

S M E R,

revue pro duchovní život.

Ročník V. / 1945. / Číslo 7.-10.

REDAKTOR: Prof. Dr. P. Inocent Müller, OP,
Košice, Müsiarska 6.

SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP,
Trenčín, Horný šianec 11.

ADMINISTRACIA: Trenčín, Horný šianec 11.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 45 Kčs. Bohoslovci a študenti 25 Kčs. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

O B S A H :

	Strana:
CESTY.	
Redaktor: K piatemu ročníku	193.
Pius XI.: Homília pri slávnostnej svätej omši svätorečenia	195.
Svätá Terézia Ježiškova: Ježiš sám	198.
Malý Ježiš	199.
Pieseň svätej Agnesy	200.
Dr. P. Inocent Müller, OP: Dve sestry z Karmelu	201.
Prof. Dr. Juraj Šimalčík: Svätá Terézia Ježiškova ako krásny kvet milosti božej	212.
Prof. Dr. Jozef Búda: Maličkí budte	223.
Dr. P. Teodorik Zúbek, OFM: Duchovné príbuzenstvo svätej Terézie Ježiškovej so svätým Františkom	231.
Fr. Florand: „Malá cesta,, sv. Terézie Ježiškovej	235.
Dr. Jozef Ligoš: Kristus, stredisko všetkého života	250.
Viliam Hofka: Kristus, žijúci v nás	257.
Dr. P. Inocent Müller, OP: Panna Mária a náš duchovný život	261.
Prof. Ján Haranta: Ave Maria	280.
Dr. Vojtech Hromník: Historická parúzia	283.
P. Bertrand Húska, OP: Duch pokory svätej Terézie Ježiškovej	287.
Anton Bagin: Literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej	291.
Prof. Dr. J. F. Babor: Stigmatizácia s lekársko-psychologického stanoviska	295.
NAŠE NADEJE.	
Kajetán Sales: Kresťanská mladost	299.
Prof. Ján Haranta: Dezercia náboženská	311.
DO VÝŠAV	315.
ŽIVOT	316.
LITERATÚRA	319.

K piatemu ročníku.

Tohto roku katolícky svet pripomína si dvadsiate piate výročie svätorečenia blahoslavenej Terézie z Lisieux. Prozreteľnosť poslala svetu túto sväticu preto, aby boli prakticky vyvrátené predsudky o možnosti hlbokého duchovného života podľa zásad Kristových. Ideál svätosti, ktorý Kristus vyznačil ľudstvu, zhmotárený svet vyhlásil za neuskutočniteľný alebo aspoň za taký, ktorý pre život človeka, čo denne sa ruve o skyvu chleba pre seba a pre svoju rodinu, nemá praktického významu. Hmotou a predsudkami zaslepený človek príčinu choroby ľudstva nevidel v duši, ale v tele, v hmote. Preto akosi vyšiel zo seba, zo svojho vnútra a slepo sa vrhol do zápasu s hmotou. Záujmy duše posunul na bočnú koľaj alebo vôbec na ne zabudol.

A bolestne sa sklamal. Nielen že si nepomohol, ale so dňa na deň vždy žalostnejšie skučal pod farchu hmoty, ktorej sa stal otrokom a ktorá ho nemilosrdne pritláčala k tvrdej zemi.

A tu z mlčanlivého Karmelu v Lisieux ozve sa tichý hlas devy, neznámej mniškv. ktorému hneď porozumejú tisícové zástupv na celom svete. Nikoho nevolá do kláštora ani nevyháňa na púšť. Nevraší o ukrutných pôstoch a trýznivých bičovaniach; ale dnešnému človeku celkom primerane sa prihovára, aby statočne konal svoje stavovské povinnosti. No pripomína aj to, že tento svet nie je rajom, lež slzavým

údolím. Preto utrpenia tohoto života nemáme pokladať za príťaž, ale za riadnych spoločníkov na ceste do nebeskej vlasti. Svojtm životom ukazuje ľudstvu malú cestu, čo vedie k spokojnosti tu na zemi a napokon vyúsťuje vo vlasti nášho nebeského Otca.

Terézia z Lisieux zo zátišia Karmelu ukázala ľudstvu, že jedine Kristove zásady sú síce zabezpečiť človeku to, na čo je stvorený a po čom túži. Preto dneska idú za jej príkladom zástupy nadšených duší, ktoré samy zakusujú dobrodenia života podľa Krista a súčasne chcú tieto dobrodenia rozdať bratom a sestrám všetkých národov zeme.

S božou milosťou päť rokov usilovali sme sa ukazovať katolíckej Slovači velebnú krásu a praktický životný význam týchto duchovných dobrodení, ku ktorým zavolať svet malá Terézia. Išlo nám za celý čas iba o to, aby naša katolícka inteligencia dokonale poznala Krista a osvojila si jeho učenie a zásady pre praktický život. Poukazovali sme na mnohorakosť božej milosti tak, ako to učí Cirkev svätá rímskokatolícka a jej duchovní velikáni.

Za lásku božiu, ktorá si nás vyvolila na túto úlohu a ktorá bola k nám za päť rokov naozaj božsky štedrá, dneska s celou rodinou slovenských smeristov vzdávame hlboké a ponížené poďakovanie.

Sväticu z Lisieux, ktorá na nás hľadí z výšav nebeských, vrúčne prosíme, aby sypala ruže lásky a pokoja na našu vlasť, aby v každom z nás bol chválený a velebený nesmrteľný Kráľ vekov Kristus Ježiš.

Redaktor.

Homília Pia XI. pri slávnostnej svätej omši svätorečenia.

Ctihodní bratia a milovaní synovia!

Nech je požehnaný Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista, Otec milosrdenstva a Boh všetkej potechy,¹ ktorý nám dožičil uprostred mnohých starostí apoštolského úradu radosti zapísať do soznamu svätých prvú tú pannu, ktorú sme tiež prvú na začiatku panovania pozdvihli do slávy blahoslavených; tú pannu, hovorím, ktorá stala sa dieťaťom podľa milosti, ale v takom detstve, ktoré súc neodlučiteľné od skutočnej sily duše, si plne zasluhuje podľa vlastného sľubu Ježiša Krista, aby bolo povýšené a oslávené v nebeskom Jeruzaleme a pred bojujúcou Cirkvou.

Rovnako ďakujeme Bohu aj za to, že dneska dovolil nám, čo zastávame miesto jeho jediného Syna, opakovať a prízvukovať všetkým s tejto katedry pravdy a pri týchto vznešených obradoch takú spasnú náuku božského Majstra. Keď sa ho pýtali učeníci, kto bude najväčší v kráľovstve nebeskom,² zavolať dieťa a postaviť ho uprostred nich, vyslovil pamätné slová: „Veru hovorím vám, ak sa neobrátite a nestanete podobnými malým deťom, nevojдете do kráľovstva nebeského.“³

Nová svätica Terézia prenikla tú náuku evanjelia a uviedla ju do denného spôsobu svojho života. Ba viacej, tú cestu duchovného detstva učila novicky svojho kláštora svojím slovom a svojím životom a odhalila ju všetkým svojimi spismi, ktoré sú rozšírené po celej zemi a ktoré istotne nik nečítal bez toho, aby nebol očarovaný, a bez toho, aby ich nečítal opätovne bez potešenia a osohu.

¹ 2 Kor. 1, 1.

² Mat. 18, 2.

³ Mat. 18, 3.

Bo toto nevinné dieťa, ktoré rozkvitlo v zavtvorenej záhrade Karmelu, nespokojilo sa s tým, že k svojmu menu len pridá meno Ježiša, ale zvýraznilo na sebe samom jeho živý obraz; a tak ktokoľvek uctieva Teréziu, uctieva súčasne — možno povedať — božský vzor, ktorý predstavuje.

Preto sa v našej duši usadzuje dnes nádej, keď vidíme, ako sa v dušiach Kristových veriacich rodí ako by svätá bažnosť po nadobudnutí toho *evanjeliového detstva*, ktoré spočíva v tom, že cítime a konáme pod vládou ctností ako dieťa prirodzene cíti a koná. Podobne v tom, že malé deti, ktoré nezatieňuje nijaký tieň hriechu, neznepokojuje nijaká túžba vášne, tešia sa z pokojného vlastnenia svojej nevinnosti a nepoznajú nijakú zlobu a pretváрку, hovoria a konajú, ako myslia, a navonok ukazujú sa také, aké sú v skutočnosti: Tak sa Terézia zjavila anjelskejšia ako ľudská a obdarená detskou jednoduchosťou vo cvičení sa v ozajstnosti a spravodlivosti. Panna z Lisieux vždy pamätala na výzvy a sľuby božského Ženicha: „Ak je kto malý, nech príde ku mne.⁴ Na prsách budem vás nosiť a na kolenách budem vám lahodiť. Ako keď matka lahodí svojmu dieťaťu, tak aj ja vás poteším.“⁵

Vedomá svojej slabosti oddala sa a celkom sa odovzdala Prozreteľnosti Božej a opierajúc sa jedine na jej pomoc, pracovala na tom, aby si za cenu všetkých obetí získala dokonalú svätosť života, ku ktorému sa rozhodla smerovať úplným a radostným zrieknutím sa svojej vôle.

Nedivme sa, ak sa na tejto rehoľnici splnily slová Kristove: „Kto sa stane malým ako dieťa, bude najväčším v kráľovstve nebeskom.“ A tak sa zapáčilo božej Dobrotivosti obdarit ju a obo-

⁴ Prísl. 9, 4.

⁵ Iz. 66, 12—13.

hatíť daróm múdrosti, vonkoncom výnimočnej. Vúdatne čerpala čistú náuku viery z katechizmu, náuku o askéze zo zlatej knižočky Nasledovanie Krista, mystickú náuku zo spisov svojho duchovného otca svätého Jána z Kríža. Predovšetkým živila svojho ducha a svoje srdce stálym rozjímaním svätého Písma a Duch pravdy jej odhalil a poučil ju o tom, čo obyčajne učeným a múdrym skrýva a odhaľuje poníženným. Skutočne si nadobudla — podľa svedectva nášho bezprostredného predchodcu — takú znalosť v nadprirodzených veciach, že *iným mohla načrtnúť istú cestu k spáse*.

Táto prehojná účasť na svetle a milosti božej zapálila v Terézii taký živý oheň lásky, že žila jedine z neho a podriadila mu všetko stvorené a nakoniec bola ním strávená, takže krátko pred svojou smrťou mohla sa úprimne priznať, že *Pánu Bohu dala iba lásku*. Preto istotne vplyvom tejto lásky panna z Lisieux sa rozhodla a usilovala *robiť všetko z lásky k Ježišovi a to preto, aby sa mu páčila, aby potešila jeho božské srdce a zaistila spásu mnohým dušiam, ktoré by ho milovaly večne*. Dôkaz toho, že to začala robiť tiež po svojom príchode do nebeskej vlasti, máme v tomto tajomnom dáždi ruží, ktoré jej Boh dovolil a dovoľuje vylievať na zem, ako to úprimne ohlásila.

Preto, ctihodní bratia a najdrahší synovia, želáme si vrúcne, aby *všetci* Kristoví veriaci stali sa hodnými mať podiel na tomto hojnom vyliatí milostí orodovaním „malej Terézie“. Ale ešte viac si želáme, aby ju činne pozorovali s úmyslom napodobňovať ju, žeby sa aj oni stali *deťmi*, lebo bez toho nebudú môcť podľa Kristovho výroku prísť do kráľovstva nebeského.

Keby táto *cesta duchovného detstva* zovšeobecnela, o čo ľahšie by sa uskutočnila obnova ľudskej spoločnosti, ktorú sme si vzali za cieľ

hneď na začiatku svojho pontifikátu a zvlášť pri vyhlásení tohto slávnostného jubilea!

Modlíme sa teda modlitbu k novej svätici Terézii Ježiškovej, ktorá zakončuje vzácnu knihu jej Života:

„Ó Ježišu, prosíme Ťa, aby si vzhliadol svojím božským pohľadom na veľký počet malých duší a aby si si vyvolil na tomto svete oddiel malých obetí, hodných tvojej Lásky!“⁶

Prel. A. Lipka.

⁶ Keď svätý Otec dokončieval túto homíliu, niekoľko ruží — dojímavý symbol — odtrhlo sa od lampy a tiško spadlo po bok veľkňaza.

Ježiš sám.*)

Svätá Terézia Ježiškova.

Srdce moje túži dať sa úplne,
Rozdávať sa, horieť v nehy úslné.
Ale komu lásku svoju dať že mám?
A kto vráti ako odblesk lásky plam?
Márne čakám prudkej lásky odvetu,
Boh len zaplní vie duše prázdnotu.
Nič ma viacej neteší už u ľudí,
Pravé šťastie u nich veru neblúdi.

Mieru, šťastia, lásky zdroj
Pre mňa len tyš', Pane môj!

Ty si stvoril srdcia matkám prekrásne,
V tvojom srdci láska otca nehasne.
Ježišu môj, Slovo večné ty si, viem.
Viac než srdce matky tvoje milujem!
V každej chvíli pri mne stojíš, rád ma máš,
Zavolám Ťa, ideš, náhliš, nemeškáš.
Aj keď zdá sa, že sa skrývaš, robíš vzdor,
Pomôžeš mi, by som Ťa len našla skôr...

* Složené pre istú novicku. 15. augusta 1896.

Iba k tebe, Ježiš, túžba zalieťa,
V náruč tvoju bežať budem od sveta.
Ako dieťa ľúbiť Ťa chcem úprimne;
Ako vojak bojovať chcem, stoj pri mne!
Ako dieťa, čo mu horí nehou tvár,
Zahrniem Ťa, Pane, v lásky svojej žiar.
Vieru, nádej, širim boja na poli,
Ako vojak duša moja zápolí.

Srdce tvoje, v ktorom sidli nevinnosť,
Nesklame ver nikdy moju dôvernosť.
V tebe, Pane, nádej skladám, istotu,
Že raz hold vzdám tváre tvojej blyskotu.
Keď sa v srdci rozpúta mi búrky šúšť,
K tebe, Ježiš, hlavu zdviham, neopušť!
Zrak môj číta v tvojom zraku milostnom:
Pre teba ver, dieťa, nebo stvoril som.

Viem, že mojich vzdychov, bôľov a slz prúd
Ako žiara sladká vteká v tvoju hrud';
Serafinov pri sebe máš celý roj,
Predsa lásku moju hľadáš, Kráľu môj...
Ber mi srdce, nech Ťa hreje jeho plam,
Všetky svoje sny a túžby tebe dám.
Tých, čo ľúbiť v tomto svete dané mne,
Lúbim len skrz lásky tvojej plamene.

Preložil Filo Ušák.

Malý Ježiš.

Svätá Terézia Ježiškova.

Ježiš, ty moje meno vieš,
tvoj zrak mi vraví: poď,
ó samotárka, počuješ?
Chcem riadiť tvoju loď.

Ó dieťa! Útly hlások tvoj,
och, aká slasť!
Ó dieťa! Útly hlások tvoj
vie tíšit búrlivých vln roj
a vetra hlas.

*Ak, sladký, oddýchnuť si chceš
za búrky burácania,
spokojne na srdci mi lež,
moje Ťa ruky chránia.*

*Sniš a v spánku sa usmievaš
presladko.*

*Ja kolíšem Ťa. Tu ma máš,
i srdce. Ó kież s ním sa hráš
dieťaťko.*

Preložil M. Krippel.

Pieseň svätej Agnesy.

Svätá Terézia Ježiškova.

*Kristus je život môj, slasť v srdca nálade,
Snúbenec krásny je, zmámil ma lásky svit;
Už čujem bližif sa v prekrásnom súlade
Sladunkých tónov kmit.*

*Sobášny prsteň mi zo striebra na prst dal,
Drahý mi kameňmi ozdobil mi môj vlas;
Môj závoj panenský ovešal, posypal
Hviezdami zlatých krás.*

*Samými perlami okrášlil prsty, hľa,
Na krku predrahej retiazky skvie sa blesk;
V tomto dni šťastlivom na mojich ušoch plá
Rubínov jas a lesk.*

*Kráľovstvo jeho sú nebesá, rajský vzduch,
Panna mu Matkou je, jej duša slnečná;
Otec je Boh veľký, všemocný, čistý duch
Od večna do večna.*

*Viacej chcem milovať Krista, chcem lásky dost,
Až srdce splápolá v jagotné blyskoty;
Sladučky bozk jeho úst mi dal drahý skvost
Panenskej čistoty.*

*Na čelo vyznačil mi svoj znak s radosťou,
Nech žiadny milenec láskou ma nezamára;
Srdce mi žije, len sladunkou milosťou
Mojeho Vladára.*

*Na mňa sa vylieva krv jeho prelestná,
Cítim už nebeských rozkoší počiatok;
Na ústach presvätých chutnám už radostná
Mlieka a medu tok.*

*A tak ma neľaká meča ni ohňa šlah,
Nič už viac nevzbúri pokoj, čo v hrudi mám;
Nikdy už nezhasne v duši mi sladký, ach,
Ohnivej lásky plam.*   Preložil *Filo Ušák.*

Dve sestry z Karmelu.

Dr. Inocent Müller, OP.

Boh dal svätej Cirkvi dve svätice, ktoré majú to isté meno, patria do tej istej rehoľnej rodiny. Obidve sú veľmi známe v celom katólickom svete, obidve zvláštnou nežnosťou priťahujú duše k Bohu, apoštolujú. V Španielsku je to svätá Terézia z Avily, ktorej poslaním bolo učiť, osvecovať tých, čo svojím stavovským povolaním majú viesť iných. Vo Francúzsku je to zasa „malý kvet“, svätá Terézia Ježiškova, ktorá prišla naučiť ľudí, ako majú Pána Boha milovať čistou láskou.

Obidve svätice sú rehoľné sestry; španielsku Teréziu mohli by sme pomenovať matkou Terézie francúzskej. Ich vplyv na duchovný život tajomného tela Kristovho je veľký; o tom nikto nepochybuje. Núka sa nám otázka: Ak sú to dve veľké dcéry jednej rehoľnej rodiny, v čom sa shoduje alebo v čom sa neshoduje ich učenie o duchovnom živote a o jeho vzraste? Lebo napohľad by sa zdalo, že každá zo sestier išla svojou osobnou cestou k Bohu, toho spoločného je u nich vari málo. No štúdium *Cesty dokonalosti* od španielskej Terézie a štúdium *Malej cesty* od francúzskej Terézie nás presvedčí, že podobností je oveľa viacej ako odchylok. Cieľ u obidvoch je dokonalá láska. A keď vravia o ceste k tomuto cieľu, vo svojich názoroch sa

dopĺňajú, potvrdzujú, hoci v jednotlivostiach badať niektoré osobné zvláštnosti.¹

1. Pre svätú Teréziu z Avily láska je žriedlo, základ duchovného života. Vraví, že kým sa človek začne modliť, musí sa cvičiť ponajprv v láske, musí si uvedomiť, že žije v prítomnosti Pána Ježiša a musí sa čo naj dôvernejšie prítúliť k jeho svätému človečenstvu: treba žiť v jeho spoločnosti, shovárať sa s ním.² Preto na čisto často uvažovať o utrpení a živote Pána Ježiša, ktorý je prameň všetkého dobra.³ „Pán duše mojej, nenachádzam slov, ktorými by som vyjadrila, čo dávaš tým, čo ti celkom dôverujú.“⁴

V *Ceste dokonalosti* zdôrazňuje, že odtrhnutie od stvorenstva je základ budovy duchovného života. „Od dokonalého odtrhnutia závisí všetko ostatné.“ Preto každá z dcier, ktorým je venovaná táto kniha, „musí pokladať za najdôležitejšiu úlohu ustavične protirečiť vlastnej vôli“, lebo bez toho „nikdy si nevybojuje slobodu ducha, ktorá dovoľuje duši vzletieť k Stvoriteľovi... Hľadáme preto aj na tie najmenšie veci, aby sme k nim neprilipli, aby neodviedly naše myšlienky od Boha. Boh sám nám k tomu pomôže... Toto odtrhnutie od seba samého, boj proti sebe, je niečo ťažké“, no treba sa tomu venovať odvážne a vytrvalo.

K odtrhnutiu od stvorenstva treba pripojiť pokoru: „Odtrhnutie a pokora kráčajú vedľa seba ako dve sestry, ktoré nemožno oddeliť... Ó preveľké ctnosti, vy ste kráľovkami stvorenstva, vy ste vládkyňami sveta! Vy trháte všetky sväzky diabla! Ó ctnosti, ktoré Kristus, náš Učiteľ, tak nežne miloval a nebol ani chvíľočku bez nich! Ten, čo ich má, môže sa pustiť do boja aj

¹ Citujeme výňatky z francúzskeho prekladu vlastného životopisu *Vie*, ďalej *Chemin de la perfection*.

² *Vie*, hl. 12.

³ Hl. 13.

⁴ Hl. 22.

s celým peklom, s celým svetom a so všetkými pokušeniami. Ničoho sa nemusí báť, lebo nebeské kráľovstvo je v ňom... Vlastnosťou týchto ctností je, že ten, čo ich má, myslí, že ich nemá... No tak si ich váži, že ustavične pracuje, aby ich nadobudol, a stále sa v nich zdokonaľuje... Ale odo mňa je to naozaj hlúposť vychvalovať umŕtvovanie a pokoru, keď sám Kráľ slávy tak ich vyvýšil a posvätil ich toľkými obetami!"⁵

Preto podľa vzoru Krista Pána treba sa umŕtvovať. A ako? „Ponajprv nesmieme milovať svoje telo... Lebo telo je už také, že čím väčšími sa s ním maznáme, tým viacej si žiada. Je to úžasné, ako túži po tom, aby sme sa s ním maznali. Ako len môže, kláme dušu a prekáža jej v napredovaní... Verte mi, drahé dcéry, že keď budeme vládnuť nad tým úbohým telom, nebude nás potom znepokojovať... Keď sa o to častejšie pokúsime, pomaly s božou milosťou budeme nad ním vládnuť. Kiež nám Pán udelí tú milosť. Ja som presvedčená, že keď chceme porozumieť výsledkom tohto víťazstva, najprv musíme ho dosiahnuť."⁶

Svätá Terézia poznamenáva, že ak chceme zvíťaziť nad telom, potrebujeme na to božiu milosť. Lebo víťazstvo nad telom nie je výsledkom nášho osobného úsilia, lebo vytrvalosť v boji dáva nám božia dobrota darom sily, aby víťazstvo bolo isté.

Svätica potom odporúča „vnútorné umŕtvovanie, pre ktoré všetky ostatné skutky stanú sa záslužnejšie a dokonalejšie a vykonáme ich radi a ochotne. Vnútornému umŕtvovaniu priučíme sa pomalým zriekaním sa vlastnej vôle a túžob, a to najmä v malých veciach... Vnútorné umŕtvovanie spočíva skoro vždy v tom, aby sme nikdy nevyhoveli svojim náklonnostiam a túž-

⁵ Hl. 10.

⁶ Hl. 11.

bam... Naučme sa protirečiť svojej vôli vo všetkom. Keď sa v tom, drahé sestry, začnete cvičiť, prídete veľmi skoro k vrcholom dokonalosti a samy nebudete takrečeno vedieť, že ako. Ale nie je to tvrdé odoprieť si každé zadostučinenie? Hej, bolo by to, keby sme nepoznali sladkosť, radosť, ktorá príde za takým zrieknutím sa, keby sme nepoznali zisk, ktorý z toho vyplýva, a súčasne istotu, ktorú dodáva už v tomto živote.“⁷

Po umŕtvovaní svätá Terézia odporúča pokoru: „Podľa môjho názoru je veľmi dôležité cvičiť sa v pokore, alebo lepšie povedané, poušilovať sa vyprosiť si od Pána pravú pokoru.“⁸ Pokoru môže nám udeliť iba Ježiš Kristus, tak ako nám dáva silu vládnuť nad telom. Toto svätica stále zdôrazňuje.

Svätica vie dobre, že pre svätý život potrebná je odvaha. Lebo slabosi, čo položia ruku na pluh a obzerajú sa nazad, nie sú súci pre božie kráľovstvo. No vie aj to, že duše, ktoré musia najviac zápasiť, nesmú rátať ponajprv s vlastnou prácou, s vlastným úsilím, ale prv s božou pomocou, lebo dokonalé ctnosti sú darom Boha a nie výslednicou ľudskej námahy. Na to sú potrebné veľké sily shora, a tie sa nenadobúdajú uvažovaním, lebo tie sú vonkoncom *nadprirodzené*, — čo svätica stále podčiarkúva — to znamená, presahujúce ľudské sily, prichádzajúce do duše priamo od Boha. „V niektorých knihách sa vraví, že máme byť ľahostajní k tomu, čo sa o nás povráva, a máme sa tešiť, keď o nás vravia zle, práve tak, ako keď nás vychvaľujú. Netreba si veľa všímať chvál a vôbec ľudského hodnotenia. Podľa mojej mienky všetko toto sú dary božie, ... dobrá nadprirodzené... Duše, čo sa trápia, že nie sú ešte dokonalé odtrhnuté od sveta a tela, nech sa nezar-

⁷ Hl. 12.

⁸ Hl. 15.

mucujú, lež skôr nech dúfajú v Boha; lebo čo majú ešte iba túžbou, jeho Velebnosť udelí im milosť, že skutočne to dosiahnu, len nech sa modlia a nech vykonajú, čo je v ich silách."⁹

Je to teda modlitba, ktorou si môžeme vyprosiť dokonalé ctnosti. Ale má to byť modlitba, čo nás hlboko spojuje s Bohom, kontemplácia, ktorú svätica ukazuje svojim dcéram ako predmet ich túžob a cieľ ich úsilia.

„Čo je najdôležitejšie, čo je najhlavnejšie, je pevné rozhodnutie, dokonalé určenie, nezlomná vôľa nezastaviť sa za nijakú cenu, kým neprídeme k prameňu, nech sa stane, čo chce, nech nadáva, kto chce a ako chce, treba prísť k cieľu alebo zomrieť na ceste pod ťarchou prekážok, keď už svet bude sa musieť rozpadnúť.“¹⁰

„Načím začať kráčať na ceste k modlitbe spojenia, vraví svätica, a to s takým presvedčením, že sme rozhodnutí nedať sa premôcť a prísť rozhodne k cieľu.“¹¹

Svätá Terézia teda učí, že kto sa vytrvalo cvičí v ctnostiach, najmä v tých, čo krotia prirodzenosť — v pokore a v umŕtvovaní — a keď súčasne celým srdcom oddá sa modlitbe, príde čas, že Boh mu sošle hojné milosti, ktoré mu pomôžu zdokonaľiť sa v tých aj v iných ctnostiach. Svojimi milosťami nás osvieti, aby sme poznali božiu velebnosť a svoju úbohosť, a takto naša láska k Bohu bude vždy čistejšia, hlbšia, vytrvavejšia. Potom, píše svätica, v záhrade duše „začnú pučať ctnosti, aby vykvitly a doniesly ovocie: všetko sa pripraví, aby rozlievalo lúbeznú vôňu lásky“.¹²

Hej, všetko toto je práca Pána Boha: „Jeho činnosť má mnohé znamenia: Pohŕdať všetkými zemskými vecami, hodnotiť ich len tak, ako si zaslúžia. Nevyhľadávať osobné dobro, lebo je

⁹ Hl. 31.

¹⁰ Hl. 21.

¹¹ Hl. 23.

¹² Hl. 14.

to márnosť. Tešiť sa iba v spoločnosti tých, čo milujú Boha. Cítiť nechť k životu; vážiť si bohatstvá len natoľko, nakoľko si to zaslúžia.“

To je teda podľa svätej Terézie cieľ, ku ktorému treba kráčať; po ňom máme túžiť a dúfať, že ho dosiahneme od Boha.

2. A učila sv. Terézia od Ježiška dačo iné?

Ani nemohla, lebo náuka svätej Terézie z Avily je náukou Evanjelia. No francúzska Terézia ukázala svetu tú istú náuku v novom rúchu, novým spôsobom, primerane dnešným časom a dnešnému človeku. Využila teda formu podávania na to, aby dnešného človeka presvedčila, osvietila a povzbudila k dokonalosti. Teda *non nova, sed nove*. V škole svätej Terézie Ježiškovej ctnosť predstavuje sa ako niečo príjemné, a to práve uprostred ľudských slabostí a nedokonalostí. Tam sa naučiť dobre, ctnostne žiť práve v najjednoduchších životných okolnostiach, preto púšťa sa do roboty odhodlane, so silnou dôverou vo víťazstvo. No v poslednom rozbere zásady svätej Terézie Ježiškovej ukážu sa ako večné zásady Evanjelia, pravidiel, ktoré napohľad zdajú sa byť prísne, no prinášajú človeku pokoj a šťastie: „*Ak kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba a každý deň vezme svoj kríž a nech ma nasleduje.*¹³ *Kto teda uponiži sa ako tento malučký, ten je väčším v kráľovstve nebeskom.*¹⁴ *Ten, kto ostáva vo mne a ja v ňom, prinesie mnoho ovocia. Ak kto smädi, nech príde ku mne a nech sa napije. Kto verí vo mňa, tomu, ako Písmo hovorí, potečú z útroby potoky vody živej.*¹⁵ Tieto zásady Evanjelia tvoria dušu náuky Terézie z Avily, a v tých istých zásadách je shrnutý obsah učenia svätice z Lisieux.

No malá Terézia podáva ich pútavo, zaují-

¹³ Luk. 9, 23.

¹⁴ Mat. 18, 4.

¹⁵ Ján 7, 38.

mavo, a všetko vie sústrediť okolo lásky. „Chcete poznať prostriedok na dosiahnutie dokonalosti? Poznám iba jeden: je to láska.“¹⁶ „Pánu Bohu dala som vždy len lásku.“¹⁷ „Pán nepotrebuje naše skutky, ale jedine našu lásku... Keď vravel Samaritánke: Daj sa mi napiť, vtedy prosil od úbohého stvorenia lásku, smädil po láske.“¹⁸ Svätica stále opakuje, „ako je Pán Boh lásky hodný, ako nás miluje a hľadá našu lásku, aký je jemný a uspokojuje sa s máličkom, a napokon, že láska je cesta, čo vedie k dokonalosti“.¹⁹

A akože sa cvičiť v láske?

Veľmi jednoducho: Naučiť sa vo všetkých veciach páčiť sa iba Ježišovi. „Keď chceš byť svätou, píše, je to ľahké: maj iba jeden cieľ: páčiť sa Ježišovi.“²⁰ A prostriedok, ako sa páčiť, je pre sväticu vždy ten istý: cvičiť sa v malých obetách. Veru tak vysvetľuje svoju *malú cestu* už skoro pred smrťou: „Nemám iný prostriedok, ktorým by som dokázala svoju lásku, ako hádzať kvetiny, to znamená, nedať uniknúť ani jednej obete, využiť na to každú malú príležitosť a všetko vykonať s láskou.“²¹ Novicke, ktorá jej namietala, že sme milosťou zadarmo ospravedlivení, Terézia odpovedala: „Ak krajná nádej je výslednicou odovzdanosti a dôvery v Boha, jej pokrmom nie je nič inšie ako obeta. Treba sa dať bez váhania, zriekať sa ustavične, slovom, svoju lásku dokázať všetkými dobrými skutkami, ktoré sú v našej moci.“ Hej, to bola cesta, po ktorej sama kráčala, a ako sama raz vyznala, neodoprela si nijkú obeť už od tretieho roku.

¹⁶ *L'Esprit de sainte Thérèse de l'Enfant Jésus*, str. 3.

¹⁷ Tamže, str. 4.

¹⁸ Tamže, str. 5.

¹⁹ Tamže, str. 5.

²⁰ Tamže, str. 10.

²¹ *Dejiny duše*, hl. 11.

Niektorí z učenia svätice z Lisieux vyvodzovali, že umŕtvovania, ktoré iní svätci a učitelia odporúčali ako výborné nástroje posväcovania, nemajú taký význam, aký sa im pripisuje. No je to veľký a nebezpečný omyl. Lebo odradiť duše od umŕtvovania, ktoré toľko odporúčajú svätci, bolo by mnohým dušiam iba na škodu. Pôsty, bedlenia, umŕtvovania a iné prostriedky pokánia, sú naozaj klasické prostriedky na ovládanie tela duchom. A telo, duchom ovládané, je súčasne na stále usobranie, na uskutočňovanie trvalého spojenia s Bohom. Preto, kto pozná hodnotu utrpenia, vie shodnotiť aj význam umŕtvovania. Utrpenie človeka očisťuje, chráni pred hriechom, uschopňuje dušu na prijatie väčších milostí, a tak ju obohacuje. Takéto účinky pôsobia v duši utrpenie, a veľkosť týchto účinkov závisí od lásky; lebo čím je väčšia láska, s ktorou trpíme, umŕtvujeme sa, tým väčšími stúva duchovná hodnota týchto úkonov. Preto umŕtvovania, v ktorých sa cvičili svätci, nesmieme ani odsudzovať, ani ich opúšťať, iba ak by škodily zdraviu; a neraz menej škodia, ako si to namýšľame. Bolo by teda nerozumné a nesprávne zakázať duši podobné umŕtvovania, keď Duch svätý jej vnuká, aby sa v nich cvičila.

No hoci sú to prostriedky výborné, hoci svätá Cirkev tie umŕtvovania odporúča, lebo sú nevyhnutnou podmienkou rastu v ctnostiach, jednako niektorí ich zanedbávajú, lebo ich pokladajú za neuskutočniteľné. Pre tieto duše cvičenie v malých obetách je vhodnejšie a osožnejšie. Lebo duša, ktorá skutočne miluje Pána Boha, v krátkom čase pozná, že bez obiet to nejde; no nevidí vždy všetky okolnosti a vôbec možnosti, ktoré by mala využiť na prinášanie tých nepatrných obiet. A tu svätica z Lisieux práve takým dušiam ukázala cestu, ako možno denne rozmnožiť tieto obety pre osobné posväcovanie. Niektoré duše ostávajú takrečeno stáť na ceste k dokonalosti, mocú sa v mnohých ne-

dokonalostiach, lebo niektorých vecí vedia sa zrieť, niektorých zasa nie a nevedomky práve v týchto veciach vyhľadávajú osobné zadosťučinenie, ktoré je silnou podporou niektorých čisto prirodzených sklonov, a tie sú zasa prekážkou čistej lásky k Bohu. Svätá Terézia Ježiškova je umelkyňou v určovaní vhodných prostriedkov na ovládanie čisto prirodzených hnutí, najmä ako odporovať vlastnej vôli, ako umŕtvíť osobné chůtky, aby sme mohli poslúžiť bližnému. Svätá Terézia z Avily odporúča k umŕtvovaniu pripojiť pokoru; Terézia z Lisieux ukázala spôsob, ako to uskutočniť.

Napríklad vypráva, že v deň rehoľných sľubov niesla na svojom srdci lístok, na ktorom bolo napísané toto: „Ó Ježiš môj, stvorenia nech budú pre mňa ničím a ja ničím pre stvorenia. Daj, aby sa nikto o mňa nestaral, aby som bola zabudnutá ako zrnko piesku.“ Toto prirovnanie k zrnku piesku svätica častejšie používa. Istej spolusestre raz bola napísala: „Chcem iba to, aby na mňa zabudli... Nie opovrhovanie, nie urážky, to by bolo veľmi vznešené pre zrnko piesku, lebo keby opovrhovali zrnkom piesku, to znamená, že by ho videli a že by naň mysleli... Nielen to chcem, aby na mňa stvorenia zabudly, lež chcem sama na seba zabudnúť, aby som potom mala iba jednu túžbu, a to milovať dobrého Pána Boha.“ „Aké je to šťastie byť niekde tak skrytou, že nikto na vás nemyslí! Hej, byť nepoznanou aj od tých, s ktorými bývame.“²² Novickám povedala: „Keď vám povedia, že ste nedokonalé, je to pre vás iba zisk, lebo môžete sa cvičiť v pokore, ktorá spočíva nielen v tom, aby ste myslely a uznaly, že ste zavalené chybami, lež aby ste boli šťastlivé, keď druhí o vás tak myslia a vravia.“²³

²² *L'Esprit de sainte Thérèse de l'Enfant Jésus*, str. 130.

²³ Tamže, str. 137.

Svätica im naznačuje aj spôsob, ako sa cvičiť v pokore: „Ak je niekto pokorný, dobrovoľne súhlasí s tým, čo mu všetci rozkazujú.“²⁴ Istej sestre, ktorá sa starala o chorých, vravela toto: „Nesmiete sa pokladať iba za nepatrnú slúžku chorých, ale za malého otroka, ktorému má právo každý rozkazovať, a ako taká nesmiete si vôbec na nič sťažovať.“²⁵

Túto náuku vysvetľovala svätá Terézia Ježiškova vždy tak, že poukazovala a zdôrazňovala ducha detstva. Na istom mieste vraví: „Svätosť nespočíva v nejakom cvičení, ale v rozvrhnutí srdca, ktorým sa stávame pokorní a malí v rukách božích, a sme si pritom vedomí svojej slabosti a odvážne dôverujeme добрote Otca nebeského.“²⁶ Byť malým, znamená uznať svoje nič, neznechucovať sa vlastnými chybami, lebo deti často padajú, ale práve preto, že sú príliš malé, nevedia konať mnoho zla.“²⁷ Treba sa teda pokladať za celkom slabú bytosť, ktorá ráta iba s láskavosťou nebeského Otca; je to naozaj veľká pokora, pokora hlboká, preto milá Pánu Bohu.

Nuž práve tak, ako svätica učí, aby sme sa cvičili v umŕtvovaní vo všetkých životných okolnostiach, podobne učí, aby sme sa cvičili vytrvalo aj v pokore.

No aj táto cesta je strmá, ťažká, človek musí byť odvážny a smelý, keď chce na ňu nastúpiť. A k tomu obidve svätice dodávajú, že táto cesta vyžaduje srdcia veľkodušné, čo vedia povedať: Nechcem byť polovičatým svätcom! Práve preto obidve vyznávajú, že práve na tejto ceste nestačí ľudské úsilie. Tu Boh musí spojiť svoju činnosť s činnosťou ľudskou a naučiť nás uskutočňovať tieto ctnosti. A keďže sami nemáme silu vystupovať po strmom rebríku dokonalosti,

²⁴ Tamže, str. 138.

²⁵ Tamže, str. 139.

²⁶ Tamže, str. 200.

²⁷ Tamže, str. 195.

obrazne vraví Terézia Ježiškova, že potrebujeme akýsi výťah, čo by nás dvíhal hore.²⁸ „Pýtam Ježiša, aby ma vtiahol do plameňov svojej lásky, aby ma spojil so sebou tak úzko, žeby žil a konal vo mne. Cítim, že čím prudšie obklopí oheň lásky moje srdce, tým smelšie poviem: Pritiahni ma!“²⁹ „Ach, keby duše také slabé a nedokonalé, ako je moja, cítily to, čo ja cítim, ani jedna nezdráhala by sa vystúpiť na horu lásky, lebo Ježiš nevyžaduje veľké činy, ale iba oddanosť a uznanie.“³⁰ Teda obidve svätice učia, že cvičiť sa v ctnostiach je veľký dar boží, Boh v nás pôsobí dobré skutky, pravda, so súhlasom duše, ktorá sa cíti šťastlivou, že takto podlieha božej činnosti.

Učitelia duchovného života 17. storočia vo Francúzsku, ako bol kardinál Bérulle, Ján Eudes, Olier, zdôrazňovali práve spojenie s Ježišom, ktorý v duši býva, v nej účinkuje podľa svätého Pavla: Nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus. A z toho, čo sme vraveli, vidieť, že svätá Terézia Ježiškova je vernou žiačkou, a môžeme povedať, praktickou žiačkou tejto školy.

Súčasne sa prispôbuje aj doktorovi školy karmelitskej svätému Jánovi od Kríža, ktorého spisy študovala s obľubou. Veď o nich píše: „Ach, koľko svetla som načerpala vo spisoch svätého Jána od Kríža! V sedemnástom a osemnástom roku to bola moja jediná strava.“³¹ Nuž a tento doslovne učí: „Kto chce vystúpiť na horu dokonalosti, veľkodušným umftvovaním musí sa očistiť od každej príchylnosti, musí dušu očistiť. Potom dostane od Boha nové poznanie o ňom, aj novú lásku; potom Boh v ňom koná, a úkony tej duše, hoci sú ľudské, pre-

²⁸ Dejiny duše, hl. 9.

²⁹ Dejiny duše, hl. 11.

³⁰ Tamže, hl. 11.

³¹ Tamže, hl. 8.

menia sa na božie činy."³² Podľa svätého Jána od Kríža je to stav spojenia s Bohom, ktorý voláme tiež cestou spojenia. V tomto stave duša žije pod ustavičným vplyvom darov Ducha svätého; boží Hýbateľ silne pôsobí na dušu a takto pomáha jej konať radostne, stále a veľkodušne ctnostné skutky.

Túto malú cestu svätej Terézie Ježiškovej málo chápu duše, ktoré iba povrchno bojujú proti prirodzeným náklonnostiam, nie odvážne; preto zriekanie, umŕtvovanie, ktoré odporúča evanjelium, nechápu dokonale. Preto aj ich duchovný ideál je dosť nízky, túžia iba po akýchsi prostredných ctnostiach, no nie po dokonalej láske, lebo nepoznajú ani jej dosah ani jej hodnotu.

Kým duše horlivé, čo hlbšie chápu význam umŕtvovania, usilujú sa aj hlbšie ho prežívať. Túžia po dokonalom milovaní Boha a vedia, že láska bez obiet je nemysliteľná; usilujú sa nájsť príležitosť umŕtvíť sa vždy a všade. Pre tie duše svätá Terézia Ježiškova je dokonalý vzor.

Svätá Terézia Ježiškova ako krásny kvet milosti božej.

Dr. Juraj Šimalčík.

Bolo to v júli roku Pána 1930, keď za svojej druhej pútnickej cesty do zázračného Lourdesu navštívil som aj Lisieux. Toto krásne mestečko normandské vo Francúzsku, ktoré značne utrpelo v poslednej vojne, nebolo mi už neznáme. Vedel som už a so mnou všetci pútnici, ba celý katolícky svet, čo urobilo svetochýrnym toto dosiaľ dosť bezvýznamné miesto.

Z neho vyšla totiž hviezda, ktorá dňa 17. mája 1925 zažiarila tak mohutne a jasne, že

³² *Výstup na horu Karmel*, hl. 5.

jej svetlo a lesk odvtedy plápolá od jednej končiny zeme po druhú.

Čože sa vtedy stalo? Pius XI. vyhlásil za svätú mladú karmelitskú rehoľnicu Teréziu Máriu Františku Martinovú, ktorú odvtedy celý katolícky svet volá a vzýva menom *svätá Terézia Ježiškova*.

Tento akt svätorečenia bol zvlášť slávnostný. Zúčastnilo sa na ňom vyše päťdesiat tisíc veriacich, medzi nimi aj mnohí bližší a ďalší príbuzní oslávenej. Očití svedkovia tvrdia, že veľchrám svätého Petra neligotal sa od roku 1870 v takom jaľajúcom mori svetiel ako práve vtedy.

Hej. Lebo v tento deň oznámila slávnostne a neomylné najvyššia hlava Cirkvi Kristovej nielen bojujúcej Cirkvi na zemi, ale celému ľudstvu vôbec, že Cirkev víťazná v nebi je obohatená novým členom a to zriedkavo krásnym kvetom: svätou Teréziou z Lisieux.

Duša svätej Terézie je teda neomylné v nebi. Je v spoločnosti svätých čiže tých oslávených duší, ktoré ešte za svojho spojenia s telom, to jest na zemi, boly priamymi zázrakmi milosti Kristovej a najvyššieho, ba hrdinského vypätia všetkých duševných a duchovných schopností ľudského bytia.

Preto hodné a spravodlivé bude, keď poukážeme, že svätí — a teda i svätá Terézia od Ježiška — nám zrejme hlásajú s jednej stránky skutočnosť, bohatstvo a silu milosti božej, s druhej zasa správnu cestu, únosnosť a hodnotu všetkých ľudských snažení.

Že milosť božia *skutočne jestvuje*, to vidíme jasne v praktickom živote svätých. Dnešný priemerný človek totiž veľmi ľahko zabúda na to, že keď v Ježišovi Kristovi sám Boh sa stal človekom, keď prevzal všetky utrpenia a tragiku tak jednotlivca ako i celej ľudskej spoločnosti, čo vyvrcholilo na prvý Veľký piatok, — že to sa nestalo nadarmo a bez akéhokoľvek

plánu a cieľa. Ale stalo sa to preto, aby sa človek presvedčil, že najväčšie zlo na svete je hriech a milostivé spojenie v trojjedinom Bohu najväčšie dobro. Lebo keď dobrotivý Boh v Ježišovi Kristovi uskutočnil najdokonalejším a definitívnym spôsobom svoju večnú myšlienku teofánie: prebývať medzi ľuďmi (Emanuel = Boh s nami), — tým spolu zjavil nám aj celkom iný, veľkolepejší, hoci nepochopiteľný svet nadprirodzený čiže svet milosti. A táto milosť je nielen istá blahosklonnosť alebo číra vôľa Boha, ale skutočnosť, Bohom utvorený *dar*, ktorý vonkoncom prevyšuje akýkoľvek čo i len mysliteľný prirodzený poriadok. A týmto nadprirodzeným darom milosti povyšuje nás Boh tak blízko k sebe, že ďalej už ani nemôže. Veď ním sa spája duša bezprostredne so samým Bohom, stáva sa jeho prijatým dieťaťom, má nárok vidieť Boh tak, ako je sám osebe („s tváre na tvár“), čiže má účasť na jeho podstate a je Bohu ako by podobná. S takouto dušou, milosťou naplnenou, — hovorí svätý Augustín — celý stvorený svet s anjelmi spolu nedá sa ani len porovnať. A svätý Tomáš Akvinský to dopĺňa slovami: „... Ani sám Boh necení vesmír tak ako jedného človeka, v ktorom prebýva milosť božia.“¹

Preto milosť božia je najcennejšia skutočnosť, i keď sa nedá vidieť, počuť, ohmatať, slovom smyslami zachytiť. A ostane ona drahocenným pokladom aj vtedy, keď svetský, smyselný človek dáva pred ňou prednosť všetkému tomu, čo je na svete, t. j. žiadosti tela a žiadosti očí a pýche života, čo nie je z Otca, ale je zo sveta. Svätí však neváhali ani na okamih zanechať všetko to, čo vedie k telesným rozkošiam, k lakomstvu a k ctibažnosti. Ich heslom nebolo: rozkoš, majetok a sláva, ale jedine to, čo vrcholne pochádza od Boha a čo výlučne

¹ Suma teolog. I—II, 113, 9 k 2.

nás k nemu privedie, to jest: milosť božia a to milosť posväcujúca až do konca. Život svätých jasne dokazuje, že Kristovo evanjelium a jeho milosť je nie výplodom nejakej nábožnej obrazotvornosti, ale ľudské životy, ba celé svety poháňajúca sila a skutočnosť, ktorá sála z každého ich činu ako za tmavej noci svetlo večnej lampy cez obloky katolíckych svätých a hlása v temnotách tápajúcemu ľudstvu: hľa tu je pravý Boh a jeho nadprirodzený svet.

A túto milosť dáva Boh obyčajne vždy s predchádzajúcim utrpením, to jest s krížom. A to ináč ani nemôže byť. Veď na kríži nám ona bola zpiatky vydobytá. Preto každé utrpenie je tiež milosť, ale vonkajšia, za ktorou hneď ide vnútorná, tá ozajstná milosť. Lebo s Ježišom Kristom tvoríme všetci vlastne jedno telo tajomné, mystické. Veď „on je hlava cirkevného tela... a jeho udržovateľ“ a my všetci sme tam ako „údy z úda“. A „keď trpí jeden úd (teda na prvom mieste Kristus ako hlava), tak spolu trpia aj všetky údy“ (t. j. my). A týmto ako by „dopĺňame na svojom tele to, čo (ako by) chýba z utrpení Kristových za jeho telo, ktoré je Cirkev“.² Veľké milosti a s ňou spojené božské plány dáva a uskutočňuje Boh skoro vždy cez utrpenie. Tam je napríklad ohnivý a zúrivý prenasledovateľ prvých kresťanov Šavol z mesta Tarzu, ktorý keby na svojej ceste do Damašku nebol spadol s koňa a neoslepol, Cirkev Kristova by nemala veľkého apoštola národov svätého Pavla. Keby sa nebol z Loyoly pochádzajúci španielsky šľachtic, dôstojník Don Inigo Lopez de Recalda r. 1521 poranil pri dobývaní Pampelony, Cirkev by znovu nebola mala druhého veľkého apoštola pre Kristovu pravdu, — a to v najťažších časoch — zakladateľa výtečnej rehole jezuitov

² Porovn. Kol. 1, 18; Ef. 5, 23; 1 Kor. 12, 26—27; Kol. 1, 24.

svätého Ignáca z Loyoly. Keby nebol r. 1862 istý svetársky parížsky advokát a spisovateľ Henrich Lasserre stratil svoj zrak a zázračnou vodou lurdského prameňa — za okolností naozaj mimoriadnych — razom a dokonale sa neuzdravil, Cirkev a celý vzdelaný svet neboli by mali prvého, odborného historika „Notre-Dame de Lourdes“ — našej Panny lurdskej. A koľko iných prípadov je ešte, ktoré svedčia o zachytení a používaní milosti božej cez rozličné utrpenia.

A takto bolo aj so svätou Teréziou Ježiškovou. Boh už v jej útlom veku (keď mala ešte len jeden rok) poslal na ňu prvú ťažkú chorobu. Keď sa o tom dozvedela v 3. roku svojho detstva, neskoršie napísala: „Od tretieho roku veku svojho ani jedno vnuknutie (t. j. milosť), ktoré mi Pán Boh dával, som neodoprela.“ Ó šťastná duša, ktorá takto môže hovoriť! Keď mala desať rokov, upadla do druhej, ešte ťažšej, záhadnej, smrteľnej choroby. Už - už čakali jej koniec. Pri lôžku kľačaly jej vlastné sestry a vrúcne sa modlili. Malá Terézia spojila sa s nimi v modlitbe. Tu razom zbadala, že socha Panny Márie Víťaznej, ktorá bola naproti lôžka, začína ako by ožívať, ba jemne sa usmievať. Za touto vonkajšou milosťou hneď nasledovala vnútorná pomoc: Terézia vstala zázračne uzdravená. Čoskoro na to prijala prvý raz Telo Pánovo, o čom neskoršie napísala: „Aký sladký bol prvý bozk Pána Ježiša v mojej duši!“ Hľa, aké dôkazy skutočnej prítomnosti milosti božej v duši Teréziinej!

Ale ako u iných svätých, tak aj u svätej Terézie vidíme ďalej *bohatstvo* tejto skutočnej milosti božej.

Veď každý svätý a svätica je jeden celý osobitný svet. Nie sú to jednotvárne, mechanické bytosti, ale krásne rozličné kvety v záhrade Cirkvi Kristovej. A to je zasa odbleskom rôznosti milosti božej. Veď ako v prírode ne-

nájdem ani dve veci celkom rovnaké, nanajvyš iba podobné, tak tým väčší je tomu tak vo svete nadprirodzenom, vo svete milosti. Aj tu sa svätci iba podobajú jeden druhému, ale každý žije svojim vlastným životom milosti. A takto to chcel a chce mať nekonečne múdry, dobrý a láskavý Boh, aby takto dával zo svojho bohatstva aj svojim rozumovým stvoreniam. Ak voľakde, tak tu platia slová svätého Pavla: „Ó hlbokosť bohatstva, múdrosti a vedomosti božej...“³

Svätá Terézia zachytila hneď a vždy toto bohatstvo božej milosti. Skúmala to a rozjíjala o tom, ako ju Pán Boh volá k svätosti. „Vždy to bolo mojou túžbou, aby som sa stala svätou. Ale keď som sa porovnávala so svätými, vždy som zistila, aký ohromný rozdiel je medzi nimi a mnou. Oni sú ako do oblakov zapadajúce vrcholce nebotyčných vrchov, ja však ako bezvýznamný, malučký prášok piesku pod nohami chodcov... No, uvedomila som si, že podľa vôle božej aj vo svojej maličkosti môžem sa usilovať o svätosť života. Musím sa udržať takou, akou som, s mnohými svojimi nedokonalosťami. Chcem nájsť spôsob, aby som sa dostala do neba veľmi malou, malúčkou cestou, veľmi priamou a krátkou, ale celkom malou cestičkou.“ A často opakovala, že aj ostatných ľudí chce naučiť tejto cestičke, ktorej podstatu shrnula v týchto slovách: „Táto malá cesta nie je nič iné ako detinnosť, dôvera v Boha a odovzdanie sa do jeho najsvätejšej vôle... Chcem povedať ľuďom, že iba jedno majú robiť na zemi: kvietky malých obetí majú stále hádzat pred Ježiša.“

A keď už bola na sklonku svojho svätého života, priniesli jej malú kyticu pšeničných kvietkov a zrelých kláskov. Obracala ich a pozerala, až vyriekla slová: „Tieto klásky sú ná-

³ Rim. 11, 33.

znakmi môjho života. Dobrotivý Pán Boh aj mňa obdaril hojne svojimi milosťami pre mňa a pre druhých. Ako klások aj ja sa zohýňam pred vôľou Boha a radostne uznávam, že všetko požehnanie pochádza tu shora." Vidíme teda, že to malé, horčičné semeno Kristovho evanjelia vyrástlo — ako u iných svätých — tak aj u svätej Terézie Ježiškovej v mohutný a bohatý duchovný svätý strom.

Z tohto bohatstva božej milosti — ako nevyhnutný následok — vyplýva ohromná *nadprirodzená sila*, ktorá sprevádzala a sprevádza svätých v každom čase, v každom ich počínaní, slovom vo všetkom. Kedykoľvek zastihly Cirkev ťažké časy, rozličné údery a pohromy, Boh vždy jej poslal na pomoc svätých, ktorí mohli a vedeli nájsť lieky na uzdravenie rozličných rán a priviesť duše znovu na cestu Kristovho evanjelia. Preto svätí sú našimi stálymi ochrancami. Keď už v Starom zákone bol Boh ochotný na prosbu svätého Abraháma zmilovať sa nad hriešnymi mestami Sodomou a Gomorou, ak sa v nich nájde aspoň desať spravodlivých (svätých), tak tým väčší je ochotný podobne robiť v Novom zákone, ktorý je vrcholom lásky božej a zjavenia. Že Pán Boh už sto ráz nezničil tento hriešny svet, to môžeme ďakovať tomu, že žili a žijú medzi nami svätí. A keď spravodlivý Boh občas aj dopúšťa hrozné dni a pohromy na ľudstvo, čo vyvrcholí najmä pred posledným súdom, tieto vždy budú znesiteľné, lebo — ako Pán Ježiš hovorí — „pre vyvolených (t. j. svätých) ukrátia sa tie dni“.⁴

Takúto nadprirodzenú silu a moc cítila v sebe aj svätá Terézia. Veď už za svojho zemského života predpovedala: „Po svojej smrti sošlem ružový dážď na zem.“ A že ten milostivý dážď aj prichádza, cíti to najmä Cirkev svätá vo svojich misiách, prečo je ona aj usta-

⁴ Mat. 24, 22.

novená za nebeskú patrónku katolíckych misií. Preto svätí sú stĺpmi Cirkvi svätej a ich život nie je vlastne nič iné ako dejiny Cirkvi v obrazoch.

A konečne — ako sme už podotkli — svätí ukazujú nám jedine *správnu cestu* a s ňou súvisiacu *únosnosť a hodnotu všetkých ľudských snažení*.

Hej. Veď oni nielen ústami hlásali a hlásajú, ale činmi a ustavičným bojom a sebazapieraním prakticky aj uplatňovali a uplatňujú tú večnú pravdu, ktorú povedal Ježiš Kristus: „Čo osoží človeku, keby celý svet získal, ale utrpel by škodu na svojej duši?“⁵ Preto celou svojou silou, ba celým svojím bytím usilovali sa iba o to: ako zachrániť svoju dušu a duše iných pre večný život v Bohu, lebo len toto „jedno je potrebné“, ako hovorí sám Pán Ježiš.⁶ Ostatné veci sú podradné a majú smerovať jedine k tomuto jednému potrebnému, t. j. k večnému cieľu. Ak by z akýchkoľvek príčin nesmerovali ta, tak svätí boží aj tu sú vždy pohotoví. Ich dejiny nám dokazujú, že ako múdro, takticky a úspešne zasahovali aj do prirodzených vecí, ako sú napríklad veci a otázky národné, štátne, sociálne a tým podobné. A to tak slovom ako i písmom. Veď vedúce osobnosti takýchto vecí často si aj vyžiadaly ich múdre rady a pokyny a podľa nich sa i správaly a to vždy úspešne (Svätý Vincent z Pauly, svätý Ján Don Bosco a mnohí iní). A u svätej Terézie práve vyššie sme videli, ako múdro a jednoducho poukazovala vo svojich spisoch na tú malú cestičku, vedúcu do neba.

Svätí teda znesú všetko, ich *únosnosť* je ohromná, nadľudská. Ich život je stály žiariaci maják, ktorý hlása, že človek, hoci svojim telom je zaklínený do zemskeho sveta s jeho ti-

⁵ Mat. 16, 26.

⁶ Luk. 10, 42.

sícimi ťažkosťami a útrapami, jednako svojou duchovnou dušou vie toto všetko preniesť, ba sa povzniesť a smerovať k životu večnému, k Bohu.

A konečne svätí boží sú najmohutnejšími ochrancami a dôkazmi *ľudskej dôstojnosti*. Hej, uznávame a vieme pochopiť, že premnohí — najmä v ťažkých časoch zmalomyseľnejú, zoškliví sa im všetko, celý svet, ba aj ich vlastný život. A prichádzajú takto do rozličných a ťažkých pokúšení, čo sa týka ich ľudskeho bytia vôbec, čo končí často smutne, tragicky. No, nie tak svätí boží. Oni nás uspokojia. Svojím životom nám jasne hlásajú, že, — keď občas zjaví sa na javisku histórie aj ľudske monstrá, rozličné obludy a netvory v ľudskej podobe, ktoré zavinia skazu nielen jednotlivcom, ale celým národom, — človek jednako s milosťou božou vie sa povzniesť ešte aj nad anjelov, vie zachovať, ba nadprirodzene zošľachtiť svoju ľudskú dôstojnosť, a že teda hodno byť človekom. Či svätá Terézia Ježiškova nie je tiež toho makevým dôkazom?...

*

Z toho všetkého nasleduje, že svätých si máme *uctievať*. Veď sú oni najbližší a najmilší priatelia Boha. Ich úcta je v ničom nie na ujmu poklony, ktorá patrí jedine Bohu. Naopak. V úcte svätých poklona Boha vlastne vyvrcholuje, lebo keď sa k nim približujeme, vstupujeme do takej vznešenej spoločnosti, ktorá stále adoruje Boha najvznešenejším spôsobom. A takto sa i my spolu s nimi klaniame samému Bohu. Takto to učí neomvlne Cirkev svätá.⁷ A táto úcta má sa prejavovať aj navonok čiže máme aj verejne zasvätiť ich sviatočné dni (sviatky) a tiež uctiť ich obrazy a pozostatky (relikvie).

⁷ Trid. 25, Denz. 940.

sa vôbec neodlučujú od nás, veríme v ich obcovanie s nami. Od Boha poznajú rozličné, nás sa týkajúce veci, a keď ich prosíme o orodovanie, vždy sú ochotní predniesť ich Bohu, ak to, pravda, osoží našej duši a večnej spásy. Veď koľko zázrakov sa už stalo práve na orodovanie svätých, čo vlastne dáva potom podnet k ich kanonizácii (svätorečeniu). Týmto spolu svätí dokazujú aj *pravdivosť Cirkvi katolíckej*. Lebo pravý zázrak je výlučne dielo Boha. A keďže takéto pravé zázraky len v katolíckej Cirkvi sa dialy a dejú, tak len ona môže byť a je pravdivá.

Ďalej — môžeme, ba máme prosiť ich o *príhovorenie*, orodovanie u Boha. Veď svätí v nebi Boh predsa nijaké bludné učenie nemôže potvrdzovať zázrakmi. Hej, nájdú sa aj mimo Cirkvi katolíckej vznešené, statočné, poctivé a mravné osobnosti, ktoré si preto zaslúžia pravej úcty; ale také osobnosti, ktoré sám Boh oslávil zázrakmi pre ich hrdinský ctnostný život a ktoré preto Cirkev za svätých vyhlásila, mimo Cirkvi katolíckej nikde nenájdeme.

A konečne, keďže svätí sú žiariacimi príkladmi ctnostného života, praví veľduchovia evanjelia Kristovho, máme ich v tom aj *nasledovať* čiže ich svätý život „podľa miery podarovania Kristovho“⁸ a podľa svojich prirodzených schopností aj v sebe napodobniť. Neľakajme sa toho nijako. Veď svätí — okrem Panny Márie — nestali sa takými už od svojho počatia, narodenia alebo hneď v mladom veku. Aj oni začali tak ako my: s mnohými chybami, nedokonalosťami, ba mnohí z nich aj s ťažkými hriechmi (svätá Mária Magdaléna, svätý Augustín, svätá Margita z Kortony atď.) Ale poslúchli milostivé volanie Boha a s veľkou *pokorou* — čo je základom všetkej svätosti — ustavične a dôsledne spolupracovali s božou milosťou, ktorá v nich dobrými a záslužnými

⁸ Ef. 4, 7.

skutkami stále sa zväčšovala, rástla, až kým sa nestali „podobnými obrazu Syna Božieho, aby on bol prvorodeným medzi mnohými bratmi“.⁹ Aj oni zistili to, čo už svätý Pavol vyriekol o sebe: „... Milosťou božou som, čo som, a milosť jeho nebola vo mne márna, ... hojnejšie som pracoval, ... no, nie ja, ale *milosť božia so mnou*.“¹⁰

Aj svätá Terézia Ježiškova — ako sme vyššie videli — bola si tiež vedomá nedokonalostí. Veď v prvých rokoch svojej mladosti bola veľmi citlivá, popudlivá, náklonná k márnivosti, pýche a hnevu, hľadajúc vo všetkom istú samostatnosť a nezávislosť. Slovom i ona cítila v sebe ako každý človek — okrem preblahoslavenej Panny Márie — následky dedičného hriechu, ktoré aj po svätom krste ponecháva Boh v nás, aby sme ostali pokorní, proti nim bojovali a cvičili sa takto v ctnostiach. A svätá Terézia vybojovala tento boj až po hrdinstvo. A takto i svätá Terézia i všetci svätí hovoria k nám touto krátkou rečou: I ja som bol alebo bola tým, čím si ty; a ty sa tiež môžeš stať tým, čím som ja.

*

A teraz, sv. Terézia Ježiškova, na dvadsiate výročie svojej kanonizácie, prijmi láskovo náš hold.

Ochraňuj Cirkev svätú, toto mystické telo Kristovo, všetkých jej predstavených a údy. Vzbud' v nej svätých kňazov, ktorých „reč a kázanie nebude... v slovách ľudskej múdrosti“, ani v hmote a márnosti, ale „v dokazovaní ducha a moci božej“.¹¹ Chráň náš milý národ slovenský a našu spoločnú vlasť, všetky slovianske národy, „aby boli jedno“¹² vo svätej viere a aby vôbec celé ľudské pokolenie „po-

⁹ Rim. 8, 29.

¹⁰ 1 Kor. 15, 10.

¹¹ 1 Kor. 2, 4—5.

¹² Ján 17, 11.

znalo jediného pravého Boha a toho, ktorého (Boh) poslal, Ježiša Krista, lebo toto je život večný¹³.

¹³ Ján 17, 3.

Maličkí buďte !¹⁾

Prof. Dr. Jozef Búda.

Pane, ktorý si povedal: Ak nebudete ako maličkí, nevojдете do kráľovstva nebeského, daj nám, prosíme, v poníženosti a prostote srdca tak kráčať po stopách svätej panny Terézie, aby sme dosiahli odmenu večnú! Ktorý žiješ a kráľuješ s Bohom Otcom v jednote Ducha svätého Boh po všetky veky vekov. Amen.

Tak zneje liturgická cirkevná modlitba na sviatok svätej Terézie od Dieťaťa Ježiša. V dome Otca nebeského je mnoho príbytkov. Mnoho je tam svätých a každý z nich je inakší. Aj keď všetci boli verní vo všetkom, jednako každý vynikal v inej a inej ctnosti a podľa tejto ako aj podľa spôsobu, akým sa v nej cvičili, vedeli by sme ich rozoznať.

Liturgické modlitby usilujú sa vystihnúť tieto najcharakteristickejšie vlastnosti vyvolených božích. U svätej Terézie je to na prvom mieste poníženosť. Lenže je mnoho svätých, ktorí vynikali touto ctnosťou; u každého však sa prejavovala iným a iným spôsobom. Svätý Peter Celestín opustil pápežský trón pre pustovnícku celu, svätý František Borgias zamenil kniežacie skvosty za chudobný rehoľnícky habit. Ich liturgické modlitby vystihujú tieto podrobnosti.

Poníženosť svätej Terézie Ježiškovej je spojená s prostotou srdca. Mala večne pred očima vôľu Pánovu: Musíte byť ako maličkí. Chcela byť Teréziou od Dieťaťa Ježiša a od svätej Tváre. Myslela na dieťa a jeho hračky. Jej

¹ 1 Kor. 14, 20.

túžbou bolo stať sa hračkou božského Dieťaťa. Predmetom, ktorý dieťa vezme do rúk a hrá sa s ním, kým má k tomu vôľu, a keď ho prešla chuť, odhodí ho hoci do blata. Neživej hračke je to jedno. Tá nemyslí, necíti. Ale živej hračke, ktorá uvažuje a cíti, to iste pôsobí bolesť. Pre túto bolesť hľadala posilu v ubolenej tvári Ježišovej.

V ničom nechcela byť veľkou. Vydala si „malú cestu“, cestu duchovného detinstva, a po tejto ceste kráčala a aj dospela k najvyšším métam.

Aj keď si pred ňou azda nik neosvojil túto cestu tak dokonale a tak bez výhrady ako svätá Terézia, nebola ona neznáma. Veď sám Kristus poukazuje na túto cestu a tento božský pokyn priviedol na ňu i našu sväticu. Už Starý zákon nám predstavuje osoby, ktoré aspoň v niektorých chvíľach a v niektorých okolnostiach prejavujú tak detinskú oddanosť nebeskému Otcovi, že to podnes budí v nás údiv.

Chlapec Izák s nošou dreva na chrbte kráča na horu, kde, ako otec hovorí, majú Bohu priniesť obeť. Ale otec nesie len oheň a meč, obetného zvieraťa nemajú. Už pri vyhýbavom vysvetlení Abrahámovom si mohol mnoho myslieť, no nemohol mať pochybností, keď ho otec poviazaného položil na oltár a chcel mečom usmrtiť. Ale Izák mlčí. I nevdojak nám príde na myseľ Boží Baránok, ktorý onemie a neotvorí ústa, keď ho idú zabiť na dreve, čo si sám vyniesol na horu. Veď Izák predobrazoval tohto Baránka. A pritom Písmo chváli len poslušnosť Abrahámovu, o oddanosti Izákovej sa nezmieňuje, necháva ho zabudnutým, maličkým, hoci v obeťtavosti isteže neostáva za otcom.

A či nás nedojme detinská oddanosť staručkého kňaza Héliho. Bol slabý k synom, preto mu Boh oznamuje také veľké tresty, že ešte aj tým, čo iba počujú o nich, „bude cvendžať v obidvoch ušiach“. A starček reaguje len slovami:

„Je Pánom, nech urobí, ako uzná za dobré.“
Nevedel byť otcom, ale vedel byť dieťaťom, a
oddanosť dieťaťa isteže smyla vinu otca.

V uvádzaní príkladov bolo by možno pokračovať. Je však isté, že svätá Terézia poznala tieto príklady; veď sa denne živila slovom božím, uloženým vo svätom Písme, a bolelo ju, že nevie hebrejsky a grécky a nemôže čítať slovo božie v rečiach, v ktorých ho Boh vnukol svätopiscom.

Je tiež nesporné, že svätica veľa zachytila aj od preblahoslavenej Panny. Mária, hoci matka, chce sa volať len služobnicou Pánovou. Aj ju stretáme len pri božskom Dieťati v jaslách, v egyptskom vyhnanstve a nazaretskej chudobe. A potom zasa len pri ubolenej tvári božského Dieťaťa pod krížom. Pri slávnom verejnom pôsobení Synovom vidíme ju len dva razy: v Káne galilejskej na svadbe a keď poslucháči oznamujú Pánovi, že čaká matka a príbuzní. No v oboch prípadoch znejú slová Synove, aspoň na prvý pohľad, skorej odmietavo. Hračka, ktorú si božské Dieťa zdanlivo nevšíma, pravda, len preto, aby ju neskôr s tým väčšou slávou mohlo pozdvihnúť.

Že podobná detinská oddanosť Bohu bola Starému zákonu dobre známa, ukazujú aj mnohé básnické výroky. Mojžišova Pieseň prirovnáva Boha orlovi a Ľudí orličatám, čo sa učia lietať. Boh je:

*Sta orol, čo k letu vyzýva svoju mlad
a ponad ňu sa vznáša,
krídla si rozpína a berie ju na ne,
na pleciach si ju nesie.²*

Pekný je najmä Asafov žalm (72): „Aký dobrý je Boh k tým, čo sú priami, Boh k tým,

² Dent 32, 11.

čo sú čistého srdca."³ Skoro by som sa už bol potkol, píše svätopisec, a bol by som reptal, keď som videl, ako dobre sa vodí na zemi bezbožníkom, hoci si to nezasluhujú. Nerobia, netrpia, oči im vykukujú z tučných tváří a prezrádzajú ich nízke smýšľanie, ozdobujú sa nádutosťou, odievajú sa násilím, a jednako sa majú tak dobre, že to zvädza mnohých, a aj tí začnú piť pôžitky na plný dúšok. Hovoria si: Veď to Boh nevie, ako by to aj vedel! Hľa tamtí sú bezbožní, a predsa si žijú v blahobyte. Aj mne prišlo na um: Dám sa aj ja na tú cestu, budem hovoriť ako tito. Ale rýchlo som sa vzpomáтал: Veď by som tým zradil pokolenie dieťok božích. A čoskoro som aj pochopil, že všetok blahobyť bezbožníkov je postavený na klzkom svahu, nečakane sa zrúti do trosiek, a bezbožníci zmiznú, ako stratí sa sen, keď človek precitne. A ja som sa ešte chcel roztrpčovať, chcel som sa voči tebe, Bože správať ako nerozumný tvor. Veď ja som predsa ustavične s tebou, ty ma držíš za pravicu. Vedieš ma podľa svojej ľubovôle, na konci však pozdvihneš ma k sláve. Čože mám na nebi? A na zemi nič nechcem popri tebe. Klesá mi telo a srdce, no večnou silou môjho srdca a mojím údelom je Boh. Isteže zhynú tí, čo sú ďaleko od teba. Ale mne tak sladko je byť v blízkosti Boha; v Pánovi skladám všetku svoju nádej.

Podobné myšlienky nájdeme aj inde napr. v mesiášskom žalme 15. Či sa z týchto myšlienok neozýva detinská prostota maličkých?

Týchto maličkých mal Boh vždy v osobitnej láske. Ba neraz ich použil, keď chcel premôcť

³ Takto čítajú dneska všeobecne, hoci text má: „Aký dobrý je Boh Izraela.“ Izrael sa v celej dlhej básni nespomína. Paralelizmus a súvis si žiada smysel, ktorý uvádzam a ktorý dosiahneme prostou zmenou samohlások. A ako je známe, hebrejská reč pôvodne písala len spoluhlásky. Samohlásky sa i do biblických textov dostaly až neskoro po Kristu.

svojich nepriateľov. Detské križiacke výpravy boli pomýlenou vecou; ale práve vyslovená myšlienka ich robí pochopiteľnými. Kde mocní sveta nestačili na slávu božiu, tam Boh dal úlohu maličkým. Či betlehemske nemluvňatá nezachránily svojim mučeníctvom život novonarodeného Mesiáša? A ich bolestné výkriky, ich smrť bola plnou porážkou božieho nepriateľa Herodesa.

„Z úst maličkých a dojčiat si si obstaral slávu aj proti svojim protivníkom, aby si zničil nepriateľa a pomstiteľa“,

hovorí Boh v Dávidovom žalme (8): „Pane, Pán náš, aké podivné je tvoje meno po celej zemi.“ V pôvodine je osnova ešte výraznejšia: „Z úst maličkých a dojčiat si postavil baštu, ... aby si zničil nepriateľa a pomstiteľa.“

Ktovie, koľko ráz Boh použil maličkých, nevinných pre svoju slávu tam, kde mu ju dospelí odopreli. Aj mimovoľne si pripomenieme spev a jasot jeruzalemských dietok na Kvetnú nedeľu. S koľkým nadšením prespevovaly: „Hosana synovi Dávidovmu, požehnaný, čo prichádza v mene Pánovom.“ A s koľkou závišťou to počúvali kňazské kniežatá a zákonníci. Tí dospelí, tí veľkí, tí učení chceli, aby Kristus Pán zahriakol dietky: „Počuješ, čo títo hovoria?“ Lenže Pán nezahriakol maličkých, ale naopak, tých učeních a veľkých a to práve citovaným výrokom žalmu: „Pravda, vy ste nikdy nečítali, že: z úst maličkých a dojčiat si si pripravil slávu.“ Kristus Pán bol taký jemnocitný, že ani nespomenul druhú polovicu Dávidovho výroku: „aby si zničil nepriateľa a pomstiteľa“; no zákonníci a kňazi museli vycítiť, že ich pokladá za nepriateľov božích. A že ich Boh zahanbuje ústami detí.

Veď dietky pre svoju nevinnosť a prostotu srdca boli vždy osobitným predmetom Ježišovej lásky. Často kládol dietky dospelým za

vzor. Aj výrok, ktorý Cirkev svätá vložila do liturgickej modlitby svätej Terézie Ježiškovej, povedal vtedy, keď sa jeho učeníci hádali medzi sebou, kto je väčší v kráľovstve nebeskom. Zavolať jedného z maličkých, čo boli na ulici, postavil ho medzi veľkých učeníkov a povedal: Ak sa znovu nestanete ako maličkí, nevojdete do kráľovstva nebeského. A vieme, ako láskavo prijal maličkých a ako upozornil apoštolov: „Nechajte maličkých a nebráňte im prísť ku mne, lebo takýchto je kráľovstvo nebeské.“

Prečo mal Pán diety tak rád? A prečo chce, aby sme aj my ostali večne deťmi alebo aby sme sa znovu deťmi stali, ak sme nimi prestali byť? Čo myslí pod tým detstvom? Isteže nežiada od nás detinstvo podľa tela, tak ako nežiadal telesné znovuzrodenie, keď vravel Nikodémovi, že sa človek musí znovu narodiť. Máme si osvojiť niektoré duševné vlastnosti maličkých. Malé deti pred užívaním rozumu sú nevinné, ponížené, prosté. A slepo dôverujú rodičovi. Priiímajú mlieko, najjednoduchší, ale zato najzázrivnejší pokrm.

Po svätom krste všetci sme mali nevinnosť nemlúvniat. Aj tí, čo prijali svätý krst v dospelom veku. I Pán i jeho apoštoli nás upomínajú, aby sme si zachovali túto nevinnosť.

Svätý Peter, apoštol, píše svojim veriacim: „Ako teraz narodené nemlúvňatá žiadajte si rozumné, nefalšované mlieko, aby ste ním vzrastali k spáse, akže ste okúsili, že sladký je Pán“.⁴ Tým rozumným, nefalšovaným mliekom, ktoré máme požívať, je podľa niektorých exegetov Kristus sám, ktorý má byť našim duchovným pokrmom. Niektorí Otcovia myslia tu dokonca na Krista eucharistického.

Iní sa domnievajú, že svätý Peter označuje mliekom kresťanskú náuku. Najsprávnejšie asi hovorí Holzmeister, že svätý Peter tým slovom

⁴ 1 Pet. 2, 2.

zahrnul všetky pomôcky, ktoré Boh dal Cirkvi pre pokrstených veriacich a ktoré majú napomáhať duchovný vzrast tých, čo sa pri krste znovuzrodili. Medzi týmito darmi, pravda, prvenstvo patrí Kristovi, ktorého Boh postavil nad celú Cirkev ako hlavu. — Ale je príznačné, že i svätý Peter žiada od nás duchovné detinstvo. Niet vznešenejšej náuky ako náuka kresťanská, niet vznešenejšieho duchovného pokrmu, ako je Kristus; a apoštol všetko toto jednako predstavuje v obraze pokrmu detí, mlieka.

To pravda neznamená, že kresťania nesmú sa duševne vyvíjať, že majú vo všetkom ostať navždy deťmi. I slová svätého Petra by bolo mylné vykladať v tomto smysle, hoci on celú náuku kresťanskú volá mliekom. Veď sám apoštol píše, že máme vzrastať.

Obraz mlieka o kresťanskom učení nájdeme aj u svätého Pavla. Lenže už v inom smysle. U neho je mlieko začiatková náuka, ktorá sa podáva katechumenom a novokrstencom, ktorí ešte nie sú vyspelí a ešte nevnikli do pravého ducha a pravej múdrosti kresťanstva. Týmto ešte nemožno podať celú hĺbku Kristovho učenia, nepochopili by to, tak ako dietky neznesú pevnejší pokrm a uspokoja sa mliekom. Do Korintu prišli po svätom Pavlovi aj iní hlásatelia evanjelia, ktorí sa pokúšali začrieť do hĺbok. Korinťania to sotva chápali, ale páčilo sa im to a začali medzi nimi hádky. Niektorí sa hlásili k Petrovi, iní k Pavlovi, zase iní k akémusi, ináč málo známemu Apolónovi. Svätý Pavol ich napomína v prvom liste, že kresťan má na prvom mieste pochopiť múdrosť Kristovho kríža, a nemá zbytočne sháňať múdrosť tohto sveta. Korinťania sú ešte nie dosť zduchovnelí, preto sa predbežne musia uspokojiť s prvkami kresťanského učenia: „Ako dietkam v Kristu mlieko som vám dal za nápoj, nie pokrm, neboli by ste ho ešte zniesli. Ale ani teraz ho neznesiete,

lebo ste ešte telesní. Či nie ste telesní, keď sú medzi vami hádky a zápolenia?"⁵

Aj toto je duchovné detinstvo, ale v tomto kresťan nesmie zotrvať. Má duchovne vzrastať, má sa usilovať, aby hlbšie vnikol do Kristovho ducha. Dopustil by sa však chyby Korinťanov, kto by sa o to pokúsil predčasne, kým je nie na čistom s prvkami nášho učenia. Kto však toto detinstvo prekonal, nech sa stane mužom, chápavým a pevným, pre ktorého je mlieko síce ešte vždy dobrým, ale už nie celkom dostatočným pokrmom.

Horšie je, keď niekto z mužného veku upadá znovu do tohto nežiadaneho detinstva. Tejto chyby dopustili sa židokresťania, ktorí vtedy, keď im svätý Pavol písal list, boli dávno kresťanmi, mohli a mali byť vyspelými, a predsa im musí apoštol písať: „Hoci by ste mali byť učiteľmi, (tak dávno ste kresťanmi), znova ste utisnutí, aby vás poučili, ktoré sú začiatkové prvky božích slov: stali ste sa takými, čo potrebujú mlieko, nie pevný pokrm.“⁶

I svätý Pavol žiada od svojich, aby boli dietkami; veď aj on bol Kristovým apoštolom. Ale dobre rozlišuje dvojaké duchovné detinstvo: Detinstvo duchovného zakrpatenia a detinstvo nevinnosti: „Bratia, nechcete sa stať deťmi smýšľaním, ale zlobou buďte maličkí, smýšľaním však buďte dokonalí.“⁷

Zachovať si nevinnosť nemlúvať (zlobou byť maličkým, v maličkých totiž niet nijakej zloby), zachovať si ich pokoru a prostotu, pritom však byť duševne vyspelým, v tom záleží duchovné detinstvo kresťanov.

Tažko je to uhádnuť. A veľkosť našej „maličkovej“ Svätice je práve v tom, že to dokonale uhádla. Prečítajte si len „Dejiny duše“ a iné

⁵ 1 Kor. 3, 2 nasl.

⁶ Žid. 5, 12.

⁷ 1 Kor. 14, 20.

jej spisy a pozorujte jej život, vhlbte sa doň. Teológ má čo rozjímať nad hĺbkami, do ktorých vnikala. A nemluvňa jej môže závidieť prostotu, poníženosť, ktorú si vždy zachovala.

A predsa z jej úst si Boh obstaral slávu. Vo všetkom bola maličká. Len jedno je u nej veľké. Dážď ruží, čo nám s neba na slávu božiu posielala.

Duchovné príbuzenstvo sv. Terézie Ježiškovej so svätým Františkom.

Dr. Teodorik Zúbek, OFM.

Nieto náznakov, že by svätá Terézia Ježiškova bola pod priamym vplyvom františkánskej duchovnosti. No pozornému čitateľovi „Dejín duše“, oboznámenému s františkánskou duchovnosťou, na prvý pohľad je zjavná spoločná základná črta týchto dvoch osobností, ktoré mali a majú taký význam v katolíckej duchovnosti.

Je to *pokora*, ponížená služba Stvoriteľovi. Zaiste každý svätec musel mať pokoru, základ to ostatných ctností. A mal ju vo väčšom alebo mensom stupni. Lebo len pokorným dáva Boh svoju milosť, kým pyšným sa protiví.¹ No u svätého Františka Serafínskeho a podobne aj u svätej Terézie Ježiškovej pokora má celkom zvláštny zástoj v duchovnom uspôsobení. Je charakteristickým znakom ich osobnosti. Je látkou, z ktorej sa formuje ich duchovná tvárnosť, pôdou, odkiaľ vyrastá ich ctnosť. Pokorovanie sa pred Stvoriteľom i stvorenstvom je dýchaním ich duše. Duchovná veľkosť týchto dvoch osobností je v ich maličkosti, s akou sa stavajú voči Bohu aj ľuďom. Veľkosť v maličkosti. Na obidvoch týchto vyvolených dušiach Boh dovedil, že v pokore je poznanie pravdy, kým

¹ Jak. 4, 6.

v nadutosti poblúdenie. Čo skryl pred múdrymi a obozretnými tohto sveta, to zjavil malučkým.²

Všimnime si najprv *svätého Františka*.

Podľa najstaršieho životopisca svätý František o sebe hovoril: „Som najväčší hriešnik; lebo keby Boh nejakého zločinca obdaril takým milosrdenstvom, bol by desať ráz duchovnejší ako ja.“³ Cítil sa nevýslovne malý a nehodný, lebo bol si vedomý, že všetko, čo je na ňom dobrého a veľkého, pochádza jedine od Boha a Bohu prináleží. Preto mal všetkých ľudí vo vážnosti, všetkých si ctil, všetkých staval nad seba. „A pretože bol najpokornejší, prejavoval tichosť voči všetkým ľuďom, zvykom všetkých sa pohotove prispôboval. Medzi svätými bol svätejší, medzi hriešnikmi ako jeden z nich.“⁴ Priepastnú hĺbku pokory krásne vyjadruje Františkova odpoveď na Masseovu otázku, prečo celý svet ide za Františkom, hoci na ňom niet ničoho zvláštneho: „Chceš vedieť, prečo za mnou ide celý svet? To mám pre tie oči najvyššieho Boha, ktoré všade pozorujú dobrých aj zlých: pretože tieto najsvätejšie oči nevidely medzi hriešnikmi nikoho naničhodnejšieho ani nedostatočnejšieho ani väčšieho hriešnika, ako som ja; a keďže na konanie toho podivného diela, ktoré zamýšľa konať, nenašiel biednejšieho tvora na zemi; a preto vyvolil si mňa, aby zahanbil vznešenosť, veľkosť, moc, krásu a múdrosť sveta, aby sa ukázalo, že každá ctnosť, každé dobro pochádza od neho a nie od stvorenia, a že sa nik nemôže chváliť pred tvárou jeho; ale kto sa chváli, chváľ sa v Pánovi, ktorému všetka česť a sláva naveky.“⁵

² Mat. 11, 26.

³ Tom. Celano, Vita secunda S. Francisci Assis. Vyd. Quaracchi 1927, n. 123.

⁴ T. Celano, Vita prima S. Francisci Assis. Vyd. Quaracchi 1926, n. 83.

⁵ Kvetinky sv. Františka. Prekl. M. Luckého, Žilina 1944, str. 38—39.

Svätý František *poznal* zreteľne, ako z dobroty božej vznikly všetky veci a ako dobrota božia všetky veci udržiava. Všetko rovnako vyšlo z rúk Stvoriteľových, všetko rovnako je zacielené k Bohu. Všetko je poviazané tajomnými putami božimi. Preto všetky stvorenia sú bratmi, sestrami. Oheň, škovran, malomocný žobrák mu je bratom, voda, ovečka i smrť je mu sestrou. A u Františka nie je to iba prázdna fráza, lež preniknutie k tajomnej podstate vecí, k ich vzťahom k Svoriteľovi a k ich vzájomnej poviazanosti. František vie, že prenikol k čomusi novému, tajomnému, čo mu ani nepatrí, a bojí sa o svoju lásku a *pokornú radosť* zo stvoreni: „Ty mi ju chráň, lebo ja som zlodej tvojich pokladov“, modlí sa k Bohu.⁶

Svätý František nechce inšie, než zapojiť sa svojím bytím a dielom do tejto oslavnej hymny stvorenia Stvoriteľovi. Chce byť kvapkou v oceáne, zrnkom piesku v púšti, atomom vo vesmíre, tónom v šumiacej prírode a takto chváliť a velebiť svojho Pána. Byť ponorený do veľkosti a dobroty božej. horieť láskou k Bohu a odrážať lúče tejto lásky a dobroty božej celou svojou osobnosťou, to je konečný stupeň Františkovej cesty, františkánskej duchovnosti.

Aj *svätej Terézii Ježiškovej* pokora otvára čoraz širšie rozhlady a cestou duchovného destinstva vedie ju k rýchlemu vystupovaniu.

Svätá Terézia poznáva a uznáva svoju prirodzenú slabosť. Sme nevládne deti. Dieťa by sa rado dostalo hore schodmi, kde ho čaká dobrá mamička. No je prislabé, nevládze hore. Bezúspešne dvíha nemotorné nôžky. Pri všetkej námahe nemôže sa vyškriabať ani len na prvý schodík. Tu dobrá mamička síde sama, pritúli si dieťa na materinskú hruď a zanesie ho do-

⁶ A. Gemelli, *Il francescanesimo*. Milano, 3. vyd. 1936, str. 16.

mov. Akou láskou a povďačnosťou musí potom zahorieť srdce dieťaťa k mamičke!

Svätá Terézia s holubičou prostotou chopí sa svojej slabosti a s haďou chytrosťou ju využije pre svoj duševný ošoh. Vie, že prirodzenými silami sa na nič nezmôžeme, ani len na jednoduchý fyzický pohyb. I na to potrebujeme pomoc božiu. Darmo sa bude človek vypínať, vzpierať. Zdedené zatemnenie rozumu a ponížujúca slabosť vôle sú našimi vlastnosťami. To je najskutočnejšia pravda nášho života.

Svätá Terézia nermúti sa nad svojou slabosťou; má skalopevnú dôveru, že dobrý Otec prijme s blahovoľným úsmevom i nevydarené pokusy svojho dieťaťa po dobrom a odmení ich podľa svojej štedrosti. Milosrdná láska Otcova musí pomôcť svojmu milovanému a milujúcemu dieťaťu, ktoré všetku svoju dôveru vkladá v neho a celé sa odovzdá do jeho svätých rúk. On bude vynahrádzať všetky nedostatky dieťaťa, a dieťa bude sa naplňovať vždy vďačnejšou láskou k Otcovi a vždy väčšou dôverou.

„Som slabé a bezmocné dieťa; ale práve táto moja slabosť a neschopnosť dodáva mi potrebnú milosť, aby som sa ponúkla za obeť tvojej lásky!“⁷ Takto cestou *duchovného detinstva*, kde Pán ju „osvietil lúčmi pravdy“, ako sama hovorí,⁸ ponára sa vždy väčšími do svojho Boha, ženícha svojej duše, do Krista. Až napokon nájde svoje vlastné miesto v jeho tajomnom tele, v srdci Cirkvi svätej. „Ó Ježiš, ty moja láska, konečne som našla svoje pravé povolanie medzi údmí Cirkvi. Spočívaj v láske! Áno, našla som už svoje miesto v lone Cirkvi, a ty sám, môj Bože, si mi ho určil: v srdci Cirkvi, mojej matky, budem láskou!...“⁹

⁷ Svätá Terézia Ježiškova. Životopis napísaný ňou samou. Prekl. Št. Zlatoša, SSV Trnava 1933, str. 225.

⁸ Tamtiež 206.

⁹ Tamtiež 225.

Ako svätý František Serafínsky prežíval svoju pokornú lásku k Bohu a stvorenstvu, tak svätá Terézia Ježiškova kráčala svojou cestou duchovného detinstva. Utiahnuto, nebadane, a len Najvyšší a duše im celkom blízke poznaly ich duchovnú výšku. Posledné dva roky svojho života stravuje sa malá Terézia ako zápalná žertva milosrdnej Lásky božej za kňazov, misionárov, Cirkev svätú. Pokorný svätý František posledné dva roky svojho života, poznačený ranami Kristovými, dokonáva dielo druhého Krista tiež v utiahnutosti, v samožertve za bratov, Cirkev a celý svet. No Boh sa postaral, že duch pokornej lásky svätého Františka sa zachoval v jeho diele a v jeho nepatrných spiskoch a obrodil Cirkev svätú. A podobne aj duch svätej Terézie Ježiškovej bol zvečnený v jej „Dejinách duše“ a blahodarne pôsobí v Cirkvi svätej podnes.

„Malá cesta“ svätej Terézie Ježiškovej.

Fr. Florand, OP.

„Lepšie je osvetľovať ako svietiť.“¹

Túto výsadu a slávu dal vždy Boh najväčším svätcom Karmelu. Ako svätý Ján z Križa a svätá Terézia z Avily, svätá Terézia z Lisieux svieti a osvetľuje: je príkladom a učiteľkou, vzorom a náukou.

Aj ju volajú, pravda, „malým doktorom“, a svoju náuku ona sama volá „malou cestou“. *Malý a malosť* sú slová, ktoré tak často nájdeme v jej vlastnom životopise a v jej listoch; v jej učení je toľko vecí detských a tak málo vecí „majstrovských“, že väčšina teológov mala zpočiatku dosť ťažkostí rozlíšiť veľkosť, ktorá

¹ Svätý Tomáš, II—II, 188, 6.

sa v nej skrývala. Musíme uznať, že Boh tak chcel, aby ona dala plný kresťanský smysel slovám „malá duša“, čo bolo v jej poslaní jedným z prvých úspechov! To bolo obdobie nadšenia. Obdobie teologického uvažovania prišlo až potom.

A bolo to naozaj potrebné. Bolo treba, aby bohovedci sa zaoberali náukou duchovného zdokonalenia, ktorá v kresťanskom svete narástla do takých vzrušujúcich rozmerov. Tým viac, že sestra Terézia nezanechala po sebe dokonalý výklad svojej myšlienky; v jej spisoch je oveľa menej metódy ako v dielach svätého Jána z Kríža a svätej Terézie. Viacej ako nikdy bolo tu nebezpečenstvo: vziať vedľajšie za hlavné, a najmä tu hrozilo vynášať anekdotu a zanedbávať poučenie.

Reč Benedíkta XV. o duchovnom detstve² čelila ponajprv tomuto nebezpečenstvu. Vidí sa, že štúdie teologické pátra Petitota³ a jeho spolupracovníkov v „La Vie spirituelle“⁴ ho celkom odstránili.

Možno, že medzitým je ešte úsilie pokúšať sa o viacej súbornú štúdiu „malej cesty“, a myšlienky, ktoré nasledujú, nemajú inej náročnosti, ako k tomu priviesť duše. Hľadať a nájsť základnú postać náuky Sestry Terézie, umiestiť ju do prostredia psychologického, v ktorom sa zrodila, a spôsobom veľmi všeobecným do hierarchie hodnôt teologických, hľa, to sa zdá byť prepotrebným podujatím.

Malá Svätá z Lisieux doista nebude tomu nežičif, lebo milovala jednoduchosť a vari aj zjednodušovanie.

² 14. augusta 1921.

³ „Svätá Terézia z Lisieux“, renesancia duševná, vydanie v „Revue des Jeunes“ (Revue mladých), Desclée et Cie.

⁴ „Blahoslavená Terézia Ježiškova“, od M. V. Bernadota, OP, s mnohými spolupracovníkmi spomínanej revue...

Vnuknutie.

„Malá cesta“ duchovného detstva mala počiátky nadprirodzené a dokonale jasné. Uvidíme to priam. Nebude vari bez záujmu objaviť najprv, čo ju duševne pripravovalo.

Hneď čo prečítame prvú hlavu *Dejín duše*, spozorujeme, že u Terézie, dievčaťa, rozvíja sa dar citov. Obraz, ktorý ju ukazuje na kolenách matky a nežne opretú o jej plece, prezrádza verne jeden z jej najprirodzenejších sklonov. Bola dcéruškou vrúcnu, ba viacej: zaliečavou. Bola vždy bez omrzenia pod dohľadom svojej matky, a nebola spokojná, kým táto ju nevzala na svoje ruky: „Toto roztomilé dieťa, písala pani Martinová (jej matka), nechce ma opustiť: je neprestajne pri mne...“⁵ — Nasledujúca myšlienka našej budúcej svätej je pozoruhodná: „Ah! mama, keby som nebola milá, išla by som do pekla? Ale ja viem, čo by som spravila: uletela by som za tebou, ktorá budeš v nebi; potom ma budeš držať mocne vo svojom náručí.“⁶ Správne píše neskoršie: „Ak Pán Boh položil vôkol mňa toľko lásky, uložil z nej tiež do môjho malého srdca, stvoriac ho oddaným a citlivým. Nemožno si predstaviť ako som milovala svojho otca a svoju matku; dokazovala som im svoju nežnosť tisíckami spôsobmi, lebo som bola veľmi rozpínavá...“⁷

Štyri prvé roky života unlynú jej v takomto milovaní a v túžobnom hľadaní lichotiek mamičkiných. Mala práve štyri roky a osem mesiacov, keď sa prihodila veľká udalosť, bez ktorej vari nemali by sme nikdy „malú doktorku“ ani „malú cestu“. Pani Martinová zomrela.

Domnievame sa, že sa nevenovalo dost pozornosti ohlasu, ktorý mala táto smrť na hlboký

⁵ Dejiny duše, hl. 1.

⁶ Dejiny duše, hl. 1.

⁷ Dejiny duše, hl. 1.

vývin Terézie. Jednako ona sama píše: „Hneď po smrti matky... moja šťastlivá povaha sa zmenila celkom.“⁸ Naozaj, citlivosť dieťaťa sa pobúri a stane sa nestálou. Odvtedy vidieť ju plakať veľmi často a — naoko... — pre nič za nič. Raz sa utieka do samoty, a raz dáva najavo, viac živá a zjavne preháňajúc, že je utisnutá na prichylnosť, čo vyvieralo z jej prirodzenosti. Napokon, darmo sa pokúša vzbudiť súcit ako jedna z jej sesterníc. V penzionáte hľadá napodobňovať niektoré zo svojich spolužiačok, ktoré prejavovali zvláštnu náklonnosť istej učiteľke. Ktovie? Či nebolo na začiatku jej *krízy pochybností* to isté úzkostlivé vyhľadávanie stratených lichotiek?... Či nanaliehala vtedy ustavične na svoju sestru Máriu, aby rozptýlila jej pochybnosť a potešila ju?... A hádam nie je to zvláštna náhoda, že práve v tom čase prichádza podivná choroba, ktorá sa končí zjavením usmievajúcej sa Panny Márie? Lebo nemôžeme sa zbaviť pozorovania, že Terézia vychádza z tejto zvláštnej choroby až po zákroku jednej matky, jej Matky nebeskej... Prítom pozorujme dobre: aj po zázraku „úsmevu“ všetka vnútorná nespokojnosť sa nestratila, a až r. 1886 po slávnej „vianočnej milosti“ jej uzdravenie sa potvrdilo. Ale aj vtedy nemáme byť dotknutí istými súvismi? Terézia — ako sa spomína — čakala v ten deň v kozube na svoje topánkv, naplnené bonbónmi a drobnými hračkami; ale keď sa vrátila do svojej izby, počula svojho otecka hovoriť dobre nahlas: „Pre veľké dievča, ako je Terézia, je to prekvapenie príliš detské, dúfam, že je to posledný rok.“ Vo chvíli, aký zázrak! „dcéruška našla znova navždy silu svojej duše, ktorú bola predtým stratila, keď mala štyri a pol roka“.⁹

Nespytujeme sa, či to bol zásah nadprirodzený, ako však ťažko nevyzdvihnúť túto prí-

⁸ Dejiny duše, hl. II.

⁹ Dejiny duše, hl. V.

hodu? Bola to „milosť“, dozaista, ale nebolo to aj niečo iného? Alebo ešte, čo tá milosť používa? „Pre také veľké dievča ako Terézia...“ Tieto slová a nasledujúce znamenajú: už dosť, a teraz sa rozhodni: vek mamičkiných lichotiek zašiel, vek, v ktorom bolo tak dobre stúliť sa do náručia svojej mamičky; to už zašlo a iný život sa začína. Či s pomocou božou nestačilo, aby Terézia si to uvedomila, že sa jej citový život musí ustáliť a zjednodušiť? Sama dodáva, že otcove slová jej „ranily srdce“. Rozumie sa: oslobodzujúci, ale i ukrutný býva obyčajne zárez chirurgického noža.

Nebude azda od vecí sledovať túto malú anketu aj po „obrátení“ vianočnom, lebo podľa niektorých príznakov vtiera sa otázka, či toto obrátenie bolo celkom dôkladné, prinajmenej v oblasti nevedomia. Lež to by nás viedlo ďaleko. Obmedzme sa na to, že obrátíme pozornosť čitateľa na listy svätice v čase, pre ňu takom ťažkom, smrti jej obdivu hodného otca, a s druhej strany na to, čo nazvala „mučeníctvom“ svojho srdca, tým mučeníctvom, ktoré trvalo skoro cez celý jej rehoľný život a ktoré vcelku pozostávalo z toho, že bola zbavená pozorností materských, či už so strany svojej Matky priorky a či v dôsledku rehole a vlastných rozhodnutí, ďalej so strany svojich pokrvných sestier, najmä tej, ktorú nazývala svojou „malou matkou“.

A myslíme, že možno povedať toto: až po vianočné obrátenie, — možno, že aj po ňom... — Terézia v hĺbke svojho svedomia alebo, aby sme hovorili ako naši moderní psychologovia, v hĺbke svojho nevedomia, *neprijala smrť svojej matky* a voslep hľadala ešte jej objatie.

Kto by nevidel, ako táto domnienka vrhá svetlo na psychologický pôvod „malej cesty“? Terézia už hľadá objatie Ježišovo? To bude aj základ celej jej duchovnej náuky? Nuž, odpovedáme, netreba sa tomu diviť, lebo v podstate

odvtedy, čo Terézia mala polpiata roka, nerozhodla sa nikdy vzdať sa objatia a lichotiek svojej mamičky. Nebolo teda správne, aby v istom smysle nevedomky hľadala *náhradu*? A preto tu, predpokladáme, črtalo sa už v prirodzenom poriadku vecí vnuknutie „malej cesty“.

Psychiáter by ostal len pritom. Ale kresťanské stanovisko, ktoré je stanovisko úplné, je odrazu odvážnejšie a rozumnejšie: odvážnejšie, lebo prevyšiac poriadok blízkych príčin ide ďalej ako najjemnejší analyzátor, a rozumnejšie, pretože nerobí nikdy násilie prírode, keďže lepšie pozná jej obmedzenia.

A ak pripustíme, že taká bola u svätej Terézie z Lisieux prirodzená a nevedomá hra duševných síl, dáme si pozor, aby sme nezabudli, že Prozreteľnosť Božia ich viedla vysoko a bedlila nad ich vývojom. Ak uznáme, že tu bol „náraz“, zbadáme hneď, že podobných prípadov je doista veľmi mnoho a že dejiny naznačujú rozkvet iba jednej „malej cesty“. Na konci všetkého necháme za ňu Bohu slávu a zásluhu, celú slávu a celú zásluhu.

Tým skorej, že tu nadpríroda zázračne korunuje prírodu. „Neprišiel som zrušiť zákon, ale doplniť.“ Slová Kristove, ktoré sa vzťahujú na pôvod vnuknutia „malej cesty“.

Naozaj Boh sám zjavil nadprirodzenými spôsobmi a v plnej jasnosti, čo temné cesty nevedomia sotva by vnukly. Vieme, ako stalo sa toto zjavenie. Sestra Terézia sama o ňom hovorí: „Skúmala som sväté Knihy, vysvetľuje...“¹⁰ a čítala som tieto slová, prýštiace zo samých úst večnej Múdrosti: »Ak niekto je maličký, nech príde ku mne.«¹¹ Priblížila som sa k Bohu, uhádnuc, že som objavila, čo som hľadala. Chcejúc vedieť, čo by urobil »maličkému«, pokračovala som vo svojich hľadániach, a hľa, čo som našla: »*Ako matka si obľubuje svoje dieťa,*

¹⁰ Dejiny duše, hl. IX.

¹¹ Prísl. 9, 4.

tak vás ja poteším, ponesiem vás na svojom lone a pohojdám vás na svojich kolenách.«¹² Ah! — pokračuje — nikdy nežnejšie, melodickejšie slová neprišli potešiť moju dušu!...“ Zaiste Terézia musela plesať v tejto blahoslavennej minúte: predstavme si malú sirotu, ktorej by povedali: dobrý Boh ti vrátil mamičku, je tu, vezme ňa na ruky... Nuž Terézia ostala tak trochu vždy sirotou, ktorá čaká návrat veľkej a drahej mŕtvej mamičky.

Príroda a nadpríroda, riadené tou istou rukou, spolupôsobily teda v tom istom smysle. Všetko pohýbalo Teréziu Martinovú, aby sa správala pri každej príležitosti, aj, a to najmä, voči Bohu, ako malé dieťa, ktoré chce znova nájsť mamičkine lichôtky. „Ježiš chce, aby som bola sirotou“, povedala.¹³ Vyvretie zdola a pozvanie shora pôsobili v dorozumení a do ich stretnutia treba položiť miesto, z ktorého vyvrela vnuknutie „malej cesty“.

Nech je pôvod tohto vnuknutia akýkoľvek, nemôžu byť pochybnosti o jeho obsahu. Je isté, že počiatočná myšlienka našej „malej učiteľky“ bola: *navodobňovať spôsoby malých detí voči svojim rodičom.*

Či už texty Písma svätého a milosti osvietenia inšpirovaly *znenazdajky* myseľ svätej Terézie alebo skôr ako sa nazdávame, či boly vyniesly a korunovali, prestavily a zveľadily dlhú nenodochvtenú prípravu, ostáva isté, čo svätica vyslovila sama:

„Chcem byť tu na zemi váš obraz najvernejší, dieťky malé.“¹⁴

Povedala tak sto ráz a stými spôsobmi. Podľa jej vlastného prameňa, — a podľa neho my rozumieme mnohým veciam... — „malá cesta“ je cestou „detstva“.

¹² Izaiáš 66, 13—12.

¹³ List jej sestre Celine, 23. sept. 1890.

¹⁴ „Svätým Neviniatkam.“ (Báseň.)

II.

Hľadanie Boha.

Ktosi napísal: „Svätá Terézia neponímala ctnosti ako prúdy, vedúce k Láske, ale naopak, z Lásky čerpala všetku svoju dokonalosť.“¹⁵ Dneska niet nikoho, kto by s tým nesúhlasil.

Ale tento súhlas nestačí, a čo je najdôležitejšie, keď ide o usporiadanie hlavných článkov jej náuky, je preniesť sa nad skutočnosť a poukázať na jej dôvody, vysvetliť, že *muselo* tak byť a že jednoduchý vývoj vedúcej myšlienky mal také požiadavky.

Čo sa týka „malej cesty“, vnútorná logika, ktorú hľadáme, črtá sa dosť jasne, len čo máme na zreteli inšpiračnú myšlienku, o ktorej sme hovorili a podľa ktorej kresťanská duša, túžiaca po dokonalosti, má iba napodobňovať (nadprirodzene) správanie detí. To bol veľký vynález svätej Terézie z Lisieux, ktorý sa vznáša nad jej životom a nad jej náukou s logikou, o ktorej povrchná skúška dovolila by pochybovať, ale ktorú nájdeme bez ťažkosti, a to prísnu a zachytávajúcu aj podrobnosti, len ak ju sledujeme pozorne:

„Chcem byť tu na zemi váš obraz najvernejší, dietky malé.“

To je to, čo nás oprávňuje veriť, že zástoj Lásky v „malej ceste“, zástoj znamenitý a výlučne popredný, netreba prijať len ako skutočnosť, ale veriť, že bol podložený a požadovaný zásadou, o ktorej sme hovorili.

Veď dietky veru neboly by videly v Terézii svoj verný obraz, keby *najprv* neboly v ňom našly lásku.

Boh chcel, aby prvý pohyb nadšenia u dieťaťa, a to najprirodzenejší, smeroval do náručia jeho matky: to je pohyb lásky.

¹⁵ Duch svätej Terézie Ježiškovej, článok v Office Central de Sainte-Thérèse, Lisieux, hl. I., čl. 1., str. 3.

Nedivme sa tomu.

Či nie je to nadšenie pre lásku podmienkou jeho žitia? Dieťa chce žiť, chce rásť, to jest žiť dôkladnejšie. Ale či túži po objatí matkinom nie je práve túžiť po živote? V ňom nachodí všetko, čo miluje, a všetko, čo potrebuje: pokrm, ochranu, opateru, lásku. V ňom nachodí aj ten potrebný prepych pre ľudské šťastie, ktorý spočíva v darovaní šťastia iným...

Kde tohto nadšenia pre lásku niet, tak dieťa má sťažnenú cestu za dokonalosťou a tam je v moci smrti.

Je len prirodzené, že na začiatku cesty, ktorá privedie dieťa k dokonalosti jeho životného jestvovania, je najsamprv nadšenie pre lásku, ktorá ho priťahuje do náručia matkinho. Láska načína jeho vzrast a neprestáva zabezpečovať jeho šťastný vývin.

Preto lásku kladie svätá Terézia na začiatok svojej „malej cesty“ a každého svojho počínania pre duševnú dokonalosť. Raz písala svojmu misionárovi, svojmu „duchovnému bratovi“ (13. júla 1897): „Ježiš je náš jediný poklad... Naliehavo vás prosím, aby ste neostali len pri jeho svätých nohách, ale sledujte toto *prvé svoje nadšenie, ktoré vás ťahá do jeho náručia.*“ Hľa, obraz nad iné výstižný!

Prvý postoj, základný postoj duše, ktorá si zvolila „malú cestu“, je hľadať ramená Ježišove, neprestajne hľadať Boha. A to — láskou.

Teraz už môžeme obdivovať *správnosť*, s akou duchovná náuka „malej doktorky“ súhlasí s dogmou a s pevnou bohovedou, keď už vieme, čo je jej základom. Sústrediť od prvého počiatku všetok duševný život na lásku, urobiť z nej veľkú silu výstupu a energiu bez prestania potrebnú pre každý pokrok, chápať život kresťana ponajprv ako nepretržité a horlivé „hľadanie Boha“ (láskou), nie je azda dôkazom, v najvyššom bode, smyslu a génia nadprirodzeného? Obdivujeme tiež predstihnutia Pána Bo-

ha a jeho milosrdenstvo voči malej Svätej; lebo toto výnimočné ocenenie lásky musíme pripísať bezpochyby zvláštnym milostiam, no opierajúc sa o poznámky, ktoré sme učinili na začiatku tejto štúdie, nemáme uznať, že Prozreteľnosť bola usporiadala v tomto smysle hlavné udalosti detstva Terézinho? Prozreteľná taktika dala sa celá do práce, zdá sa, aby rozdúchala tento oheň, i keby sa bolo bývalo povedalo, že urobila všetko, aby ho udusila. Ozaj veľmi sa hodilo, aby najrozmarnejšia z dcér, aby sirota, najmenej potešovaná, učinila z lásky dieťaťa k rodičom pilier svojej náuky.

Túto detinskú lásku a — presnejšie povedané — túto detinskú lásku malého dieťaťa sv. Terézia z Lisieux rozviedla až po *odtienky*.

Táto poznámka dovoľí nám obvinúť zamierenie na lásku, ktoré stanoví prvé obdobie „malej cesty“, inými prvkami, tak isto do nej patriacimi, ktorých dôležitosť sa oceňuje s najväčšou rozmanitosťou. Lebo raz sa kladie váha na dôveru a inokedy na jednoduchosť, raz je to odovzdanosť, ktorú dávajú do popredia, a inokedy duch obety. Citovania svätej Terézie samej poslúžily azda na udržaní tejto neistoty, lebo treba zopakovať, svätica mala mnoho umu v hlave, ale jej protivilo sa pýšiť preto. Vari nie je nemožné dať každému zo spomenutých prvkov pravé miesto v celku náuky. Dost' je: nestratiť s očí počiatocné vnuknutie!

Nedôvera voči sebe samému, dôvera alebo odovzdanosť, duch obety, všetko to jestvovalo u sestry Terézie a všetko to hrá v jej „malej ceste“ dôležitú úlohu, lebo všetko to je u malých detí.

Nuž u nich všetko to sa točí okolo lásky, ktorú majú k svojim rodičom. Hľa, ako: nedôvera k sebe samému vzbudí v nich nadšenie pre lásku, dôvera ho chráni, jednoduchá odovzdanosť ho rozvíja a obeta ho dokazuje. Duša, ktorá si osvojila ideál Teréziin: „Napodobňovala

som malé neviniatka . . .",¹⁶ cíti sa, pravda, po-
volaná prevziať tieto rozličné spôsoby a posta-
viť ich podobne do služieb lásky.

Vieme, ako sa maličkí naľakajú, keď sú sami
a nemôžu sa spoľahnúť na nikoho, iba na seba;
ale vieme tiež, s akou novou silou prítúlia sa
k svojej matke, keď dlho skusovali svoju nemo-
húcnosť. V nadprirodzenom poriadku nedôvera
k sebe spočíva v tom, že sa necháme preniknúť
slovom nášho Pána: „Bezo mňa nič . . .“ Ako sa
celkom správne vystihlo, svätá Terézia Ježiško-
va „žila stále pod žiarou tohto slova“.¹⁷ Vždy
sa bála, že bude ponechaná na svoje sily, a aj
na svojej smrteľnej posteli zdôraznila: „Nikdy
som nemohla nič urobiť celkom sama“,¹⁸ uka-
zujúc tak, že na sklonku svojho života podobala
sa ešte maličkému, ktoré kráčalo neúnavne za
krokmi svojej matky — „táto malá roztomilá
dcéruška nechce ma nechať . . .“ — a ktoré,
ďaleko od nej, by myslelo, že je stratné. Takýto
strach, nielen že neuškodí „malým dušiam“,
ak je v službách lásky, ale ich môže vrúcnejšie
povzniesť v ústrety božskému objatiu.

Dôvera prispeje k tomu svojim dielom, pod-
porujúc túto vrúcnosť, ako podporuje synovskú
lásku maličkých. Naozaj, veľmi ju potrebujú,
keď sa im zdá, že na tvári materskej badajú
iba prísnosť, chladnosť, azda aj zabudnutie.
Nevenujeme dost' pozornosti ich úzkostiam, a
môže byť, ba je často mnoho beznádeje v tých
malých srdciach. Čo na tom, že je to podľa nás
pre malichernosť! Musíme tu súdiť podľa ich
stanoviska. Ak vtedy nemaly nič, čo by mohlo
chrániť ich lásku — ich život . . . — aká bude
vtedy ich bieda! Ale dôvera je tu, čo ich jedna-
ko drží v ich pôvodnom zamierení. Aj keď byly
prísne pokarhané, i keby cítily, že ich menej
milujeme, postačí jedno nebezpečenstvo, aby

¹⁶ Dejiny duše, hl. X.

¹⁷ P. Lajeunie: Terézia Ježiškova, str. 128.

¹⁸ 11. VIII, Dejiny duše, hl. XII.

hneď zavolaly: „Mama!“ Matky urobia chybu, ak sklamú a znechutia takú nádej, lebo to zabíja lásku. Nádej kresťanská je chránená pred akýmkoľvek sklamaním, a vieme, že u Boha je neomylná! Láska nemôže mať lepšej opory inde. A kto nevidí, že tejto opory je často treba v duševnom živote? Či neprežívajú tí, čo svoj život orientujú k dokonalosti a sú podrobení skúškam, niekedy najčernejšie „noci“? Keď nás svätá Terézia Ježiškova učila mať nadprirodzenú dôveru v službe lásky, ktorá ťahá našu dušu k Bohu, podala tým dôkaz veľkej múdrosti. Sama dala príklad svetu, a to najhrdinskejší, že treba dúfať, „čo aj všetko je proti“... Ona, ktorá nedôverovala toľko svojim vlastným silám, nerozumela dušiam, ktoré nedôverujú Bohu a ktoré „sa boja takého nežného Priateľa“.¹⁰ Nemôžeme si bez pohnutia pripomenúť, že úbohá Terézia prežila posledné mesiace života v hroznej noci viery a nádeje, nevediac po istú mieru, či je nejaké nebo, narážajúc stále na ten istý „múr“ ako na steny nejakého hrobu, a že pritom nevyšlo z jej úst najmenšie slovko trpkosti a netrepezlivosti, nikdy jej láska preto neutrpela, nikdy nezapochoybovala o Tom, čo ju *ukrižoval láskou*. Ktorý „život mal viacej bojov“ ako tento boj pre lásku? Ale tiež, ktorý mal krajšie víťazstvo?

Jesto ešte dačo viac ako dôvera v láske malých detí. Dôvera značí: trápiť sa, namáhať sa, hoci to nemusí byť vysokého stupňa; nedúfali by sme, keby sme sa tak trochu nebáli, ale keď milujeme len preto, že dôverujeme, to nie je láska celkom slobodná pre rozlet. Odovzdanosť až popúšťa jej sväzky, oslobodzuje ju a rozvíja. Malé deti majstrovsky praktizujú odovzdanosť a je to zázračne pekné vidieť ich, ako sa v materskom náručí rozplynú ľubovoľne vo svojej krásnej láske, ako malá loďka, ktorá sa odtrhla

¹⁰ List misionárovi 1897.

pokojne od brehu a zanechala za prúdom vôd. Nikto nevie lepšie oddať sa tejto jednoduchej láske ako deti.

Nuž vari v tom svätá Terézia ich najvernejšie napodobnila. Málo ju vábily spôsoby, cesty složité, spytovania a zahĺbenia sa do seba. Zdá sa, že čas exercícií bol pre ňu obyčajne trápením. Skoro bola z nich chorá a nenadobudla svoj zvyčajný pokoj, až keď kazateľ odišiel... Naopak, keď išlo o to, aby sledovala jednoducho strhnutie svojej lásky, žila v obdivu hodnom pokoji: „Ako je ľahko páčiť sa Ježišovi“, hovorievala. „Máme ho len milovať bez pozerania na seba, bez veľkého skúmania svojich chýb...“²⁰ Keď sa takto oddala vnútornej sile, ktorá ju dvíhala k Bohu, ani utrpenie ju nemohlo zadržať. Terézia vtedy neprestávala vystupovať. Možno, že vtedy to bolo jednoduchšie a rovnejšie. Raz sestra z nemocničky našla ju na posteli mlčanlivú a žiariacu, s rukami sopätými a s očima pozdvihnutými k nebu. Bolo to pár dní pred jej smrťou. „Čo to robíte?, spytovavala sa sestra. Máte sa pokúšať usnúť. — Nemôžem, drahá sestra, veľmi trpím! Teda sa modlím... — A čo vravíte Ježišovi? — Nič, milujem ho...“²¹

Táto láska nespočívala vždy v pestovaní svätej odovzdanosti.²² Hľadela ešte, a to často, dokázať seba samu naladiac svätú Teréziu k šlachetnému prijatiu obety. A to tiež patrí predovšetkým do „malej cesty“, lebo tak sa správajú dietky, aby dokázaly svoju lásku, a treba sa aj v tom im pripodobniť.

Aby dosvedčily, že „naozaj milujú“,²³ ne-

²⁰ Dejiny duše, hl. XII.

²¹ Tamtiež.

²² Sluší sa beztak pripomenúť, že táto odovzdanosť nevytvárala rozvažitosť a že Terézia vedela, keď bolo treba, vnieť rozumný poriadok do svojho života. Ale robila to vždycky v istom *duchu*, v duchu detstva.

²³ Svätý Augustín.

majú lepšieho prostriedku ako prijať odrieknutia, čo od nich žiadajú, a čím lepšie to robia, tým viac verí sa ich láske. Je pravda, že len v nerozumnosti žiadali by sme od nich veľké obety: sú veľmi slabé na to, aby ich prekonalý. Ale vernosť, s akou znášajú malé nárazy, pohotovosť poslúchať na menší príkaz, im nie priam príjemný, preniesť sa ponad menší vrtoch, potlačiť pohyb búrlivosti, hľa, na to obyčajne majú silu a to môžu znova začať každý deň, na veľkú radosť svojich otcov a matiek.

Svätá Terézia Ježiškova preniesla toto do nadprirodzeného poriadku s rozvahou a jemnosťou odteraz preslávenou. Pre mnohých kresťanov ona ponajprv je tá, „čo hádže za krokmi Ježišovými kvety malých obetí“. Vieme, že nie toto gesto ju najprv vystihuje; ale je rovnako isté, že tým sa najlepšie prejavila i pred očami ľudí a bezpochyby aj Pána Boha sviežosť a jemnosť jej lásky! „Dobrý Boh ma skúša, povedala, aby som mu viacej osvedčila svoju odovzdanosť a lásku“.²⁴ Porozumela slovám Kristovým: „Nie je dosť hovoriť: Pane! Pane! aby sme vošli do kráľovstva nebeského...“²⁵ a ona učila, aby sme spravili všetko, čo môžeme, dali bez výpočtov, zriekli sa bezodkladne, slovom, *dokázali svoju lásku* všetkými dobrými skutkami.

Ale ako neprestajne „verný obraz“ malých detí, zo splnenia malých obetí zaumienila si so stálou šlachetnosťou vyhľadávať veľké umŕtvovania. Neodoprela nieť najťažšie kríže, ale prenechala Bohu starosť o to, ako ich uniesť na svojich vlastných pleciach. Dobré vieme, že tento „asketizmus malosti“ skrýva a vyhľadáva, keď je verne pestovaný, najozajstnejšie hrdinstvo: „Ako osvedčím svoju lásku, lebo láska sa dokazuje skutkami? Nuž, malé dieťa by hádzalo kvety... Áno, môj Miláčik, tak sa môj biedny

²⁴ 10. júla 1897.

²⁵ Mat. 7, 21.

život strávi pred tebou. Nemám inej možnosti dokázať ti svoju lásku ako hádzať kvety: to jest nenechať uniknúť *nijakej* malej obeti, *nijakému* pohladu, *nijakému* slovu, aby som využiteľovala akýkoľvek malý skutok a učinila ho z lásky. Chcem trpieť pre lásku a tešiť sa pre ňu; takto budem hádzať kvety. *Nechcem nájsť ani jeden kvet bez toho, že by som ho pre teba nerozvinula...*"²⁶ Rozumie sa, že toľká vernosť „in minimis“ (v najmenších veciach) sa spojila s túžbou po najväčšej z obety, s mučením. Či to nebolo zvlášť preto, že mučenie je svedectvo a to najkrajšie, ktoré kresťan môže dať o svojej láske? Nič neukazuje zrejmejšie, že ten človek sa nemodlil nadarmo: „Milujem ťa, Bože, nadovšetko..." A konečne sám náš Pán to povedal prv, než by to potvrdil na Golgote: „Nieto väčšieho dôkazu lásky ako zomrieť za tých, čo milujeme..."

Na konci tejto prvej rozpravy „malá cesta“ ukazuje sa teda inšpirovaná starosťou napodobňovať nadprirodzene správanie detí a práve preto ukazuje sa najprv v snahe lásky, ktorá nesie dušu neprestajne do náručia Ježišovho. Je ona na prvom mieste horúcim hľadaním Boha. Je na prvom mieste *láska*. V tomto smysle Terézia mohla povedať: „Želáte si prostriedok, aby ste prišli k dokonalosti, poznám iba jediný: Lásku."²⁷

Ale toto hľadanie Boha, plné lásky, je hľadanie synovské a podobné malým deťom voči ich rodičom: zapaluje sa nedôverou k sebe, chráni sa dôverou, rozvíja sa v jednoduchosti a odovzdanosti, dokazuje sa šľachetným a verným prijatím malých obetí. (Pokračovanie.)

Preložil Ján Haranta.

²⁶ Dejiny duše, hl. XI.

²⁷ List sesternici Márii Guérinovej 1894.

Kristus, stredisko všetkého života.

Dr. Jozef Ligoš.

Hľadanie Boha vo všetkom — to základ duchovného života. Ale to je povedané tak abstraktne. Hľadanie sa nám zdá také ťažké, cesta ďaleká a na jej konci len Boh v neprístupnom svetle. A tu na pomoc prichádza vtelení Boh Ježiš Kristus. Čo sa týka hľadania Boha hovorí o pravde úžasnej, nepochopiteľnej. Tvrdí, že Boh vôbec nie je ďaleko. Že je omnoho bližšie, ako si to myslíme, ba ako si to vieme predstaviť. Že on je zo všetkého najbližší. Že neprístupný Boh cez Krista prichádza do najužšieho spojenia s človekom. Že hľadanie Boha konkrétne spočíva v uvedomovaní si najužšieho spojenia človeka, Cirkvi, ba celého kozmu s Kristom a s tým s Bohom. Zdôrazňujúc preto v duchovnom živote hľadanie Boha, musíme hneď za tým nevyhnutne zdôrazňovať nasledovanie Krista.

Že Kristus je stredisko všetkého života, to jednoducho dokazujú tieto fakty Písma, pred ktorými veriaci človek musí skloniť svoju hlavu a povedať: Bože, to je síce pre môj malicherný rozumček nepochopiteľné, úžasné, ale verím, lebo za tým stojí tvoja autorita a tvoj rozum.

Kristus je obraz — idea celého tvorstva. „On je obrazom neviditeľného Boha, prvorodený zo všetkého stvorenia, lebo skrze neho bolo stvorené všetko, čo je na nebesách a čo je na zemi, neviditeľné a viditeľné, tróny, panstvá, kniežatstvá, mocnosti, všetko je stvorené skrze neho a pre neho.“¹ Podľa týchto slov Kristus je teda plán, podľa ktorého bol stvorený a postavený celý svet, každý jednotlivец, každý tvor, každý život či už telesný alebo duchovný. Kristus je te-

¹ Kol. 1, 15—17.

da vnútorná súdržnosť každej veci. Týmto bol už od večnosti.

Prvý človek však tento plán nezachoval. Sfušoval stavbu svojho života. Preto večný plán sa vtelil do človeka, aby ako plán bol človekovi bližší. Pretože mal byť plánom ohraničeného človeka, musel na seba vziať i všetku ľudskú ohraničenosť. Veď človekom byť znamená byť ohraničeným. Preto musel na seba vziať: možnosť smrti, telesný i duchovný vzrast. Preto musel byť podriadený času i priestoru. Ale keďže je plánom nového človeka (aký bol pred hriechom), plán nemohol prijať i sfušovanie hriechom: nemoc, prirodzenú smrť, nevedomosť, telesnú žiadostivosť. Veď práve toto chcel premôcť. Chcel odstrániť chyby, ktoré narobily sa pri minulej stavbe. Chcel dosiahnuť to, aby ako on bol „u Boha“, tak zas človek bol „u Slova“. Takto po Adamovom páde v Kristovi prichádza na svet prvý ozajstný človek, človek utvorený a celkom stotožňujúci sa s ideou božou o človekovi — homo Dei. Žiť bez Krista teda znamená vytrhnúť zo seba plán svojej stavby. To je však holou nemožnosťou. A keď, tak zničným plánom, ktorý bol pri stavbe do mňa inkardinovaný, i sám som zničený.

Odvtedy čo Kristus stal sa plánom nového človeka, stal sa i jeho prostredníkom.

„Jeden totiž je Boh, tiež i jeden prostredník medzi Bohom a ľuďmi, človek Kristus Ježiš, ktorý dal seba samého za všetkých na vykúpenie, na svedectvo svojim časom.“²

Je teda priestorom medzi mnou a Bohom. Cez tento priestor musím prejsť, ak sa chcem dostať k Bohu.

Je cestou, vchodom.³ Cesta je spojivom dvoch miest, dvoch dedín. Je nemysli-

² 1 Tim. 2, 5—6.

³ Ján 14, 6, 10, 9.

teľné dostať sa z jedného mesta do druhého bez cesty. Aj keď prejdem cez polia. Vtedy pole je cestou. Podobne bez dverí nedostanem sa do domu. I keď prejdem cez okno, cez dieru. Vtedy zas tieto sú dvermi.

Cesta, vchod je dvojstranný. I Kristus cesta, vchod je dvojstranný. Ním nielen ja kráčam k Bohu, ale i Boh len cez neho dostáva sa ku mne.

Je životom. „Ja som život.“⁴ A spolu i cestou, cez ktorú tento život prichádza. Ako voda cez vodovod. Ním prelieva sa nielen boží život do mňa, ale i život môj do Boha, aby ho posvätil a potom taký posvätený mi ho vrátil. On je teda životovod.

Je uhlový kameň.⁵ Taký spojuje dve steny v jeden uhol. Steny nemôžu byť od seba vzdialené, inakšie sa rozide celá stavba. Jednou stenou som ja, druhou Boh. Uhlový kameň Kristus nás v jedno spojuje.

Je vinný kmeň. Ja som vinič, vy ste ratolesti! Len kto ostáva vo mne a ja v ňom, prináša hojne ovocia, lebo bezo mňa nemôžete nič urobiť.⁶ Je nemysliteľná živá ratolešť odrezaná od kmeňa. Dať sa odtrhnúť od kmeňa, z ktorého prichádza pre ratolešť všetka životná miazga, znamená smrť.

Je konečne hlava. „Muž je hlavou ženy, ako Kristus je hlavou Cirkvi, on, ktorý je Spasiteľom tohto svojho tela.“⁷

Hlavou sa stal pri vtelení a ostane ňou po celú večnosť.

Toto sú fakty, pred ktorými musí veriaci skloniť svoju hlavu. A keď ich do dôsledkov premyslíme, zistíme, že obsahujú pravdu, pred ktorou smrteľník musí žasnúť. Keď Kristus je pre mňa, a i pre celú Cirkev obraz, pro-

⁴ Ján 14, 16.

⁵ Ef. 2, 20.

⁶ Ján 15, 5.

⁷ Ef. 5, 23.

stredník, cesta, život, dvere, uhlový kameň, hlava, tak vtedy som od neho viac závislý ako nepočaté dieťa od svojej matky. Viac ako ratolesť od kmeňa. Viac ako telo od svojej hlavy. To preto, lebo tu je kohézna sila o mnoho väčšia ako v spomenutých prípadoch. Tu sú žily, nervy, stmelovacia látka najsilnejšie. Trvanie tohto tela je najlepším dôkazom toho. Čím stmelovacia látka je silnejšia, tým dlhšie časy i vec trvá. Tá je základom jej trvania. Napr. rozdiel trvania pieskovca, hlíny, kremeňa, diamanťu spočíva v menšej alebo väčšej sile stmelovacej látky. To platí nielen v hmotnom, ale i v duchovnom svete. Aj v spoločnosti. Aj ich existencia závisí od stmelovacej látky. ňou sú napr.: humanita, kultúra, rasa, hmota, spoločný sociálny program, peniaze, reč, zem, hranice a konečne Kristus. Tento je najlepším tmelom spoločnosti. To dokazuje skutočnosť. Čo bolo držané spolu iným tmelom ako Kristom — i keď sa to zdalo také trváce — vidíme, ako sa všetko rozleptáva. A Cirkev trvá. A okrem uistenia jej Zakladateľa i jej dvojtisícročná existencia je zárukou, že bude trvať na veky. Prežije všetky spoločnosti, národy, štáty. Preto je Cirkev societas katexochén. Preto je nesmyslom, keď spoločnosti (v porovnaní s Cirkvou), spletené dohromady ako piesok a preto i ako piesok sa rozpadávajúce, nechcú dokonca Cirkev ani uznať za spoločnosť so všetkými jej právami. Právo spoločnosti sa meria podľa jej kohéznej sily. A nijaká spoločnosť nemá takú veľkú sružovaciu silu ako spoločnosť Cirkev, ako mystické telo Kristovo. Preto nijaká iná spoločnosť nemá toľké, také veľké právo na existenciu ako Cirkev. Preto mystické telo Kristovo je vzor pravej spoločnosti. Preto jedine jemu sa podarí stmeliť — a to nie v kope neživej masy, piesku — ale v živý orga-

nizmus všetky národy, rasy, farby. To nedokáže nijaká iná spoločnosť. Len vtedy bude pokoj na svete, keď sa ľudstvo sdruží do tohto tela.

Z tejto pravdy nasledujú nevyhnutne tieto závery:

Musí sa i dneska s Kristom počítať. Je hlavou ľudstva. Hlavu nemožno odrezať len tak bez všetkých následkov. Možno ju zapierať, možno ju preklínať, možno sa jej posmievať. Možno sa pred ňou schovávať, možno ju mračnami nevery i zakrývať. Ale to nič na veci nemení. I vtedy jej dobrodenie celé ľudstvo bude obklopovať tak, ako obklopuje voda ryby, človeka vzduch.

Odstránenie Krista zo spoločnosti i zo života jednotlivcov značí zničenie seba i celej spoločnosti. Nečudovať sa, že je vyvolávaná kríza za krízou, chaos za chaosom. Keď sa predsa zo stavby vyhodí plán (nie ten, ktorý je na papieri, ale ktorý je vložený, inkardinovaný do stavby), keď sa rozbije cesta, keď sa zničí životovod, keď sa podtne kmeň stromu, keď sa zatarasí vchod do miestnosti, keď sa odreže hlava z tela, len blázon sa môže čudovať, že stavba ľudského života i celej spoločnosti sa rúca, že život vyhasína, že strom sa váľa, že telo zomiera.

S Kristom som nerozlučne spojený. I v dobrom i v zlom. Zúčastňujem sa na dobrách hlavy. I na jeho tvorivej sile. Na prirodzenej (na nej zvl. rodičia). Ale i na duchovnej tvorivej sile. Aj duchovné plodenie prenecháva človekovi (zvl. kňazovi). Teraz je takým Vykupiteľom, akým je. Dnes Vykupiteľom nie je len ako hlava. Vykupiteľom je so všetkými svojimi údmi. Vykúpenie bolo prevedené na kríži. Krížom sa vykúpenie však i dnes aplikuje. Krížom, na ktorom visí Kristus. A zas taký, aký je dnes. Nielen hlava. Visí celý. Teda

i jeho údy. Teda i ja. Utrpenie kresťana je teda zrejmou. Bez neho niet ani dnes vykúpenia. A čím ho viac u kresťanov, tým je to markantnejší znak, že Boh chce dnešné ľudstvo vykúpiť. Krvou celého Krista, teda i krvou mojou.

Niet vo mne nič malicherného. Každá i tá najmenšia práca, námaha, myšlienka prechádza cez Krista hlavu. Takto každý môj čin dostáva ráz božskosti. Zúčastňuje sa na hodnosti, veľkosti, dôstojnosti Hlavy. Preto v mojom živote nemôže byť ani jeden okamih neužitočný, stratený, lebo taký nemôže byť v Kristovi. S tým som však nerozlučne spojený. Preto taký okamih je nemožný ani u mňa.

A nič malého nemôže byť ani v celej spoločnosti. Tu niet obavy o prechmaty liberalizmu, kde jedinec ide za svojím cieľom i cez mŕtvolu druhých. Tu niet obavy ani o prechmaty tých smerov, v ktorých sa celok, spoločnosť stáva bohom, ktorému sa musí všetko obetovať, kde jednotlivec nič neznamená.

V mystickom tele Kristovom je to tak ako v Eucharistii. Tam je nemysliteľné nevšimáť si, potuť, dať zahnúť hoci najmenšej čiastočke, lebo veríme, že i v najmenšej omrvinke je prítomný celý Kristus. Podobne je to aj v Cirkvi. Ani tu sa nemôže robiť rozdiel medzi menším alebo väčším národom, medzi menšou alebo väčšou osobnosťou, bo každá má rovnaký cieľ, lebo v každej je celý nerozdielny Kristus. Totus in toto et totus in partibus. Len takto si potom možno vysvetliť, prečo v Cirkvi nemožno hovoriť o mase. Prečo Cirkvi je veľká i jedna osoba. Prečo Cirkev je hotová — podobne ako Kristus — za jednu dušu toľko obetovať ako za celok. Prečo je taká žiarlivá a taká starostlivá o každú svoju bunku.

Vo fyzickom tele tomu nie je tak. A tým menej v spoločnosti. Tam sa najviac chránia centrá. Tam nezáleží na jednotlivjej bunke.

Úlohou tých, ktorí patria do tohto tela bude: Omnia instaurare in Christo. Dať svetu pôvodný smysel. V Kristovi budú požehnané všetky národy zeme. Ba i neživý kozmos. Ba nielen požehnané, ale christianizované, pokresťančené. To jest Kristovou kráľovskou, prorockou a kňazskou mocou bude všetko tak presiaknuté, ako presiakka olej, voda hubu, špongiu. Toto je nekonečná úloha jeho a spolu aj všetkých jeho údov: Svet učiť Kristami. Svet upozorniť na to, čím má myť. Svet učiť kresťanským.

Umožniť teda Kristovi, aby dnes žil. Žil cez nás. To je tiež jeden z hlavných smyslov, prečo sa stal hlavou. Chce, aby každý z nás svojím spôsobom rozvíjal tú dokonalosť, ktorá je v Ňom ako v koreni, v semene kondenzovaná. Kristus nebol osobne starcom. Stal sa však hlavou preto, aby teraz a cez celé veky cez každého starého človeka uskutočňoval všetky dokonalosti, možnosť ktorých dáva staroba. On nebol otcom, manželom, matkou. Stal sa však hlavou, čo najužšie mysticky spája sa s manželmi, rodičmi, aby cez nich uskutočnil rozličné štádiá dokonalosti, ktoré prináša so sebou otcovstvo, manželstvo, materstvo. Podobne každý právnik, každý lekár, profesor, robotník, úradník, obchodník, bankár, roľník, slúžka, dieťa, mladík, muž, žena v tomto tele umožňuje alebo aspoň má umožňovať (to je ich životným cieľom), aby cez nich Kristus žil v každom veku a na každom mieste (podobne ako v Eucharistii) ako najideálnejší lekár, profesor, slúžka, robotník, bankár, roľník.

A Kristus nežije ani v roku 1945. Nežije ani na Slovensku. Ani na tom alebo onom mieste Slovenska. Mňa však vsiakol do svojho tajomného tela. Mne dovolil, aby som žil r.

1945, na Slovensku, na tom mieste, kde som teraz.

A prečo?

Aby teraz cezo mňa vyžaroval všetky tie ctnosti, ktoré by vyžaroval on, keby žil v dnešných časoch, na mojom mieste, v mojom povolani.

To je môj terajší životný cieľ.

Kristus, žijúci v nás.

Viliam Hoška.

3. Nevesta Slova.

Krstom sme boli včlenení do Krista, Eucharistiou sa naše spojenie s ním dovŕšuje, prehľbuje. On v nás rastie, my sa tratíme. Ako planič, zaštepený do šlachetného vinného kmeňa. Čím užšie s ním srastá, tým viac sa i on zúšľachtuje, až nakoniec prúdi v ňom tá istá miazga, čo vo viniči. Planič prestal byť planičom. Miazga, prúdiaca z viniča, ho pretvorila v šlachetnú ratolesť, na ktorej sa už urodí aj chutné hrozno.

Vrastením do Krista srastáme však nielen s jeho človečenstvom, ale i s jeho *božstvom*, akokoľvek sa nám to zdá neuveriteľným. Ľudská prirodzenosť Kristova je vlastne len cesta k jeho prirodzenosti božskej, s ktorou sme spojení tak úzko, že intímnejšie spojenie tvora s Bohom ani nie je mysliteľné. „*Kristus-Boh je vlasť, kam ideme, Kristus-Človek je cesta, ktorou ideme.*“¹ Máme byť naplnení celou plnosťou Božou² tak, žeby Boh v nás bol všetko.³

Aby sme aspoň čiastočne vnikli do tohto tajomstva, nesmieme zpred očí strácať vzorovú príčinu nášho spojenia s Kristovým božstvom,

¹ Sv. Aug., Sermo 123, c. 3.

² Ef. 3, 19.

³ 1 Kor. 15, 28.

jeho ľudskú prirodzenosť. Táto je spojená s druhou božskou osobou hypostaticky. To znamená, že nemá ľudskú osobitosť, ale jestvuje ako vlastná prirodzenosť Slova, Syna Božieho.

My sme pri krste boli vštepení do Kristovej ľudskej prirodzenosti. Tým sme, pravda, neboli spojení so Slovom hypostaticky, nestratili sme svoju ľudskú osobu a nestali sme sa Bohom — (však je to metafyzicky nemožné) — avšak sme boli k vlastnej ľudskej prirodzenosti Syna Božieho *privtelení*. Dostali sme sa s ním do najužšieho styku, aký je len pre tvora možný. Stali sme sa s ním „ako by jedna mystická osoba“.⁴

Spasiteľ túto jednotu prirovnáva k organickému srastu viniča s ratolesťami, svätý Pavol zasa sceleniu hlavy s údmi. „*Ja som vinič, vy ste ratolesťi.*“⁵ „*Hoci telo má mnoho údov, predsa však tieto tvoria len jedno telo. Tak i Kristus . . . Vy ste tým telom Kristovým, vy ste tými údmi.*“⁶

Privtelením ku Kristovi sme sa teda stali blízkymi nielen jeho prirodzenosti ľudskej, ale i božskej. Náš pomer k nej je analogický pomeru vlastného Kristovho človečenstva k jeho božstvu. Inými slovami: Súc smiesení s Kristovým telom a krvou a oživení tým istým životom, prichádzame do podobného vzťahu k druhej božskej osobe, v akom je jeho vlastná ľudská prirodzenosť k tejže osobe. Kristovo človečenstvo je *vlastné* Slovu, naše *privlastnené*. Čo je Kristus svojím *rodom*, to sme my z *milosti*. (Svätý Augustín.)

Aby svätí Otcovia zvýraznili spojenie božstva s človečenstvom v Kristovi, nazývajú jeho ľudskú prirodzenosť Nevestou Syna Božieho. No nielen jeho, ale i našu. Najmä svätý Bernard pri vysvetľovaní Velpiesne obľubuje si výraz: „*Sponsa Verbi, Nevesta Slova.*“ Rozumie

⁴ Suma teol. III, ot. 48, čl. 2 ad 1.

⁵ Ján 15, 5.

⁶ 1 Kor. 12, 12 a 27.

ňou Cirkev, ale i každú jednotlivú dušu, žijúcu v Kristu. „Čiastka a celok sú totiž v istom smysle jedna a tá istá vec, takže čo patrí celku, je v určitom smysle vlastníctvom i časti.“⁷ Cirkev je „ako by jedna v mnohých (dušiach) a celá v každej (duši)“. (Svätý Damián.) Cirkvi ako makrokozmu, duši ako mikrokozmu, tamtej i tejto patrí ten istý názov: *Nevesta Slova*. Či zasnúbenie Syna Božieho s Cirkvou sa neuskutočňuje práve v jednotlivých dušiach?

Kristus je teda náš Ženích. A ako taký nás miluje láskou nad všetko pomyslenie. Život svoj za nás dal.⁸ Zasnúbil sa s nami, napája nás svojou krvou, svojim životom. Utvorení sme z jeho mäsa, z jeho kostí.⁹ Sme jeho telo. A preto nás miluje ako seba samého. „Každý kŕmi a s láskou opatruje svoje telo ako Kristus Cirkev.“¹⁰

Titul Nevesty Syna Božieho, ktorým sa honosíme, nie je teda čírym titulom. Je to skutočnosť, lebo skutočne patríme jemu a on zas nám.¹¹ A v ňom a s ním vlastníme aj celé jeho bohatstvo. „Všetko je vaše ... či svet, či život, či smrť, či veci terajšie, či budúce — všetko je vaše.“¹²

On, keďže je Synom Božím, skrze ktorého bolo všetko stvorené¹³ a v ktorom je zakotvené všetko bytie,¹⁴ je dedičom celého sveta.¹⁵

My, s ktorými sa on zasnúbil, stali sme sa spoludedičmi toho všetkého.¹⁶ „Keď nám Boh dal svojho Syna, či nám spolu s ním nedal i všetko?“¹⁷

⁷ Suma teol. II—II, ot. LXI, čl. 1. ad 2.

⁸ 1 Ján 3, 16.

⁹ Ef. 5, 30.

¹⁰ Tamže.

¹¹ 1 Kor. 6, 19, porovn. tiež Veľpieseň 2, 16.

¹² 1 Kor. 3, 22.

¹³ Ján 1, 3.

¹⁴ Kol. 1, 17.

¹⁵ Žid. 1, 2.

¹⁶ Rim. 8, 17.

¹⁷ Rim. 8, 32.

Aká závratná to skutočnosť!

V raji človek zatúžil stať sa Bohom. Nemožnosť. Pýcha. Hriech.

A čo sa stalo?

„Kde sa zaplieniť hriech, tam sa ešte väčšmi rozrástla milosť.“¹⁸ Syn Boží stal sa človekom, aby splnil odvekú túžbu človeka. Stmelil nás so sebou, aby nás — sťa Ženích svoju Nevestu — voviedol po svojom boku do kráľovstva svojho Otca... On, ktorý je všetko, nás, ktorí sme nič!

„Táto Nevesta je svojím rodom, krásou a hodnosťou na neporovnateľne nižšom stupni ako jej Ženích, a predsa kvôli tejto Etiopčanke¹⁹ prišiel zďaleka Syn večného Kráľa, aby sa s ňou zasnúbil. Ba i zomrieť za ňu sa mu nevidelo strašným. Akože ty, ľudská duša, akože si ty prišla k tomu? Odkiaľ sa ti dostala taká ohromná sláva, že sa právom môžeš nazývať Nevestou toho, na ktorého si anjeli želajú pohliadnuť? Ako to, že ten ti je Ženíchom, ktorého krásu obdivuje slnko i mesiac a na pokyn ktorého sa všetko hýbe? Ako sa odvdáčiš Pánovi za všetko, čo ti urobil, že si sa stala spoločnicou jeho domácnosti, jeho kráľovstva, jeho lôžka a že ňu Kráľ voviedol do svojej komnaty? S akou láskou máš objať toho, ktorý si ňu tak cenil, ba čo viac, ktorý ňu takú učinil! Zo svojho boku ňu totiž utvoril, keď na kríži za teba usnul spánkom smrti... Kvôli tebe opustil Otca, aby prilipol k tebe, žeby si s ním bola len jedného Ducha. A hľa, teraz, keďže si s ním zasnúbená, chystá sa ti už svadobná hostina v nebi, vo večnej dvorane...“²⁰

„Tešme sa teda, jasajme a vzdajme Bohu chválu, pretože nadišiel čas svadby Baránkovej a jeho manželka sa prichystala.“²¹

¹⁸ Rim. 5, 20.

¹⁹ Od prírody čiernej, hriešnej. (Pozn. prekl.)

²⁰ P. L. t. 183, p. 158 sq.

²¹ Zjav. sv. Jána 19, 7.

Panna Mária a náš duchovný život¹⁾.

Dr. Inocent Müller, OP.

Nadprirodzený život, ku ktorému nás Boh volá od večnosti, prijímame priamo od Krista, ktorý sa stal jediným Prostredníkom medzi Bohom a ľudstvom, lebo sám sa obetoval, aby ľudstvo vykúpil. No tým ešte nie je vylúčené aj iné, povedzme druhotné prostredníctvo. Pápež Lev XIII. odvolávajúc sa na výrok Učiteľa anjelského² vraví: „Môžeme pripustiť aj iných druhotných prostredníkov, ktorí nástrojovo spoluúčinkujú pri spojení človeka s Bohom alebo pripravujú toto spojenie, ako sú anieli alebo nebešťania, proroci a kňazi obidvoch Zákonov. Kristus totiž pri rozdávaní ovocia vykúpenia používa ľudí, ktorí sú potom tiež prostredníkmi medzi Bohom a ľudstvom, hoci pod Kristom a v úplnej závislosti od neho. Medzi týchto prostredníkov svojím úradom patria kňazi, ktorí obetovaním svätej omše a vysluhovaním svätých sviatostí rozďávajú ľuďom zásluhy Kristovho umučenia. Anjeli a svätí v nebi aj iným spôsobom môžu byť prostredníkmi. Jeden za dru-

¹ S. Thomas, OP.: *In salut. ang. Expositio*; L. Garriguet: *La Vierge Marie*; E. Hugon: *La mère de grâce*; J. Bittremieux: *Doctrina mariana Leonis XIII.*; *De notione B. M. Virginis mediatrix gratiarum*; Dr. C. Friethoff: *De duplici ratione ob quam B. Virgo mediatrix nuncupatur*, *Angelicum* (1929); *Utrum B. V. Maria dicatur mediatrix in sensu proprio*, *Angelicum* (1933); *De alma socia Christi Mediatoris*; Godts: *De definibilitate mediationis universalis Deiparae*; Pesch: *Die selige Jungfrau Maria, die Vermittlerin aller Gnaden*; Leloir: *La médiation mariale dans la théologie contemporaine*; Tanquerey: *Précis de théologie ascétique et mystique*; Dr. B. Merkelbach, OP.: *Quid senserit s. Thomas de mediatione beatæ Mariæ Virginis?* *Xenia Thomistica* 2 (1925), str. 505—530.

² Sv. Tomáš: *Suma teol.* III, ot. 26, čl. 1.

hého môže sa u Boha prihovárať, aby mu udelil milosť, jeden za druhého môže zadosť učiť a podobne. Tí všetci teda sú prostredníkmi v tom smysle, že nám môžu privlastniť ovocie Kristovho vykúpenia.

Nuž a k druhotným prostredníkom v privlastňovaní ovocia Kristovho vykúpenia na prvom mieste patrí Panna Mária, lebo po Kristu ona má najväčšiu účasť a najväčšie zásluhy na smierení ľudstva s Bohom. O úlohe Krista v duchovnom živote bola reč doteraz. V ďalších článkoch bude reč o druhotných prostredníkoch a vzoroch nášho duchovného dozrievania na synov božích, a to o Matke Božej, o svätých v nebi a o anjloch.³

1. *Mária, Matka Božia.*

Hneď na začiatku treba objasniť otázku, prečo Panna Mária po Kristu má najväčšiu účasť na našom vykúpení, teda pri rozdávaní Kristových zásluh. Najhlbší dôvod je v tom, že je *matkou Boha*. Svätý Tomáš vraví,⁴ že ako človek má matku jednu zo žien, z ktorej má telo, podobne aj Panna Mária musí byť Matkou Boha, keď z nej bolo prijaté telo Boha. Mária počala a porodila osobu, ktorá je Bohom, totižto Krista, preto je Matkou božej osoby, Slova, ktoré z nej si vzalo ľudskú prirodzenosť. Preto efezský snem slávnostne vyhlásil proti nestoriánom,⁵ že svätá Panna je *Bohorodičkou*.

Z tejto zjavenej pravdy vyplýva, že dôstojnosť Matky Božej vysoko prevyšuje všetky dôstojnosti okrem hypostatického spojenia. A dô-

³ Obširnejšie štúdie o P. Márii nájde čitateľ v starších ročníkoch Smeru od Dr. Friethoffa. Hádám sa nám podarí nadviazať styky so slávnym mariológom a poprosíme ho, aby v započatej práci pokračoval. Prítomný článok uverejňujeme len preto, že životne logicky súvisí s predchádzajúcimi úvahami o Kristu.

⁴ *Compendium theologiae*, c. 222.

⁵ Denz. 113.

vod toho je v tom, že hypostatické spojenie pre-
vyšuje všetky dôstojnosti nielen prirodzeného,
lež aj nadprirodzeného poriadku. Nuž a dôstoj-
nosť Božej Matky je najbližšie hypostatickému
spojeniu. Lebo Panna Mária dala dobrovoľný
súhlas na to, aby bola Matkou Vykupiteľa, kto-
rému dala telo, porodila ho, živila ho, bola teda
nástrojovou príčinou hypostatického spojenia a
takto spoluúčinkovala s božími osobami pri veľ-
kom tajomstve vtelenia. Môžeme teda povedať,
že hypostatické spojenie Slova s ľudskou pri-
rodzenosťou uskutočnilo sa v Márii a skrze
Máriu, pravda, pôsobením Ducha svätého. Preto
božie materstvo Márie po hypostatickom spojení
prevyšuje každú dôstojnosť ľudskú aj anjelskú.
Svätý Tomáš vraví, že Mária preto, že je Mat-
kou Boha, má *akúsi nekonečnú dôstojnosť* z ne-
konečného dobra, ktorým je Boh.⁶

Svätá Panna práve preto, že je Matkou Bo-
ha, prichádza do dôverného styku s troma bož-
skými osobami. Zúčastňuje sa v určitom smysle
plodnosti *Otca*, lebo toho istého Syna rodí v ča-
se, a to z vlastnej podstaty, ktorého Otec splo-
dil od večnosti. Prichádza do zvláštneho príbu-
zenstva so *Slovom*, lebo je Matkou vteleného
Slova; a medzi Matkou a Synom je také spoje-
nie, že môžeme povedať: Telo Kristovo ie telom
Márie. Napokon Mária je *nevestou Ducha svä-
tého*, lebo utvorenie Kristovho tela v jej lone
privlastňujeme Duchu svätému: „*Duch svätý
sostúpi na teba a sila Najvyššieho zatieni Ťa.*“⁷
Preto svätí Otcovia v mystickom smysle nazý-
vajú Máriu Nevestou Ducha svätého.

Táto nekonečná dôstojnosť Máriina ako Mat-
ky Božej je prameňom všetkých ostatných vý-
sad a vzťahov, ktoré má k ľuďom. Kristus, ako
sme povedali,⁸ je hlava tajomného tela, ktorého
sme my údmi, Mária je Matkou tejto Hlavy;

⁶ *Suma teol.* I, ot. 25, čl. 6 k 4.

⁷ Luk. 1, 35.

⁸ Smer V, 146.

ale nemôže byť Matkou Hlavy a nebyť súčasne Matkou údov, ktoré patria k Hlave. Je Matkou *Krista, kráľa*, práve preto aj *kráľovnou ľudí a anjelov*. A napokon je Matkou *Krista-Prostredníka*, preto tiež *prostrednicou* k Prostredníkovi.

2. *Mária, Matka ľudského pokolenia.*

Mária je ponajprv duchovnou *matkou ľudského pokolenia*. Bohovedci vravia, že je druhotne a závisle od Krista *záslužnou príčinou* (de congruo) a *vzorovou príčinou* nášho duchovného života. Teda nielen *vzdialene* — preto, že nám dala Krista — prameň a vzor nášho posvätenia, lež *najbližšie*, lebo je matkou Krista ako hlavy tajomného tela, ktorého my sme údmi, a tiež preto, že na kríži bola nám daná za matku. Kristus totiž je hlava vykúpeného ľudstva, tajomného tela, ktorého sme údmi. Mária je matkou celého Krista, teda Hlavy aj tajomného tela. A tak porodila aj jeho údy, všetkých tých, čo sú k nemu prítelení, všetkých vykúpených, aj tých, čo sa zúčastnia v milosti vykúpenia. Takto stávajúc sa matkou Ježišovou podľa tela, súčasne stáva sa matkou jeho údov duchovne. Túto vznešenú pravdu potvrdzuje dojímavý výjav na Golgote v okamihu, keď Kristus mal dokončiť dielo vykúpenia. Kristus umierajúc na kríži v osobe svätého Jána odovzdáva svojej matke nás všetkých ako vlastných synov: *Hľa, syn tvoj!* A súčasne v osobe svätého Jána vravel nám všetkým: *Hľa, matka tvoja!* Podľa ústneho podania, ktoré siaha až po Origena, Kristus v tomto okamihu vyhlásil, že všetci vykúpení sú duchovnými dieťkami Máriinými.

Nuž Panna Mária je našou duchovnou matkou v tom smysle, že nás duchovne porodila a pomáha nášmu duchovnému vzrastu. Pius X. shrnujúc učenie premnohých bohovedcov to vyjadruje takto: Svätá Panna de congruo nám za-

slúžila všetko to, čo nám Kristus zaslúžil de condigno. Má teda väčšie právo ako Eva na titul „matka živých“, lebo ustavične nám pomáha vyobrazovať v dušiach dokonalý obraz Krista, svojho Syna.

3. *Mária, záslužná príčina milosti.*

Z toho ďalej vyplýva, že Panna Mária je *záslužnou* príčinou milostí, ktoré potrebujeme v duchovnom živote. Pravda, iba druhotnou príčinou, to znamená celkom závisle od svojho Syna, a napokon aj preto, že vlastný Syn dal je možnosť, aby zaslúžila aj nám.

Zaslúžila nám milosť ponajprv v okamihu *vtelenia*, keď svojím *Staň sa* dala k nemu súhlas. Veď vtelenie je započaté vykúpenie; nuž spoluúčinkovať pri vtelení znamená spoluúčinkovať pri vykúpení čiže pri milostiach, ktoré budú ovocím vykúpenia. Konkrétne to znamená spoluúčinkovať pri diele našej spásy, nášho posväcovania.

A celý ďalší život Máriin, ktorý spočíval v dokonalom stotožnení jej vôle s vôľou Otca nebeského, bol úzko spojený s dielom nášho vykúpenia. Veď ona vychovávala Ježiša, aby sa stal obetou na Kalvárii. Delila sa s jeho radosťami aj bolesťami, s prácou aj s opovrhovaním v nazaretskom domčeku. Bola spojená s presväтым životom svojho Syna v utrpení, najmä pri jeho smrti, pod krížom, keď veľkodušne zopakovala svoje *Staň sa* a dala súhlas na to, aby bol obetovaný ten, ktorého väčšmi milovala ako seba. Vtedy jej dušu prenikol meč bolesti a sama stala sa obetou pod krížom vlastného Syna, ktorý umieral za nás.

A keď sa Pán Ježiš vrátil do neba, mučeníctvo jeho matky neprestalo. Bola zbavená prítomnosťou vlastného Syna, ktorý bol jej jediným šťastím. Túžila po chvíli, keď sa s ním spojí na veky. Všetky tieto trýznenia prijímala s láskou, aby spĺňala vôľu Boha, aby pomohla vzrastáť rodiacej sa Cirkvi, aby pre nás získala ešte

väčšie zásluhy. A jej skutky boli tým záslužnejšie, že boli vykonané s najčistejším úmyslom a v najužšom spojení s Kristom, s prameňom všetkých zásluh.

Pravda, všetky tie milosti patrily ponajprv Márii, rozmnožovali jej milosti a súčasne aj právo na slávu večnú. No nakoľko Mária sama zúčastnila sa na diele vykúpenia, de congruo zaslúžila ich aj nám, a nakoľko sama bola plná milosti, túto plnosť nadprirodzeného bohatstva má aj pre nás.

4. *Mária, vzorová príčina nášho života.*

Po Kristu najdokonalejší vzor duchovného života je pre nás tiež svätá Panna; preto môžeme ju pomenovať *druhotnou vzorovou príčinou kresťanskej dokonalosti*. V nej žil Duch svätý, ktorý z nej utvoril živý obraz ctnostného života jej Syna, takže sa o nej vraví, že je *najdokonalejším obrazom Krista*, ktorý vymaľoval Duch svätý. Nikdy sa nedopustila ani najmenšieho hriechu, nikdy ani v najmenšom neodporovala božím milostiam, ku každému vnuknutiu vedela povedať: Nech sa mi stane podľa tvojho slova. Svätí Otcovia, najmä svätý Ambróz, predstavujú Máriu ako najdokonalejší vzor všetkých ctností. Pripomeniem aspoň tie, ktoré Evanjelium spomína. Mala hlbokú vieru; preto bez váhania uverila všetkému, čo jej anjel boží zvestoval. K tej hlbokej viere sta by jej želala Alžbeta, keď Duchom svätým nadchnutá svoju radosť a súčasne aj prekvapenie vyjadrila slovami: „*Blahoslavená si, že si uverila, lebo splní sa to, čo ti bolo povedané od Pána.*“⁹ Jej silná odhodlaná vôľa ostať pannou je vyjadrená v odpovedi anjelovi: „*Ako sa to stane, keď ja muža nepoznávam?*“¹⁰ Bola teda odhodlaná zriecť sa materstva Mesiáša, ale nie panenstva.

⁹ Luk. 1, 45.

¹⁰ Luk. 1, 34.

Bola *pokorná, ponížená*, čo vidieť aj z toho, ako ju zarazila reč anjelova. Preto v okamihu, keď sa jej zvestuje, že bude matkou Boha, vyhlasuje sa za *služobnicu Pánovu*. Chválospev *Velebí duša moja Pána* je priamo extatickým vyjadrením jej pokory. A hoci bola matkou Boha a ako taká mala právo a nárok na všetky pocty, skrýva sa, miluje samotu, nevyhľadáva ľudské uznanie a chválu. Celý jej život bol nepretržitým usobraním; v tichu svojej duše hľbala nad všetkým, čo vzťahovalo sa na jej milého Syna: *Všetky tie slová zachovávala vo svojom srdci*. A aká bola jej *láska k Bohu a k ľuďom*? Z lásky k nim prijala všetky životné kríže, obetovala na Golgote svojho Syna ako smiernu obeť a statočne znášala jeho neprítomnosť po jeho odchode do neba.

A keď dôkladnejšie hľbame o živote Panny Márie, presvedčíme sa, že je to vzor *nežný, vábivý, príťažlivý*. Je taká jednoduchá, stvorenie ako my, naša dobrá sestra, milá matka, ktorá nás priamo vyzýva, aby sme ju napodobňovali, aby sme jej preukazovali svoju vďaku, uznanie a lásku. Je to vzor, ktorý nie je ťažko napodobniť, aspoň v tom smysle, že Mária žila v takom jednoduchom prostredí ako my. Svedomite spĺňala svoje povinnosti ako dcéra, ako matka, pokorne, skrytá v jednoduchom domčeku, v radostiach tak ako v krížoch, vtedy, keď ju oslavovali, aj vtedy, keď ňou pohrdali. Môžeme byť teda uistení, že sme na správnej a istej ceste, keď napodobňujeme Pannu Máriu. A je to súčasne aj najlepší spôsob napodobňovať a nasledovať jej Syna a získať si jeho mocné prostredníctvo.

5. *Mária, Kráľovná sveta.*

Kristus mocou hypostatického spojenia je kráľ všetkého stvorenstva, najmä ľudí. A Panna Mária je matkou Krista, preto je aj Kráľovnou celého stvorenstva. Ako matka pozemského krá-

Ia, má akúsi právomoc blahosklonnosti a lásky, podobne aj matka Krista Kráľa má v jeho kráľovstve akúsi moc blahosklonne sa prihovárať a byť matkou milosrdnou. Preto v loretských litániách modlíme sa: *Kráľovná anjelov, Kráľovná vyznavačov, Kráľovná všetkých svätých* atď.

6. *Mária, Prostrednica naša.*

Panna Mária je napokon *prostrednicou všetkých milostí*, ktoré potrebujeme v duchovnom živote. Túto náuku svätý Bernard vyjadril takto: „*Sic est voluntas eius qui totum nos habere voluit per Mariam.*“ Je to vôľa toho, ktorý nás celých chcel mať skrze Máriu. V dnešných časoch veľa sa vraví aj píše o Márii, prostrednici všetkých milostí, najmä keď Cirkev už povolila aj sviatok pod týmto názvom (13. mája). Preto pre duchovný život iste je dôležité pochopiť podstatu prostrednickej činnosti Máriinej.

Niet pochybnosti o tom, že P. Mária *sprostredkujúco* dala nám všetky milosti, keď nám dala Krista, pôvodcu a zásluhnú príčinu milostí. No v posledných časoch z náuky pápežov a bohovedcov je vždy jasnejšie, že každá milosť prichádza k nám *bezprostredne* na prihovorenie Máriino. Ide teda o *prostredníctvo bezprostredné, všeobecné, pravda, podradené prostredníctvu Krista*. Ako dôvod bohoslovci vravia toto: Boh nám dal Krista — prameň všetkých milostí — skrze Máriu. No a nezvykol meniť svoje rozhodnutia pri rozdeľovaní milostí; preto aj jednotlivé milosti jednotlivcom udeľuje tiež skrze Máriu. Ďalej: Keď Panna Mária Krista počala, vychovala a takrečeno pripravila na obetovanie, poskytla mu možnosť získať zásluhy a súčasne *de congruo* zaslúžila to, čo Kristus *de condigno*. No a sluší sa, aby tá, čo tak účinne prispela ku Kristovým zásluhám a k nim pripojila aj svoje, aby s ním bola spojená aj pri rozdeľovaní milostí, ktoré sa udeľujú pre zásluhy Kri-

stove. Preto sa sluší, aby svätá Panna bola prostrednicou všetkých milostí.

Tým, pravda, nie je zmenšená prostrednícka činnosť Krista alebo božia moc. Bohovedci vravia, že pri rozdeľovaní milostí súladne spoločujú tri vôle: *Vôľa Boha* ako prvá najvyššia a nezávislá rozdeľovateľka milostí. *Vôľa Kristova*, ktorý ako prvý a nevyhnutný prostredník plným právom sám ich zaslúžil a ich aj rozdeľuje. Napokon *vôľa Márie*, ktorá ako druhotná prostrednica zaslúžila ich de congruo, závisle od Krista a od neho ich tiež dostane: *je teda prostrednicou k Prostredníkovi*.

Prostredníctvo Máriino je teda *bezprostredné* v tom smysle, že za každú milosť, ktorú Boh udeľuje, *Mária sa prihovára svojimi zásluhami z minulosti alebo prítomnými prosbami*. Z toho, pravda, nijako nevyplýva, že duša, ktorá dostáva milosť, musela by prosiť Máriu: ona môže sa za nás prihovárať aj vtedy, keď ju o to neprosíme. Toto jej prostredníctvo je *všeobecné*, vzťahuje sa teda na všetky milosti, ktoré Boh udeľuje ľuďom po Adamovom páde. A napokon je *podradené prostredníctvu Ježiša Krista*, to znamená, že Mária môže nám zaslúžiť alebo vyprosiť nejakú milosť iba skrze svojho Syna.

Z toho tiež vidieť, že Panna Mária v prítomnej ekonomii spásy má celkom zvláštne miesto. Svojím dobrovoľným súhlasom dala nám Vykupiteľa a takto aj všetky milosti, ktoré pochádzajú z neho. Sama svojimi skutkami de congruo zaslúžila nám milosti a napokon prihovára sa za nás u svojho Syna a vyprosuje nám takto potrebné milosti. Je teda prostrednicou všetkých milostí, kanál, potrubie, ako vravia bohovedci, ktorým z Krista-Hlavy pretekajú do údov všetky milosti.

Smysel tejto náuky je: Kristus dobrovoľne a slobodne chcel uctiť svoju matku, teda matku Vykupiteľovu, ktorá spolu s ním toľko vytrpela; preto chcel, aby všetky milosti, ktoré zaslúžil,

neboli ľuďom rozdeľované bez jej prihovorenia. Preto svoju matku určil za matku všetkých ľuďí, aby s materskou láskou prihovárala sa za všetkých. Tým sa, pravda, nevylučuje vzývanie a orodovanie ostatných svätých; lež ak na ich prihovorenie nejaká milosť sa udelí, za túto milosť prihovárala sa aj svätá Panna. Ani nie je potrebné výslovne utiekať sa k Márii, keď potrebujeme nejakú milosť, lebo aj keď ju neprosíme, stará sa o tú milosť, *lebo je matka*.

Toto orodujúce prostredníctvo Panny Márie vzťahuje sa na *všetky milosti*, ktoré Kristus zaslúžil; no nie na všetky v tom istom smysle. Priamy predmet tohto prostredníctva je všetko to, čo je *priamym predmetom prosebnnej modlitby*. Sú to predovšetkým milosti a pomoc, ktoré potrebujeme na dosiahnutie *posledného cieľa*, odstránenie prekážok, pomoc vonkajšia aj vnútorná, prirodzená aj nadprirodzená a najmä *pomocné milosti*. Posväcujúca milosť, či už ide o jej prvé vliatie alebo ďalšie rozmnoženie, je alebo účinkom sviatosti alebo zásluhou dobrého skutku spravodlivého kresťana, je teda skôr *nepriamym* predmetom prostredníctva Panny Márie. Ona nám totiž môže vyprosiť pomocné milosti, aby sme s úžitkom prijali sviatosti alebo aby sme vykonali záslužný skutok, a to s tým úmyslom, aby sa v nás rozmnožila milosť posväcujúca.

Nuž a všetkým spomínaným úlohám Panny Márie prislúcha titul prostredníctva: Panna Mária stojí medzi ľudstvom a Kristom, s ktorými je v naidôvernejšom spojení. Veď je matkou Krista aj matkou ľuďí, preto najsúcejšia, aby prostrednícky zasiahla. *Ľudstvo spája s Kristom*, keď od neho vyprosuje pre ľudstvo milosti. Toto prostredníctvo prislúcha výlučne svätej Panne a nijakému svätému. A naostatok je to prostredníctvo pod Kristom, teda v dokonalej závislosti od neho.

O účinnosti a všeobecnosti prostredníckej

činnosti Panny Márie pápeži posledných čias veľa písali v okružných listoch; pripomeniem aspoň niektoré význačnejšie výroky.

Lev XIII. v encyklike „*Supremi Apostolatus*“ píše: „U svojho Syna má takú moc, akú nikdy nedosiahla a ani nedosiahne nijaká ľudská ani anjelská prirodzenosť.“ *Pius X.*: „Na celom zemskom okruhu u svojho jednorodeného Syna najmocnejšia prostrednica a smieriteľka.“ *Benedikt XV.*: „Všemohúca milosť.“ *Pius XI.*: „U svojho Syna dosiahla takú milosť a moc, akú nemôže nikdy dosiahnuť nijaká ľudská alebo anjelská prirodzenosť.“ Dôvod všetkých týchto výrokov rímskych pápežov je jasný: Je to matka, ktorá sa prihovára u svojho Syna. No a Syn nemôže nevypočuť svoju matku, najmä keď je to matka najsvätejšia a najlepšia, ktorá spoluutrpením zaslúžila ľudstvu milosti.¹¹

O všeobecnosti prostredníckej činnosti píše *Lev XIII.*: „Nie menej je správne a dovolené tvrdiť, že z tohto preveľkého pokladu milosti, ktorý priniesol Pán, nakoľko pôvodcom milosti a pravdy je Ježiš Kristus, nič nedostaneme, nakoľko to Boh tak rozhodol, iba skrze Máriu. Lebo ako k najvyššiemu Otcovi môžeme prísť iba skrze Syna, skoro tak ku Kristu nikto nemôže pristúpiť, iba skrze Máriu.“ V encyklike odvoláva sa na výrok svätého Bernardína Sienského: „Každá milosť, ktorá prichádza na tento svet, ide trojakou cestou: *Od Boha ku Kristu, od Krista k Panne, od Panny k nám najusporiadanejšie sa rozdeľuje.*“ *Benedikt XV.*: „Všetky milosti, ktoré Pôvodca každého dobra ráci udeliť úbohým potomkom Adamovým, z láskavého rozhodnutia Božej Prozreteľnosti rozdeľujú ruky najsvätejšej Panny.“

Preto z učenia posledných pápežov dnes

¹¹ Hlboko básnicky to vyjadril Dante:
*Donna, sei tanto grande et tanto vali,
Che qual vuol grazia ed a te non ricorre,
Sua disianza vuol vuol volar senz' ali.*

všetci bohovedci všeobecne učia, že každá milosť prichádza k nám skrze Máriu.

7. Úcta k Panne Márii.

Panna Mária má teda významnú úlohu v živote každého kresťana. A kresťanský svet bol si toho vždy vedomý, preto svätú Pannu vždy uctieval synovskou láskou a lipnul k nej synovskou nežnosťou a oddanosťou. Úcta k Matke Božej tvorí podstatnú súčiastku duchovného života, preto ako doplnok podávame bohovedecky odôvodnenie tejto úcty.¹²

Základ mariánskej úcty spočíva v tom, že Mária je *Matka Božia*. Máriu uctieva *vtelené Slovo* ako svoju Matku; *Otec nebeský* miluje ju nežnou láskou ako svoju vyvolenú dcéru; *Duch svätý* hľadá na ňu ako na vyvolený chrám čistoty a svätosti. Nuž keď toto vieme, potom nemusíme hľadať iné odôvodnenie, iné príčiny, aby sme ju uctievali a milovali. Otec nebeský má k nej nevysloviteľnú úctu, lebo poslať k nej anjela, ktorý ju pozdravuje ako plnú milosti a prosí od nej súhlas k dielu vykúpenia. Boží Syn ju uctieva ako svoju matku a poslúcha ju. Duch svätý prebýva v nej s najväčšou záľubou. Nuž ak uctieваме Máriu, pripojujeme sa k trom božím osobám a uctieваме predmet ich úcty.

Protí bludnému učeniu protestantov treba poznamenať, že naša úcta k Božej Matke nijako nezmenšuje prvenstvo Boha, Krista v udeľovaní milosti alebo v ich uctievaní. Úcta k Márii nerovná sa uctievaniu Boha, veď Mária ostáva vždy stvorením a všetko, čo má, má od Boha. My aj v nej uctieваме Boha. No uctieваме ju viacej ako anjelov a svätých preto, že tých všetkých prevyšuje svojou dôstojnosťou ako *Matka Boha*, ako *Prostrednica*, ako *svätá*, ktorá

¹² Garrigou-Lagrangé, OP.: *La consécration du genre humain au coeur immaculé de Marie*, La vie spirituelle 1932, str. 256. Tanquéry: *Précis de théologie ascétique et mystique*, str. 113 a n.

svojou svätosťou prevyšuje všetkých svätých aj anjelov. Preto úcta k Panne Márii nie je úctou *latrie*, ako vravia bohovedci; no je vyššou ako *dulia*, je to *hyperdulia*, teda vyššia ako úcta k svätým a anjelom.

8. Dôvera k Panne Márii.

Pretože Mária je Matkou Krista Boha, musíme k nej mať *plnú dôveru*. Boh nič jej nemôže odoprieť, čo odôvodnene prosí, veď je to stvorenie, v ktorom má najväčšie zaľúbenie. A to je tiež pochopiteľné. Veď Mária vychovala človečenstvo, ktorým Kristus nás vykúpil a získal nám zásluhy; s ním spoluúčinkovala, spolu-trpela pri našom vykúpení; preto je slušné, aby sa zúčastnila aj pri rozdeľovaní ovocia vykúpenia. Boh teda neodoprie jej nijakú odôvodnenú žiadosť; preto svätí Otcovia pomenovali Máriu *všemohúcnosťou prosiacou*. A napokon Mária je naozaj dobrá matka, hľadá na nás ako na údy Ježiša Krista, miluje nás tak ako vlastného Syna; veď všetkých nás porodila v ukrutných bolestiach na Golgote, preto tým väčšími nás miluje, čím väčšie obety za nás pri-niesla.

Naša dôvera k Panne Márii musí byť preto *nezlomná*. Hoci sme zasypaní chybami a nedostatkami, musíme si uvedomiť, že ona je *Matkou milosrdenstva*. Veru ona nerozmýšľa tak o spravodlivom trestaní, lež skorej o tom, ako s nami súcítiť, ako nám pomôcť. Vie dobre, že proti dobru našej duše útočia vášne, žiadostivosť tela, sveta, pokušenia diabla; to všetko vie, preto spolucíti s nami ako so svojimi dietkami, hoci by sme boli padli do hriechu. Preto keď ukážeme čo len iskierku dobrej vôle vrátiť sa k Bohu, láskavo nás prijíma. A neraz sama takrečeno predchádza dobré rozhodnutie našej vôle a vyprosuje nám milosť, ktorá nás povzbudzuje k ľútosti a k návratu k Bohu. Preto svätá Cirkev povolila v niektorých biskupstvách sveta

sviatok *nepoškvrneného Srdca Máriinho, útočišťa hriešnikov*. Prečo? Nuž práve preto, že srdce Máriino je čisté, nepoškvrnené, preto vie iba súcítiť s dieťkami, ktoré nemajú výsadu oslobodenia od žiadostivosti tela.

Dôvera k Panne Márii musí byť tiež *všeobecná*, vzťahujúca sa na všetky milosti: milosť obrátenia, milosť duchovného pokroku, milosť nepodľahnúť uprostred pokušení, v úzkostiach, a najmä milosť *vytrvania v dobrom až do konca*. Túto všeobecnú dôveru stále odporúčal veľký ctiteľ Matky Božej svätý Bernard:¹³ „Keď prídu búrky pokušenia, keď si v úzkostiach, pohľad na hviezdu morskú, volaj na pomoc Máriu! Keď ťa zvádza pýcha, ctibažnosť, zlomyseľnosť, pohľad na hviezdu, volaj Máriu! Keď na teba doráža hnev, závišť, keď žiadosti tela útočia na lodičku tvojej duše, hľad na Máriu! Keď ťa trýzni veľkosť spáchaných zločinov alebo nepokoj z hryzenia svedomia, keď tŕpneš strachom pred súdom, keď upadáš do smútku a zúfalstva, myslí na Máriu! V nebezpečenstvách, v úzkostiach, v neistote, myslí na Máriu, volaj Máriu! Neprestávaj na ňu myslieť, neprestávaj ju zvyvať! A ak chceš rýchle a istotne dostať pomoc jej modlitieb, nezanedbaj nasledovať jej príklad. Keď ju budeš nasledovať, nesklameš sa, keď ju budeš prosiť, nebudeš zúfať. Pod jej ochranou nemáš sa čoho báť, pod jej vedením neunavíš sa a s jej pomocou určite prídete k cieľu.“ Hej, v každom okamihu potrebujeme milosť, aby sme premohli prekážky na ceste k dokonalosti, preto stále treba vzývať tú, ktorú Cirkev pomenovala *Matkou ustavičnej pomoci*.

K dôvere treba pripojiť *synovskú lásku* lásku jemnú, vznešenú a veľkodušnú! Veď Mária medzi všetkými matkami je lásky najhoďnejšia, lebo keď ju Boh vyvolil za Matku svojho Syna, obdaril ju všetkými vlastnosťami, pre kto-

¹³ *De laudibus B. M. V.*, hom. 2.

ré je lásky hodná, príjemná, dobrá, milá, úctivá, pozorná ako najlepšia matka. Mária je tiež *naj-súcejšia milovať*, veď jej srdce výslovne bolo stvorené na to, aby podľa možnosti čo najdokonalejšie milovalo Bohočloveka Krista. Nuž a láska, ktorou milovala a miluje svojho Syna, vzťahuje sa aj na nás; veď my sme živé údy jej Syna, takrečeno jeho predĺžením ako by doplnením. Táto láska Máriina prejavuje sa už v živote Krista Pána. Počatie z Ducha svätého ide zvestovať príbuznej Alžbete, a už táto prítomnosť Krista posvätila celý dom Alžbetin. Na svadbe v Káne svojou pozornosťou a prihovorom u Syna prekazí nepríjemné pokorenie novomanželov. Na Kalvárii súhlasí s obetovaním toho, ktorý jej bol najdrahší, aby nás zachránila. Hľa, to je milujúce srdce Máriino!

Lež ak je Mária ako matka lásky najhodnejšia, keď je matkou, ktorá vie milovať najdokonalejšie, rozhodne *musí byť tiež milovaná*. To je tiež jedna veľká výsada Panny Márie: Všade, kde poznajú a milujú Ježiša, súčasne milujú aj Máriu! Matka nikdy nie je oddelená od Syna. Hoci je rozdiel medzi láskou ku Kristu a k Márii, no úcta k obidvom je všade rovnaká, hoci v rozličnom stupni: Syna milujú láskou, ktorej je hodný Boh; Máriu milujú láskou, ktorej je hodná Matka Boha, láskou nežnou, veľkodušnou, obetavou, pravda, vždy podriadenou láske k Bohu.

Lež láska svojou povahou túži po splynutí s milovaným, po stotožnení. Takáto má byť aj naša láska k Márii. Má to byť stále čerstvé úsilie *stotožniť svoju vôľu vo všetkých veciach s vôľou Panny Márie a takto s vôľou Boha samého*, lebo splynutie vôlí je najmakateľnejší dôkaz priateľstva čiže lásky. Preto pravá láska k Matke Božej spočíva v tom, že *napodobňujeme jej život*, lebo takto nielen slovom, lež skutkami dokazujeme, že je naozaj dokonalý vzor kresťanského života, ktorý môžeme nasle-

dovať. Ako som vravel, Mária je živý obraz svojho Syna, vzor všetkých ctností. Preto jej sa pripodobňovať, znamená pripodobňovať sa jej Synovi. Nuž našou úlohou je poznávať jej život, rozjímať o jej ctnostiach a usilovať sa uskutočňovať ich vo vlastnom živote. Ako prostriedok na uskutočnenie tohto blah. Grignon z Montfortu odporúča vykonať každý skutok *skrze Máriu, s Máriou a v Márii. Skrze Máriu*, to znamená prosiť od nej milosti, ktoré potrebujeme, aby sme ju vedeli nasledovať, aby sme vedeli prísť k nej a skrze ňu k Ježišovi. *S Máriou*, keď na ňu budeme hľadieť ako na vzor a spolupracovníčku a pred každým skutkom opýtame sa: *Čo by urobila Mária na mojom mieste?* Potom ju poprosíme, aby nám pomohla pripodobniť naše skutky jej želaniu. Napokon *v Márii*, to znamená tak, ako ona chce, podľa jej úmyslov, vykonávajúc každý čin tak ako ona, na chválu Boha: *Velebí duša moja Pána!*

V tomto duchu modlievame sa mariánske modlitby: *Zdravas Mária, Anjel Pána*, ktoré nám pripomínajú *Zvestovanie*, teda okamih, keď sa stala Matkou Božou. No je to najmä *svätý ruženec*, ktorý nám pripomína radostné, bolestné a slávnostné tajomstvá jej života, úzko nás s nimi spojuje; preto patrí k najsúcejším a najúčinnejším prostriedkom posväcovania našich radostí, bolesti a nášho oslávenia v spojení s Máriou a s Pánom Ježišom. To isté treba povedať o *Mariánskych hodinkách*. Duše, ktoré modlievajú sa tieto hodinky, častejšie cez deň pripomínajú si veľkosť svätosť a posväcovateľskú úlohu Matky ustavičnej pomoci.

9. Úplné zasvätenie sa Márii.

Blahoslavený Ludovít Grignon z Monfortu, jeden z najväčších ctiteľov Panny Márie, odporúča v duchovnom živote celkom sa zasvätiť jej službám. Tento úkon zasvätenia obsahuje vari všetky ostatné mariánske pobožnosti. Tento ú-

kon zasvätenia spočíva v úplnom odovzdaní sa Ježišovi skrze Máriu a obsahuje dva prvky: Ponajprv *úkon zasvätenia*, ktoré s časom na čas môžeme obnoviť, a akýsi *trvalý stav*, v ktorom žijeme v dokonalej závislosti od Márie. Blahoslavený Grignon vraví, že „úkon zasvätenia spočíva v tom, že sa odovzdávame ako *otroci* Márii a Ježišovi skrze ňu“. Pravda, slovo *otrok* je prisilné, zneje to barbarsky a človeka odrádza, lebo otrok všetko koná z donútenia. No úkon zasvätenia, o ktorom je reč, nie je vynútený, ba naopak, je to prejav najčistejšej lásky. Najlepšie to vysvetľuje sám blahoslavený Ľudovít: „Obyčajný sluha prijíma plat a môže opustiť svojho pána, kedy chce. Pánovi dáva iba svoju prácu, nie svoju osobu ani osobné práva ani svoj majetok. Kým *otrok* dobrovoľne súhlasí pracovať bez odmeny, iba dôveruje pánovi, že mu dá, čo potrebuje na živobytie a na ošatenie. Odovzdáva sa mu navždy, so všetkými svojimi silami, odovzdáva mu svoju osobu, svoje práva, aby žil v dokonalej závislosti od neho.“

Kto sa takýmto spôsobom chce zasvätiť Pannu Máriu, dáva jej a skrze ňu Pánu Ježišovi ponajprv svoje *telo* so všetkými smyslami; ponecháva si iba ich *používanie*; no pritom sa zaväzuje, že aj smysly bude používať podľa dobrozdania svätej Panny alebo jej Syna. Preto s láskou podrobuje sa všetkým rozhodnutiam Prozreteľnosti, s láskou teda prijíma zdravie aj choroby, život aj smrť.

Obetuje jej všetky *hmotné dobré* a používa ich iba na česť a najväčšiu slávu božiu.

Obetuje jej svoju *dušu* so všetkými *schopnosťami*, ktoré zasväcuje službe božej a dušiam pod vedením Máriiným, zriekajúc sa pritom všetkého, čo by prekážalo spáse duše a jej ustavičnému posväcovaniu.

Obetuje jej všetky *duchovné dobré*, zásluhy, zadosťučinenia ba aj záslužnú (valor impetratorius) hodnotu dobrých skutkov, a to v takej

miere, v akej sa ich môžeme zriecť a privlastniť ich iným. Lebo zásluh *de condigno*, ktorými si zaslúžime rozmnoženie milosti a slávy, nemôžeme sa zriecť. Keď ich teda dávame Márii, to preto, aby nám ich udržala a rozmnožila, no nie aby ich privlastnila iným. Lež zásluhy *de congruo* môžeme obetovať za iných, preto nechávame ich na ľubovoľné privlastnenie Márii. Podobne aj záslužná hodnota našich modlitieb a dobrých skutkov môže byť obetovaná Panne Márii, aby ich privlastnila tak, ako sama chce.

Kto sa teda takto zasvätil svätej Panne, potom, pravda, nemôže už s ničím nakladať bez jej súhlasu. No my môžeme, ba niekedy musíme ju prosieť, aby podľa svojej najlepšej vôle naložila s našimi skutkami k duševnému dobru tých, ku ktorým máme zvláštne záväzky a povinnosti. Lež aj tomu môžeme akosi vvrhnúť, keď pri úkone zasvätenia jej odovzdáme nielen seba samých a všetko, čo máme, lež aj tých, čo sú nám najdrahší a ku ktorým nás viaže puto krvi alebo iný záväzok. Takto Panna Mária rozdá z našich dobier, aj z pokladov vlastných a najmä z nevyčerpatelných pokladov svojho Syna tým, čo čakajú na našu pomoc.

10. *Vznešenosť tohto zasvätenia.*

Tento úkon zasvätenia sám v sebe je veľký, vznešený, lebo je to prejav dokonalého odovzdania čiže dokonalej lásky. No mimo podstatnej vnútornej hodnoty obsahuje súčasne aj úkony iných ctností.

Je to ponajprv hlboký úkon *nábožnosti* voči Bohu, Pánu Ježišovi a Márii. Ním uznávame svrchovanosť Boha, svoje nič a celým srdcom vyznávame, že Boh dal Márii veľké práva na nás.

Ďalej je to úkon hlbokej *pokory*. Uznávame, že sme nič, že sami nemôžeme nič, preto rukami

Panny Márie odovzdávame mu všetko tak, ako jej prostredníctvom všetko sme prijali.

Napokon je to veľký úkon *dôvernej lásky*. Láska totiž je odovzdanie, akési stotožnenie s milovanou osobou. Nuž a na to je potrebná silná, dokonalá dôvera a živá viera.

Preto bohovedci učia, že tento úkon zasvätenia, ak je vykonaný správne, ak je častejšie obnovovaný a naozaj dokonale ukutočňovaný, je vznešenejší ako takzvaný *hrdinský úkon*, ktorým sa zriekame iba zadosťčiniacej hodnoty svojich skutkov a odpustkov, ktoré môžeme získať.

11. Význam zasvätenia Panne Márii.

Toto zasvätenie svätej Panne má nesmierny význam pre náš duchovný pokrok. Ponajprv ním *oslavujeme Boha a Matku Božiu najdokonalejšie*. Veď odovzdávame mu všetko, čo sme a čo máme a to raz navždy. A všetko dávame tak, ako to Pán Boh chce, ako je mu to najmilšie, podľa poriadku, ktorý ustavila jeho Prozreteľnosť, totiž že sa vraciame k nemu cestou, ktorou on prišiel k nám.

Úkonom zasvätenia Márii zabezpečujeme súčasne aj svoje *osobné posväcovanie*. Veď keď svätá Panna vidí, že jej dávame naozaj všetko, svoju osobu, svoje prirodzené aj nadprirodzené dobré, je takrečeno nútená starať sa o posväcovanie tých, čo sú akýmsi jej majetkom, vlastníctvom. Nuž vyprosí nám hojnosť milostí, aby sme vedeli rozmnožiť svoje nepatrné duchovné poklady, lebo ich pokladá za svoje, a vyprosí nám milosť aj na to, aby sme tie poklady vedeli udržať až po okamih smrti. K tomu jej pomôže jej vplyv u Boha a súčasne aj to, že sa môže odvolávať na svoje osobné prehojné zásluhy a zadosťučinenia.

Lež týmto úkonom získajú na duchovnom pokroku aj tí, o ktorých máme sa starať osobne.

Keď odovzdáme Márii svoje zásluhy a zadosťučinenia, aby ich porozdávala podľa svojej ľubovôle, buďme uistení, že všetko zariadi najmúdrejšie, lebo je opatrnejšia, starostlivejšia ako my; preto naši rodičia a príbuzní môžu iba získať.

Proti tomu môže sa namietat, že týmto úkonom zasvätenia strácame všetkú duchovnú moc, najmä osobné zadosťučinenia, odpustky, ktoré by sme si mohli privlastniť, a takto môže sa stať, že ostaneme v očistci cez dlhé roky. Nuž *samo v sebe* toto tvrdenie je pravdivé; ale úkon zasvätenia je *vec dôvery*: Komu dôverujeme väčšmi? Márii či sebe? Ak Márii, nebojme sa. Tá bude starostlivejšia o naše záujmy ako my sami. Ak Márii nedôverujeme, nesmie sme vykonať tento úkon zasvätenia, lebo neskôršie by sme to ľutovali. No v každom prípade toto zasvätenie môže sa uskutočniť iba po dlhšej zrelej úvahe a so súhlasom duchovného vodcu alebo spovedníka.

Ave Maria.

Prof. Ján Haranta.

Ave Maria — prvé slová anjelskej básne, ktoré znejú všetkými ozvenami sveta. Odkedy anjel uistil poníženú dievku Pánovu v Nazarete, že plod jej života volať sa bude Synom Najvyššieho, pozdravujeme ju často slovami jeho prívetu: Ave Maria!

Keď doznely tieto slová v chudobnej jej svetlici, na pokornú Pannu tajomné dielo živej lásky rozprestrela svoje ruky, aby ju učinilo Matkou večného Slova. Tou sa stala v tóni Ducha, ktorý na ňu sostúpil.

Ave Maria! Buď pozdravená, ktorá — nekonečne čistá, horiaca krásami strateného raja — dostala si sa do koristí božského, aby si, zaplavená plameňmi Ducha, bielučká a zapá-

lená ako Ialia mohla sa skvieť v žiare zemskej. Pre svoju krásu a pokoru zaslúžila si sa o to, aby si nám darovala Boha v podobe človeka, aby si mu dala nielen telo, ale aj ducha a srdce, ktorým by nás mohol milovať v našej nesmiernej biede a v našich malých radoostiach. Ty dávaš Ježišovi to najlepšie, čo vystať môže z našej ľudskosti, a od neho dostávaš zasa najlepšie dary, ktoré náš um len tušiť môže.

Skveješ sa ako mystický kvet a tvoje črty sú nebeské, tak ako na tvári vteleného Boha, tvojho Syna, skvejú sa znaky Boha večného.

Očarení sme toľkými prednosťami a povýšeniami, ktoré sa zjavily na jednej žene. Koľká vznešenosť jagá sa v črtách tejto ženy, celkom čistej, držiacej na rukách dieťaťko, ktoré je jej nevysloviteľne sladkým Pánom a ktoré nám dáva za cenu nesmiernych bolestí a prenáša na nás zlych a nevďačných jeho lásku.

Buď pozdravená na našich oltároch, na rázcestiach, svedkyňa našich denných lopotení v príbytkoch a na poliach, lúbezná Pani našich hôr a hájov, ku ktorej zo široka-ďaleka dolieha spev zástupov alebo ktorú ovieva tichý povzdych osamelého pútnika: Ave Maria, Zdravas Mária!

Veľké dobrodenia tečú na nás, keď sa dostávame do styku s mystériom života a poslania tej, ktorú takto pozdravujeme. Zázračná sila oveje nás a tajomne zakotvuje v našich myšlienkach, citoch a prácach.

Nedivíme sa nad úctou ľudí ku svojej Panovníci. Pravá láska nepozná medzi. Tri razy cez deň zvony jej vyzváňajú chválu. Jar zeme spieva jej svoju pieseň. Najkrajšie spevy vtácat patria jej, pretože najkrajší mesiac v roku jej je venovaný. Mesiac nádejí, pretože v dejinách nádeje Mária hrala rozhodujúcu úlohu. Jej domovom je kráľovstvo kvetín, vône a belostí. Jej slasťným príbytkom sú srdcia čisté. Pod jej úsmevom stráca sa bázeň zo života. Mladé duše

pod jej blankytnou ochranou roztvárajú smelo svoje krídla k prvým rozletom. Pri jej nohách hovoria sa slová najtichšie. V jej zraku vidí sa život krásny a z jej rúk berie sa sila, ktorej sa môže vyrovnat len večnosť.

A jednako, aká veľká je jej poníženosť! Je ako biela ruža v tóni, ktorej tajomstvo žiari veľkoleposťou. Jej majestátnosť z hodnosti panenského materstva halí sa do úkrytu, tak ako nežná tvár podleje sa zápyróm, keď sa o ňu opiera lúč sveta. V tejto pokore je Mária ideálom všetkých obetavých a milujúcich duší. V pokore, v láske a v darovaní seba necháva sa naplňať darmi Boha.

Ale zato sa pred ľuďmi nevystatuje so svojimi vyznačeniami. Sladko a pomocne sa k nim hlási, nechce sa im zdať v ničom neprístupnou. Takto Mária dáva krídla našim najvnútornejším a najskrytejším túžbam: učí nás v tuzemskom putovaní. Svojím príkladom nás predchádza v stavaní základov kresťanského života, postaveného na láske, pokore a obetách. Svojím pomocným orodovaním u Boha ukazujú nám svoje materské srdce.

Mária je súcitná Pani, ktorá prijíma bolestné vzlyky ľudí a ponížený pohľad hriešnika. Miluje nás materskou láskou. Pretože je z našej krvi, ktorej hruď ranil sedmoraký meč, má v moci všetko, čo treba, aby bola najprístupnejšia a najprívetivejšia priateľka človeka.

Preto často voláme k nej: Ave Maria, aby sa jej ruka dotkla nášho horúceho čela, aby sme spoznali v nej sestru lásky nežného úsmevu, pravú lekárku srdca.

Mária nás miluje. Nie azda preto, že by sme boli milovania hodní, ale aby sme sa milovania hodnými stali. Stráži nevinných a s úzkosťou hľadá vtlačiť do poškvrneného srdca známku odpustenia. Biedy človeka nehľadá len pozastrieť, ale vyničiť. Preto obrátené duše majú k nej výnimočnú lásku.

Latinské porekadlo hovorí, že ľudské pokolenie žije z málo ľudí. No, pre Máriu je ľudské pokolenie jedna rodina. Je matkou každého a všetkých, ktorým Boh je Otcom a Ježiš Spasiteľom.

Mária je matka života a smrti. Ako strážkyňa stojí pri každom narodení, a keď bola človekovi najtichšou sprievodkyňou života, stojí pri jeho odchode. Z každej kolísky robí kolísku Ježiškovu a z chvíle poslednej cesty, ožiarenú slnkom. Len ak ju vedel človek v živote nájsť, môže veriť, že ona ho nájde v najväznejšej chvíli života.

Život je láska a stále zrodenie sa do nádejí. Srdcia zúfale zriekli sa života. Srdcia dôverujúce sú šťastné. A Mária je vyvolenou rozšievackou šťastia, pretože priniesla na zem pôvodcu pravého šťastia. Šastia nevädnuceho, spievajúceho a nádejne nás oblažujúceho. Šastia z Boha a z lásky.

Preto si zaslúži, aby sme ju jednoducho a vrúcne pozdravovali slovami anjelovými: *Ave Maria!*

Historická parúzia.

Dr. Vojtech Hromník.

Súd boží, ktorý Kristus prisľúbil nevďačnému hlavnému mestu židovského národa, prišiel. Dejiny overily hrozné proroctvo v samom dni strašného súdu a pomsty. Jeruzalem nebol zachránený. Chrám zmizol.¹

Súd boží potom prišiel na Rím, veľký Babylon Apokalypsy svätého Jána, ktorý po storočiach prenasledovania kresťanov padol inváziou barbarov.²

Vo svete badať ustavičné prichádzanie súdu. Toto tajomné prichádzanie zdá sa byť bezmen-

¹ Cordovani, Il Salvatore II, Roma 1928, str. 455.

² Zjav. 18, 2.

né, no v evanjeliu má svoju výslovnú formuláciu. Tajomné prichádzanie súdu vo svete je vlastne prichádzaním Krista, jeho historickou parúziou, ktorou Kristus prechádzajúc dejinami prichádza ako Pán a Sudca.

Všimnime si včul formuláciu synoptických evanjelistov vzhľadom na súd, ktorý história poznačila krvou na múroch Jeruzalema a vzhľadom na súd, prichádzajúci v dejinách sveta.

Boh miloval židovský národ zvláštnou láskou. Boh ho zázračne udržoval. Boh mu posielal prorokov, múdrych ľudí a zákonníkov. Národ židovský ich však prenasledoval. Mnohých z nich zbičoval. Ba niektorých aj zamordoval. Konečne prišiel Kristus. A národ židovský, Jeruzalem tohto najväčšieho proroka, Syna Božieho, ukrižoval. Kristus preto zanecháva Jeruzalem a národ židovský. Na Jeruzalem a tak aj národ židovský prídu miesto dní milosti a milosrdenstva dni pomsty.³ Prv než pomynie prítomné pokolenie, splní sa tento prisľúbený hrozný súd.⁴ Tento hrozný súd nad Jeruzalemom bude však vlastne príchodom Syna človeka, ktorého uvidia takto prichádzať aj niektorí, čo stoja okolo Neho: „Veruže, povedám vám, sú niektorí z tutej stojacich, ktorí neokúsia smrti, kým neuvidia Syna človeka prichádzať v jeho kráľovstve.“⁵

To je názor Evanjelii o jeruzalemskom súde.

Za každým porušením kresťanského zákona nasleduje zodpovedajúca reakcia.⁶ Túto reakciu vyhlásil sám pôvodca kresťanského poriadku Kristus: „Riekol im Ježiš: Nikdy ste nečítali v Písmach: Kameň, ktorý zavrhlí stavitelia, ten sa stal hlavákom uholným. Skrze Pána sa to

³ Mat. 23, 34—39.

⁴ Mat. 24, 34.

⁵ Mat. 16, 28.

⁶ O. K a r r e r, Die geheime Offenbarung, Einsiedeln-Köln 1940, str. 131.

stalo a je divné v očiach vašich?⁷ Preto povedám vám: Odníme sa vám kráľovstvo božie a dá sa ľudu, ktorý bude prinášať jeho ovocie. A kto padne na ten kameň, doláme sa, a na koho padne, toho rozdrúžga."⁸ Tento súd nad rušiteľmi kresťanského zákona, táto reakcia, ktorá sa zdá byť automaticky aplikovaná, je vlastne príchodom Kristovým. V tomto príchode Kristus prichádza, aby trestal neveriacich, útočníkov a zneužívateľov svojho kráľovstva: „Príde a zničí týchto roľníkov a dá vinicu iným. Keď to počuli, riekli: Boh uchovaj. Ale on pohliadol na nich a hovoril: Čo je teda to, čo je písané: Kameň, ktorý zavrhli stavitelia, ten sa stal hlavou uhlonou? Každý, kto padne na ten kameň rozdrví sa; a na koho on padne, toho rozmliaždi."⁹ Ale tento príchod Kristov nemáme obmedzovať len na kresťanský poriadok. On platí v každom poriadku. Kristus je totižto jediný zákonodarca: „Jeden je zákonodarca a sudca, ktorý môže zatratiť i vyslobodiť."¹⁰ Kristus je Sudcom celého sveta, ktorému Boh odovzdal všetok súd, aby súdil zneuctiteľov Boha Otca aj Syna: „Ba Otec ani nesúdi nikoho, ale všetok súd oddal Synovi, aby všetci ctíli Syna, tak ako ctia Otca, ktorý ho poslal."¹¹ Teda každé rušenie príslušného poriadku, každé porušenie božieho poriadku, je vlastne aj urážkou Krista a porušením jeho poriadku, ktoré on prísne trestá. A tak v každej reakcii, v každom súde sveta prichádza Kristus.

Kristus prichádza . . .

Prichádza vo svojej historickej parúzii, ktorá účinkuje na škodu tých, ktorí ju zaznávajú.

Kristus prichádza . . .

Všetko svetové dianie, hlad, vojny, prena-

⁷ Žalm. 117, 22.

⁸ Mat. 21, 42—44.

⁹ Luk. 20, 6—18.

¹⁰ Jak. 4, 12.

¹¹ Ján 5, 22—23.

sledovanie, všetko ostatné máme vidieť v ich pôvodnom pohybe ako sprevádzajúce zjavy prichádzajúceho Krista a jeho kráľovstva, ktoré sa uskutočňuje v dejinách hlásaním evanjelia, konverziou a triumfom nad svetom.¹²

Kristus prichádza...

Prichádza ako víťaz. Víťaz vo všetkých príbehoch sveta. Víťaz vo všetkých bojoch dejín. Víťaz, nie až na časovom závere svetových dejín, ale v každom dni tohto života. Víťaz v premožení tmavej noci v ľudských dušiach. Víťaz v prerazení večnej pravdy. Víťaz v rozširovaní ríše božej, ktorá aj proti všetkým úlisnostiam a zmätkom víťazne preráza. Víťaz nad ľuďmi a duchmi. Víťaz nad božími protivníkmi.¹³

Kristus prichádza...

Kristus je už tu. Kristus je medzi nami. Len nie je teraz odhalená jeho sláva. Žijeme v parúzii Krista. Len nevidíme ešte jej všeobecnú velebnosť. Kristus stojí za závojom sveta pripravený každý okamih ukázať sa aj vo svojej veľkoleposti.

Kristus prichádza...

Prítomný, stály príchod — historická a individuálna parúzia — je vo svete „vládnucím“, kým udalosti posledného dňa sú záverečným príchodom. Konečný príchod Syna človeka v konečnom bode času, v ktorom sa zatvára kruh svetového behu, je len všeobecným potvrdením tohto prichádzania Pánovho.

Kristus prichádza...

Zdá sa, ako by prebiehaly svetom apokalyptické postavy. Víťazné vedomie víťazného prichádzania Krista musí viesť náš život. V tomto víťaznom a nádejnom vedomí víťazného príchodu Kristovho, posilneného zmŕtvychvstaním, nesmie nás nič ochabiť.

¹² Cordovani, u. d., str. 455.

¹³ Karrer, Die geheime Offenbarung, Einsiedeln-Köln 1940, str. 163.

Duch pokory svätej Terézie Ježiškovej.

P. Bertrand Húška, OP.

Slovenské príslovie hovorí: Pýcha peklom dýcha. Čo tam po tituli, keď niet nič v škatuli. Čím pyšnejšia je niektorá doba, tým poníženejších svätých posielala Boh na svet, aby ľudí poučili o pravej pokore, o detinskej poníženosti. Pyšný podobá sa na nepravú farbu, ktorá je pekná naoko, ale vybledne, keď slnko na ňu svieti. Pyšný bude stáť v celej svojej ničomnosti, keď po smrti príde pred Slnko spravodlivosti. Podľa svätého Efréma podobá sa orlovi bez krídel, pávovi, čo vystavuje svoje perie. Podľa svätého Vincenta Ferérskeho podobá sa opitému; lebo ako tento myslí mnoho o sebe a má chvastavé reči, tak i pyšný.

Boh sa pyšným protiví a poníženým dáva svoje milosti. Poníženosť, latinsky „humilitas“ pochádza „ab humo“, od zeme, lebo ponížený pokoruje sa až k zemi. Metaforicky znamená jednoduchý, ponížený pôvod; preto povedala Panna Mária archanjelovi Gabrielovi: *Boh shliadol na poníženosť dievky svojej.*¹ V teologickom smysle svätý Tomáš Akvinský takto určuje pochop poníženosti: „Ctnosť, pomocou ktorej poznáme ničotu a slabosť svoju a podľa toho sa správame vo svojom stave.“² Božské ctnosti prevyšujú poníženosť, bo majú za predmet a cieľ Boha. Taktiež rozumové ctnosti vyššie sú ako poníženosť, lebo riadia ostatné ctnosti. Spravodlivosť a poslušnosť tiež predchádzajú poníženosť, ale ostatné ctnosti prevyšuje pokora, ktorá je základ duchovného života.

Svätá Terézia Ježiškova bola pokorná v najužšom smysle slova a ničotu svoju vždy mala

¹ Luk. 2.

² Suma teol. II—II, ot. 161, čl. 1 k 1.

pred očima; preto ju P. Boh tak povýšil. Raz sa jej spýtala istá sestra karmelitánka, či sa nebojí posledného súdu? A ona dôverne odpovedala: „Boh pokorných a maličkých bude súdiť s najväčšou šetrnosťou.“ Pokladala sa za najposlednejšiu zo všetkých sestier a osvojila si heslo svätého Filipa Neriho: Nikým neopovrhovať, sebou opovrhovať a tešiť sa, keď nami iní opovrhujú.

Táto bola jej „malá cestička“, čo viedla ju k Pánu Ježišovi, ktorý bol pokorného a tichého srdca. Raz povedala: „Keď uznáme svoju ničomnosť a biedu, už nepozorujeme seba, ale hľadíme na svojho Miláčika, sladkého Spasiteľa.“ Práve preto, že dobre poznala seba a svoje chyby, hľadala všetku svoju oporu v Ježišovi, ktorý ju rýchlym krokom viedol na ceste svätosti. Pokora stala sa jej najvýznamnejšou vlastnosťou a sblížovala ju s milým Spasiteľom. V roku 1894 povedala svojim spolusestrám: „Pán Boh, hosť nášho srdca, pozná našu biedu, preto prichádza k nám, hľadajúc u nás prázdny stánok, aby nás svojimi milosťami obohatil.“ Keď srdce naše je plné márností a pýchv, nemôže sa približovať k Bohu. Na začiatku svojích *Dejín duše*³ uznáva v hlbokkej poníženosti, že „na nej nebolo nič, čo by mohlo upútať pohľad Ježišov“. A práve táto hlboká pokora páčila sa P. Ježišovi, takže obohatil ju mimoriadnymi darmi, ktoré duch svetársky neporozumie.

Vo svojich *Spomienkach* píše: „Boh, ktorý si ráčil vyvoliť najmenšiu a najslabšiu z nás, pomáhal mi, aby moje duševné krídla vyrástly. Rád ukazuje svoju dobrotu a moc pri nástrojoch menejcenných, povolal ma prv ako Celínu, ktorá si iste viacej zaslúžila túto priazeň; ale Ježiš videl, aká som slabá, a preto prv ma skryl do tejto skalnej rozsadliny, t. j. do kláštora.“

³ Hlava 1.

Hovoriac o istej dievke, ktorá bola vo svete vystavená mnohým nebezpečenstvám, podotkla ponížene: „Keby som ja bola na jej mieste, dávno by som bola stratila rovnováhu v širokom lese tohto hriešneho sveta.“⁴

Keď sa pred jej poslednou chorobou sestry modlili *Confiteor*, hlboko sa uponížila a neskôršie toto povedala Matke Agneske: „Videla som, ako Pán Ježiš už-už sa približoval do môjho srdca. Veľmi potrebným uponížením sa mi zdalo to verejné vyznanie viny: Vyznávam sa všemohúcemu Bohu, preblahoslavenej Panne Márii, všetkým svätým, že som veľmi zhrešila... Ano, povedala som, sestry dobre robia, keď v tomto okamihu prosia Boha a všetkých svätých za odpustenie pre mňa. Smýšľala som ako mýtnik a cítila som sa veľkou hriešnicou. Nekonečne milosrdným sa mi ukazoval Pán Boh a zdalo sa mi dojemným, že obraciame sa na celý nebeský dvor, aby sme na jeho orodovanie dostali božie požehnanie.“⁵

V Dejinách duše (hlava 11) detsky pokorne píše: „Ó môj Bože, aká som šťastná, že cítim sa pred tebou maličkou a slabou, a moje srdce ostáva pokojné.“ Nesháňala sa za vyznamenaniami a vysokými úradmi ako mnohí, a preto ostala pokojnou v hĺbke srdca. Pyšní sháňajú sa za cfou ako deti za motýľmi, a keď jedného lapia, vyskakujú, ako keby boli dačo veľkého zrobili. Ľudská česť a chvála rovná sa rannej chmáre, ktorá sa blyští ako zlato a purpur, no skoro rozplynie sa na dážď. Alebo podobá sa rannej rose, čo v kránych farbách sa lígoce, ale horúčosťou slnka čoskoro sa vyparí. Svätá Terézia hlboko bola presvedčená o márnivosti všetkých svetských vecí.

Pokora ju nútila, aby prosila o odpustenie od otca a matky, keď sa správala netaktne, ako napríklad vtedy, keď sa skryla pod perinu a

⁴ List Celine z 19. aug. 1894.

⁵ Duch sv. Terézie Ježiškovej, hlava II, 5.

povedala: „Nechcem, aby ma videli.“⁶ Pokorne znášala chorobu, z ktorej ju usmievajúca Panna Mária vyliečila.⁷ Pokorne znášala svoju veľkú citlivosť, z ktorej ju Ježiš uzdravil na Vianoce.⁸ Pokorne znášala na rímskej ceste poznámky a ustavičné pozorovanie velebného pána Reveronyho, ktorý ju kritizoval a mnohé neprijemnosti jej robil.⁹ V kláštore ešte viacej uponíženi čakalo na ňu. Predstavená ju vyhrešila, že chodby neočistila poriadne od pavučín. Raz jej magistra novíciek prikázala, aby sa išla trochu prejsť do záhrady; predstavená kláštora však ju poslala zpiatky s poznámkou: „Toto dievča nič nerobí, len sa vždy prechádza a leňoší.“

Raz istá novicka dovolila si túto poznámku: „Milovala ste Pána Boha tak veľmi, že z lásky k vám urobí zázraky. Iste vaše telo ostane po smrti neporušené.“ „Ale čo si myslíte? — odpovedala sv. Terézia. — Nič takého sa nestane, veď tým by som opustila cestičku pokory. Nesmiem mať nič, čo by mi mohli zavidiť malé duše“.¹⁰

Vo svojich Spomienkach takto píše: „Vzím sa teraz do toho, že budem vždy nedokonalou, a nachádzam v tom radosť. Vari sa mi teraišie obdobie môjho života neskoršie bude zdať samá nedokonalosť, ale nedivím sa už ničomu, ani sa nermútim, veď viem, že som slabá stvora. Ba naopak vychvaľujem sa so svätým Pavlom slabosťami a čakám každý deň, že nájdem nové nedokonalosti.“¹¹ Keď sesternica Mária Guérinová vstúpila do kláštora, takto jej pokorne písala: „Mýliš sa, keď si myslíš, že kráčam horlivo na ceste sebazaprenia. Som slabá, veľmi slabá a denné poklesky ma vždy viacej utvrdia v tomto vedomí. Pán Ježiš ma učí, aby som sa svojimi slabosťami chválila. To

⁶ Dejiny duše, hlava 1.

⁷ Hlava 3.   ⁸ Hlava 5.   ⁹ Hlava 6.

¹⁰ Duch sv. Terézie, hlava II, 1.

¹¹ Hlava 9.

je veľká milosť, lebo v týchto pocitoch poníženosť je mier a duševný odpočinok.“ Veď aj Pán Ježiš slúbil ľuďom pokorného srdca odpočinok duševný.¹² Svätá Terézia Veľká povedala: „Jeden deň, v ktorý sa pred Bohom uponížime, donesieme nám viac milostí, ako mnohé dni, ktoré v modlitbe strávime.“ Túto svoju matku nasledovala malá Terézia, a preto jej pokorná modlitba prerážala chmáry.

Istý španielsky spisovateľ takto ju vchvaluje: „Víťazstvo malej svätej Terézie pochádza odtiaľ, že kráčala na cestičke duchovného detstva, ktoré sa prieči pýche. Túto obeť prinesie duša najfažšie, lebo vyžaduje žertvu vlastného „Ja“. Pamätaj, človeče, že nemáš inšieho povolania, než aby si sa uponížil pred Bohom a stal sa dieťaťom. Svätá Terézia Ježiškova výborne pochopila túto pravdu, a svätá Cirkev povzbudzuje nás, aby sme jej príklad nasledovali, lebo to každý môže urobiť.“ Veru, keby terajší svet jej pokoru a detinskú jednoduchosť nasledoval, bolo by viacej šťastia, pokoja a spravodlivosti! Keď som na lourdskej ceste v r. 1930 navštívil aj Lisieux, bol som očarovaný všetkým, čo som videl a počul o nej. Jednoduchý, krásny dom v prostriedku malého parku, socha P. Márie, ktorá sa usmievala na ňu, nábytok, čo používala, jej hračky, knihy, biele šaty pri prvom svätom prijímaní, zlatožlté vlasy atď.; to všetko dýchalo tou nebeskou vôňou, ktorou celé okolie naplnila.

Literárne dielo *svätej Terézie Ježiškovej.*

Anton Bagin.

Spisovateľská činnosť svätcov vyznačuje sa svojim zvláštnym zamierením. Tí, čo sa celkom zriekli sveta a

¹² Mat. 11, 29.

odovzdali Bohu, ak sahlí za perom, tak len preto, aby oslávili svojho Pána a prospeli svojim bližným, podali im smernice na cestu k nekonečnu.

Také je literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej.

Literárne dielko svätice obsahuje jej autobiografiu „Histoire d'une ame“, Rady a spomienky, Modlitby, Listy a Básne.

Histoire d'une ame, vrcholné dielo svätej Terézie je životopis, ktorý napísala svätica sama o sebe. Má niekoľko častí s rôznym venovaním. Dnes pre ľahšie porozumenie je rozdelené na hlavy. Prvú časť, v ktorej svätica jednoduchým štýlom opisuje príhody svojho detstva, cestu do Ríma a prvé roky v Karmeli, tvorí prvých osem kapitol. Túto časť venovala svätá Terézia svojej sestre Paulíne, M. Agnese Ježiškovej. Deviatu a desiatu hlavu venovala ctihodnej M. Márii Gonzage, predstavenej kláštora v Lisieux. Písané sú vážnejším štýlom. Svätica načrtla v nich niekoľko čít duševného detstva. Veľmi pekné úvahy sú tu o duchovnej chudobe, o láske a niekoľko bystrých psychologických postrehov magistry. Predposlednú kapitolu venovala sestre Márii od Božského Srdca. Podľa môjho úsudku je to najkrajšia časť Dejín duše — hymnus lásky. — Dvanástu kapitolu napísaly karmelitánky z Lisieux bezprostredne pred smrťou svätej Terézie a po nej.

Skôr ako by som sa odvážil vysloviť svoje poznámky na okraj tohto milého dielka, treba mi spomenúť, že svätica nemala úmysel napísať životopis vo vlastnom slova smysle, ako sama hovorí, ale skôr zaznačiť úvahy o milostiach, ktoré jej udelil Pán. Riadky venuje svojim najmilším. Píše otvorene, neznepokojuje sa pre sloh ani pre mnohé odchýlky. Neusiluje sa utvoriť literárne dielo. Len niekoľkými slovami opisuje všetko, čo by vyžadovalo veľa stránok, ale tieto nikdy nebudú čítané na tejto zemi.

Táto úprimnosť, otvorenosť, akou píše svoje riadky, dáva celému dielku zvláštnu vôňu, dáva mu zvláštne miesto vo francúzskej literatúre a myslím, že darmo by sme hľadali v dejinách literatúry podobné dielo, ktoré by tak úprimne strhlo masku s vlastného ja ako práve Histoire d'une ame. Len Vyznania svätého Augustína

možno postaviť po bok tomuto spisu svätej Terézie. Tá istá úprimnosť, tá istá chvála za prijaté milosti — len život rozdielny. V Dejinách duše pokojný spád, úsilie o dokonalosť, vo Vyznaniach temer zúfale tápanie za pravdou. Dielo svätej Terézie je často poprepletané utešenými úvahami, pričom dej ako by zasekol. Toto však nie je na úkor Dejinám, ale dodáva úchvatnosti celému spisu, takže pri tomto spise, ktoré vyniká aj krásnou rečou, treba hodnotiť nie tak jeho literárnu cenu alebo vyčítať mu literárne nedostatky, ale zahľadiť sa na krásnu úprimnosť a otvorenosť, obdivovať ľahkosť, s ktorou podáva ťažké pochopy nadprirodzena, zamyslieť sa a pokochať sa v kráse prirovnaní a utešených úvah. A v tom je práve nesmrteľnosť Dejín duše.

Conseils et souvenirs (Rady a spomienky) nie je vlastné dielo svätej Terézie. Sostavily ho jej novicky, ktorým svätica dávala v trápeniach často radu. Tieto rady a spomienky, sviazané v drobnú kytku, to sú Rady a spomienky. Florilégium ctností svätej Terézie, tak by sme najpriliehavejšie pomenovali dielko. Komisia, ktorá skúmala život svätej Terézie a zaznačovala jej ctnosti, sossbierala 2.000 strán o ctnostiach malej Kvetinky. Tu máme iba 50. Kto chce poznať ctnosti svätej Terézie alebo lepšie chápať duševné detstvo, tomu treba siahnuť po dielku *Conseils et souvenirs*.

Modlitby svätej Terézie. Temer každý svätý napísal modlitby. A u každého badáme individualitu. Modlitba je povznesením duše k Bohu. Každá duša je individuálna. Modlitby svätej Terézie v mnohom podobajú sa modlitbám malých dieťok. Tá istá úprimnosť, pokora, láska, odovzdanosť. Najkrajšia modlitba je úkon obetovania sa milosrdnej láske božej, ktorú nosievala svätica na srdci v knihe Evanjelij. Pekná je modlitba k svätej Tvári a modlitba o pokoru.

Listy svätej Terézie tiež odzrkadľujú dušu malej Kvetinky. Človek obyčajne prejaví seba v listoch. V inom diele nájdeme tiež kus jeho ja, ale najlepšie poznať ľudskú dušu v listoch. Keď čítame listy svätého Pavla alebo listy svätého Františka Salezského, tak sa nám jasne črtá pred duševným zrakom postava svätého Pavla alebo svätého Františka. Tak je to aj pri listoch

svätej Terézie. Napísala 20 listov sestre Céline, 8 Paulíne, Agnese Ježišovej, 4 sestře Leonii a niekoľko listov misionárom. To sú, pravda, len listy, ktoré nájdeme vo francúzskom vydaní literárneho diela svätej Terézie.

Listy, písané sestre Céline, dýchajú nežnou sesteršskou láskou. Tieto dve duše porozumely si už v detskom veku a láska spája ich aj vtedy, keď ich delia kláštor-ské múry. Celina zostáva vo svete, vo víre nebezpečenstva a Terézia stáva sa jej anjelom strážcom, pripomína jej krásne spomienky z detstva a rozhojňuje v nej lásku k Ježišovi.

Listy, písané sestre Paulíne a Márii, sú príležitostné listy. Svätica ich odosiela pri príležitosti vstupu do rehole, skladania sľubov atď. Vyjadruje v nich radosť nad tým, že sa môže odovzdať Bohu.

Listy S. Leonii, ktorá tiež bola kláštor-skou sestrou, vyjadrujú radosť z dvojitého sesterstva.

V listoch sesterniciam, ktoré sú naplnené láskou k Bohu, poukazuje svätica na prítomnosť Spasiteľa vo Sviatosti.

Posledné listy sú adresované misionárom: P. Rolandovi a P. Belliérovi. Svätica podáva v nich svojim duchovným priateľom rady a povzbudzuje ich k práci za duše pre Ježiša.

Svätá Terézia Ježiškova písala aj básne. Nebola rodenou poetkou, ale jej Snúbenec Ježiš dal jej tú milosť, že mohla vyjadrovať svoje myšlienky v krásnom rúchu básni. M. Krippel, ktorý prekladá básne svätice, píše o nich: „Je to poézia lásky k Spasiteľovi. Taktó ju treba chápať. Ale treba aj vedieť, že je to úprimná spoveď milujúcej duše, ktorá vyberá zo svojej hĺbky nie slová, ale city. Preto tiež nenájdeme nijaké okrasy, nijaké nafúkané ozdoby, ale spoveď srdca, úprimnú, priamo bez obalu, bez skrývania. Je to reč srdca, nie však taká, ako ju chápeme a poznáme dnes, totiž reč sladkastú, sentimentálnu. V tomto srdci, totiž v srdci Terézie Ježiškovej, neboly prázdne slová, nebola ani sebeckosť. Čistá, nezištná láska ho naplňala a také sú aj jej verše: zdôraznením tejto lásky, tichým vyznaním. Nie sú to verše pre svet, sú to verše pre dušu, ktorá chce sa dostať bližšie k Bohu, ktorá po ňom túži a

ktorá vo svojich úvahách a meditáciách je unášaná do neba, ktorého velebu tuší.

Ale je to aj poézia pútnice, ktorá dobre vie, že raz opustí tento svet, ktorá však pozná kraj, kde zakotví.

A napokon je to poézia hrdinky, ktorá bojuje nielen za seba, ale za tisíce duší. Janka z Arcu, to je len symbol, za ktorým sa ukrýva táto skromná, ale veľká duša, túžiaci bojovať za Krista so zbraňou, ktorá neraní, ale lieči láskou; a láska je stredobod tejto poézie. Jej autorka miluje Ježiša, jeho Matku, miluje Boha a jeho stvorenia. Len si všimnime azda najkrajšiu báseň, ktorú naša svätá napísala: *Jetéz des fleurs*. (Hádzte kvety). Nie je to veľká báseň. Ale je v nej celá duša svätej Terézie Ježiškovej. Hádzať kvety, to je všetko, čo robila a čo chce robiť. Ale práve v tom je jej veľkosť. Láska a nežnosť sú jej zbrane. Ona, Kvetinka, hádže kvety, hádže seba, obetuje sa. Nie je to krásne? A v tom vidíme aj svätú Teréziu apoštolku." Toľko poznamenal mladý poét Krippel na okraj poézie svätej Terézie Ježiškovej.

Celé literárne dielo svätej Terézie Ježiškovej je diktované láskou. Je to poklad uchvacujúcich myšlienok, z ktorého každý môže načerpať oduševnenia a posily na ceste k spásu a naučiť sa tej skromnej cestičke duchovného detstva, cestičke svätej Terézie Ježiškovej.

Stigmatizácia s lekársko-psychologického stanoviska.

Prof. Dr. J. F. Babo r.

Grécke slovo stígma (= lat. punctum) znamená vpich, vbodnutie; v ďalšom smysle bodnú ranu (vulnus punctum), v katolíckej mystike perforujúcu ranu nadprirodzeného pôvodu. V kresťanskej literatúre prichádza tento výraz už v Novom zákone. Svätý Pavol napísal: „Ja na svojom tele Ježišove stígy so sebou vláčim.“¹ Preslávený znalec Nového zákona Mag-

¹ Porov. grécky text.

nif. Ján Ladislav Sýkora hypoteticky pokladal tieto stigmy svätého Pavla za šlahy (prútmi, metlami, bičmi), ktoré svätý Pavol utrpel pre Pána Ježiša. Teraz ich, nie menej hypoteticky, pokladajú za vnútorné stigmy. Svätý Pavol nemal vonkajšie stigmy; to by sme vedeli. A ostatne v tom čase by asi pravé (vonkajšie) stigmy neboly bývaly ani na mieste. A tak je prvou skutočne a typicky stigmatizovanou osobou až *svätý František z Assisi*. Je dosiaľ známe vyše tristo päťdesiat stigmatizovaných ľudí, z ktorých len dačo málo nad 60 bolo mužov. V našich dňoch žije alebo nedávno žilo ich päť: štyria v Europe a jedna v Severnej Amerike. No pri dnešných komunikačných ťažkostiach je okamžitá kontrola nemožná. Pravé a skutočné stigmatizácie sú dosiaľ známe len v katolíckej Cirkvi.

Stigma je rana *perforujúca*. Ruky a nohy Pánove byly klincami prerazené skrz na skrz; ale aj hrudník Pánov bol perforovaný. *Svätý Longinus* vyznal sa — asi zo skúseností — v anatomii človeka, a tak viedol istou rukou hrot svojej kopije z pravého boku šikmo hore nad pečeňou do osrdečníku (perikard) aj srdca, takže koniec hrotu ešte trochu vyšiel na ľavej strane. Tomu nasvedčujú všetky staré hodnoverné zprávy a pamiatky. Ten železný hrot bol pyramídou, na priereze sa javí ako tvorec a má ostré hrany; teda spôsobil veľkú ranu. V súdnom lekárstve používajú o podobných ranách výraz „Kristova rana“. Tak napr. písali o francúzskom prezidentovi Camotovi, že bol od svojho vraha zasiahnutý „Kristovou ranou“. Hrot *svätého Longina* je vo Vatikáne, na konci je poškodený. Niekde ukazujú odliatky alebo modely tohto hrotu.

Klince pre ruky a nohy pripravené byly štyri; ale použili len tri. Obidve nohy byly prerazené jedným klincom; pravá noha bola prebitá pred ľavou, ako vysvitá zo stôp týchto rán

na posvätnom plátne Pánovom (sacratissima sindon), uloženom teraz v Turíne. Keď vojaci hádzali lós o nesošované rúcho Pánovo (tunica inconsutilis), odvliekol im ho nepozorovane istý chlapec a predal *svätému Petrovi*, ktorý získal aj ostatné pamiatky po ukrižovaní; tak svedčia vtedajšie aj neskoršie zprávy. (Hlavná literatúra je: *Fr. Kraus*² z r. 1865, *Vigouroux* z 80. rokov súborne, a potom rad ojedinelých, napr. v *Illustrazione Vaticana* i na mnohých iných miestach.)

V 13. storočí, v situácii pre celú katolícku Cirkev krajne kritickej, bol naraz v okolnostiach všeobecne veľmi známym vyznačený *svätý František Serafínsky*. Bol veľmi prekvapený svojimi stigmami, ale aj potom potešený a veľmi si ich vážil. Zpočiatku ich tajil a pred svojimi spolubratmi vo svojej reholi zakrýval, ale na dlhý čas to nebolo možné. V jeho ranách na rukách i nohách bolo vidieť akési cudzie telesá (ako by častice z hrubých klinčov); a tieto rany, pravda, bolely a často aj krváčaly. Už za svätcovho života našli sa zllorečníci, ktorí klebetili, že si sám tie rany zrobil (umele a úmyselne). Nie je to tak; podklad každej pravej stigmatizácie je *potentia oboedientialis*.³ Právě stigmý často sú spojené so stratou hmoty (nega-

² Ako je známe, raz v Ríme stretol sa nemecký profesor dejepisus *Fr. Kraus* s nemeckým prof. dejepisu *Teodorom Mommsenom* a pýtal sa ho: „Pán kolega, ako je to, že teraz ste vydali III. diel svojej histórie starého Ríma hneď po I. diele a II. diel dosiaľ nie?“ *Mommsen* odpovedal: „Druhý diel nikdy nevyjde. Pár sprostuckých, nevzdelaných židovských rybárov prišlo do Ríma a úžasne skoro obrátili Rím i celý svet na ruby; to bez zázrakov nie je možné vysvetliť, a ja ako moderný učenec nemôžem pripustiť zázraky, a tak II. diel nikdy nevyjde.“ A nevyšiel. Prvý diel vyšiel r. 1854.

³ *Možnosť poslušnosti*, t. j. „trpná sila daná do stvorenia, aby sa z neho mohlo stať, čokoľvek Boh nariadi“ (svätý Tomáš I, 115, 2 k 4).

tívny Tvorivý úkon!), nikdy sa nevyhoja, ani samy po akomkoľvek liečení a nikdy nehnisajú. Niekedy sa (u niektorých stigmatizovaných) časom zatvorily a uzdravily, boli periodické, u iných trvalé (i po smrti). Inovercom a nevercom sú stigmy trňom v oku a mnoho márneho úsilia už vynaložili na ich zľahčovanie (pri najmenšom). Tak neustále omieľajú nejaké výklady o sugescii, resp. autosugescii: „Niektoré bigotné osoby si tieto stigmy prajú alebo na ne neustále a vytrvalo myslia, až sa konečne prirodzeným spôsobom cestou psychicko-nervovou utvoria.“ *Terézia Neumannová v Konnersreuthe* odpovedala raz istému takému namietateľovi: „Herr Doktor, denken Sie, aber sehr lange und sehr intensiv, an einen Ochsen! Und wir werden sehen, wenn Ihren die Hörner wachsen.“ Sugesciou možno mnoho rozličných nervovo podmienených⁴ zjavov vyvolať, ale nikdy nie organické, anatómické zmeny. — Znamenitý historik nemecký *Dr. Gerlich* sa na konci svojich univerzitných štúdií venoval „náhodou“ — zaiste riadením — najpodrobnejšiemu štúdiu stigmatizácie *svätého Františka*. A tu sa ukázalo, že všetky početné, historické doklady o tom skvele vyhovujú aj najprísnejšej vedeckej kritike prameňov. Po rokoch, keď sa dozvedel o Terézii Neumannovej v Konnersreuthe, povedal si: „Toto je znamenitá príležitosť poznať, ako v najcentrálnejšej Európe fin de-siècle (v 19. stor.) vzniká naraz mýtus!“ Pustil sa do práce a zistil strašnú skutočnosť: ani pamiatka po mýte. Vhodne mu prišli literárne skúsenosti so stigmatizáciou. Ako skutočný učenc a veľmi seriózný človek nezostal pri tom, ale kon-

⁴ Vasomotorické nervy na popud od mozgu spôsobujú kontrakciu alebo dilatáciu krvných ciev, ale nikdy otvorenie zdravých ciev, ktoré sa po krvácaní zasa celkom zdravé zatvárajú! Stratá krvi, niekedy veľmi značná, sa potom hneď zasa úplne vyrovná. Aj u osôb, ktoré nejedia a nepijú celé roky!

vertoval, hoci to bolo spojené s veľkými ťažkosťami: prišiel o existenciu, musel k sebe vziať odlúčenú manželku atď. Ale všetko to uskutočnil a skončil tiež ako mučedník. V zaistovacej väzbe na polícii v Mníchove ho tak dlho neľudsky mučili, až po dlhom a nadľudskom utrpení zomrel. Jeho muky zvyšovali ešte tým, že mu bránili prijať sväté sviatosti umierajúcich, ba aj jeho mŕtvolu nejako zničili. Po dlhšom čase oznámili proste jeho manželke, že zomrel. *Gerlich* založil a redigoval výborný časopis „Der gerade Weg“, v ktorom s mimoriadnymi znalosťami vysoko vedecky vyškoleného historika ironicky kaustickým spôsobom prorokoval Nemeckú smutné konce pre systém nacistický. Proroctvo sa plnilo. Hľa, takúto rolu hrá stigmatizácia aj v dnešných dňoch. Tiež vari frigescente mundo. Difficile satiram non scribere.⁶

NAŠE NÁDEJE.

Kresťanská mladosť.

Kajetán Sales.

4. júla tohto roku bolo dvadsaťpäť rokov, čo umrel taliansky vysokoškólak Pier Giorgio Frassati. Jeho kypiacia mladosť, presiaknutá čistotou, božskou radosťou, zlákala a stále láka toľko mladých životov k Radosti, k Bohu, v ktorom sa umocňuje každý život. Nech tieto riadky podpora ozajstné, zdravé obrodné dielo našej mládeže.
(Redakcia.)

Mám pred očima knihu, ktorá má nadpis Pier Giorgio Frassati. Pod názvom nieto mena

⁶ Medzi predkami ctihodnej Anny Kataríny Emmerichovej zistili dva prípady stigmatizácie. — V Avile (Španielsko) uchovávaajú srdce svätej Terézie Veľkej. Hrot je rozštiepený (asi po transverber.). V istom kostole v Ríme je jej dobre zachovaná noha, na ktorej vidieť početné malé miesta jemne svraštenej kože, mierne konkávne a hnedo pigmentované, asi po častom sčontánnom krvácaní.

pôvodcu. Na spodku obálky čítame: Svedectvá, čo posbieral Don Antonio Gojazzi. Zástup neznámych napísal túto knihu, a ja som predsa tým viacej prekvapený jednotou štýlu. Ale vysvetlím si to. Keď si zaumienime jediný cieľ, povedať všetku pravdu, a keď skutočnosť tejto pravdy je vnuknutá najčistejšími a najvznešenejšími citmi a zahrnuje ich na veľmi vysokom stupni, nevyčerpatelný a bohatý prameň činnej kresťanskej lásky, výraz, ozvena nábožnosti dosahuje pudovým odrazom končiare jednoducho, vernosti a priehľadnosti: stáva sa úplne čistou ako alpský vzduch. Tento zástup neznámych rozprával jednoducho, verne a čisto to, čo videl. Prepísal iba časti prežitej histórie, tej, ktorú napísal Pier Giorgio Frassati príkladom svojej priamosti a lásky.

Preto môžem napokon potvrdiť, že pôvodcom tejto knihy je sám Pier Giorgio Frassati. Preto môžem tak isto povedať, že Don Gojazzi dobre videl a vedel ostať v správnych hraniciach svojej úlohy. Bol murárom-rekonštruktorom podľa plánu architekta: posbieral tehly, stmelil ich vápnom a znovu vystaval budovu. Nemohol vyložiť svoje meno nad meno skutočného pôvodcu. On ju neurobil. Znova utvoril božie dielo a vytratil sa. Bol umelcom. Umelcom, lebo bol kresťanom. To je, myslím, najlepšia chvála, ktorú mu môžeme preukázať; ostatne je dobre zaslúženou.

*
*   *
*

Kto bol Pier Giorgio Frassati?

Narodil sa v Turíne na Bielu sobotu 6. apríla 1901, ukončil klasické štúdiá a navštevoval prednášky na Polytechnike¹ v Turíne, po ktorých by bol dosiahol diplom banského inži-

¹ Prekladám doslovne meno, ktoré používajú v Taliansku na označenie školy pre inžinierov: Politecnico.

niera, keby ho smrť nebola náhle vytrhla z tejto zeme 4. júla 1925, v predvečer poslednej skúšky. Bol teda študentom. Myslím, že Boh preto nechcel, aby dokončil svoje štúdiá, žeby ostal v našich očiach vzorom kresťanského študenta.

Ako dieťa bol vznetlivý: utiekal sa k svojej sile, aby odpovedal na dráždenia kamarátov svojich hier. Bol aj tvrdohlavý: chcel to, čo chcel, a bolo veľmi ťažko prinútiť ho, aby sa vrátil. Na druhej strane bol veselý a oddaný, veľkodušný a zhovievavý, úprimný, nepriateľ každej vytáčky. Neluhal nikdy, ani jediný raz. Za nič by nebol cigánil, aby sa vyhol trestu. Nešťastia tohto sveta sa ho hlboko dotýkali. Nepoznal ich z priamej skúsenosti, ale nemohol počuť vypovedať slovo sirota bez toho, aby mu tvár nebola zosmutnela a oči nezvlhly. Raz večer, keď mal asi päť rokov, pribehol v nočnej košeli k svojej matke s obličajom plným slz, lebo práve objavil, kto vie na akom základe, že Ježiš bol sirota. No matka ho upokojila a rozžiarila radosťou: „Ale nie, on nebol sirotou...“, ba práve mal dvoch otcov, jedného na nebi, druhého na zemi!“ Neskôr keď mal pätnásť rokov, hovoril s istou upratovačkou o vojne. Zrazu sa spýtal: „Nedali by ste život, aby sa ukončila vojna?“ A slúžka odpovedala: „Ó nie, ja som mladá a môj život je mi tak isto milý ako život vojakov.“ On sa na ňu uprene pozeral a povedal: „Ja áno, ja by som ho dal: ešte dneska!“

Nikdy sa neospravedlňoval. Na výčitky, ktoré mu robili, odpovedal jednoducho, priamo: „Nevedel som urobiť toto, tamto. Omýlil som sa.“ Vždy počúvnul rozkazy svojej matky. Istého dňa — mal sotva tri roky — videli ho vstúpiť samého do domu, složiť kabát a zamieriť do kúta. „Čo robíš?“ — Idem sa postaviť do tohto kúta; mamička to kázala.“ Nebol rozumný, ale nebolo treba prítomnosti jeho matky, aby vykonal jej rozkaz. Nikdy nesklamal dôveru, ktorú

do neho skladali. Tak sa raz stalo, že potreboval úplný text Zúrivého Rolanda.² Prechádzal sa pred knižnicou, očakávajúc matkin návrat. Sväzok tam bol; vedel to dobre. Ale nebol by ho sobral bez dovolenia.

Mohol by som, pravda, ďalej uvádzať príhody, ale som v pomykove, ktoré povyberať. No tieto tu stačia, aby ukázaly, čo bol Pier Giorgio za svojho detstva. Črty jeho charakteru ako mladého človeka sú tu už nakreslené: láska k Bohu a k bližnému, jednoduchosť, priamosť, stála a pevná vôľa v plnení svojej úlohy.

*
*
*

Ak už u neho ako dieťaťa mohli obdivovať jeho správanie sa v kostole, jeho vernosť v dennej modlitbe, tak u dospelávajúceho a najmä u mladíka prekvitala jednota so Stvoriteľom. Pier Giorgio pochopil, že všetko k nám prichádza od Boha, bez ktorého nie sme nič a nič nemôžeme dosiahnuť. Preto usiloval sa poznať Boha a jeho zákon, aby pozdvihol k nemu svoju myseľ a svoje srdce hojnými modlitbami a aby prislúhoval pri svätej omši, zúčastňujúc sa aj na božskej obete vždy, keď to len mohol. Bolo to vo veku 16 až 17 rokov, za druhého a tretieho prednáškového cyklu na lýceu u Pátrov jezuitov z Istituto Sociale v Turíne, keď cítil ako sa v ňom chveje pobožnosť, sladšia a intenzívnejšia, než aby ju zachytil, ktorá vnikla k nemu zjavením všetkej krásy, všetkej pomoci, všetkej božskej sily, ktorá sa nám podáva denným prijímaním Ježiša v Hostii. Bože! čo sme bez tvojej milosti, bez tvojho milosrdenstva? Vzduch, ktorým hýbe i najmenší vetrik a odnáša ho v krútnavách. Treba sa pozdvihnúť nad vetry a nad mraky, aby nebesá ostaly vždy azúrové. Čo sme, Bože, bez tvojej prítomnosti a bez tvoj-

² Na talianskych stredných školách študujú túto báseň v skrátených vydaniach.

ho pokrmu? Telá, umierajúce vysilením. Či netreba pre život a prospievanie tela, aby sa každý deň živilo?

Povedal som, že Pier Giorgio bol študentom. Ano študentom. Ale kresťanom. Jeho študentskou vlastnosťou je len jeho vonkajší vzhľad, jeho telo. Jeho vnútro, jeho duša je viera a kresťanská láska. Štúdium bolo pre neho len stavovskou povinnosťou. Úlohou, vzhľadom na jeho rodičov, ktorí mu vždy hovorili, že musí veľa študovať, aby bol schopný pracovať čo najskôr; a príklad jeho otca, ktorému bol zaviazaný za svoju inteligenciu, tak isto ako jeho stálej práci za svoje skvelé postavenie sociálne a finančné, bol v očiach Pier Giorgia najnaliehavejším povzbudením. Úlohou voči Bohu, ktorý — dajúc mu potrebné rozumové a hmotné schopnosti — vymedzil mu v tom živote miesto, z ktorého nemôže klesnúť bez urážky božej vôle, bez toho, aby sa nezdal nevďačným voči nej. A netreba veriť, že bol vzorom študenta v presnom smysle, ktorému možno prívlastniť meno: „dráč“, stále shrbený nad knihami. Nie. Až po istý vek, ba temer až po posledné dva roky na lýceu, študoval len toľko, koľko bolo potrebné. Živý a bujný nemohol vždy ostať v škole pokojným a prichodilo mu rozptyľovať sa ako toľkým iným žiakom jeho veku. Ba dva razy aj prepadol na skúškach; prvý raz v druhej triede gymnázia, druhý raz v prvom semestri lýcea. Nebol príliš silným v škol. prácach. Bol inteligentný, ale praktickej inteligencie, zdĺhavej, ktorá sa pomaly rozvíja, ktorá potrebuje vidieť, cítiť predtým, než pochopí a aby pochopila, ale u ktorej sa pochopenie, raz dosiahnuté, stáva nevyrvateľnou korisťou. Ale mal vytrvalosť, silu vôle na každú skúšku. Mal veľa dobrého smyslu. A pomaly, najmä keď študoval inžinierstvo, mohol sa svojou stálou usilovnosťou zmocniť najabstraktnejších vedeckých myšlienok, chápaných až po základy. Jednako nikdy ne-

prednášal, nikdy sa nerobil učeným, ale prijal jednoducho všetky vysvetlenia, poznámky, opravy, aj keď pochádzaly od vlastných kamarátov.

*

* * *

Bol študentom, áno. Ale kresťanom. Boh je strediskom jeho života. Každá činnosť, každý prejav má svoj počiatok v ňom. Všetko pochádza od neho. Všetko smeruje k nemu. Všetky ostatné záujmy Pier Giorgia sú tu, aby to dokázaly.

Bol zapísaný do univerzitného krúžku Cesare Balbo. Bol obyčajným členom, lebo neprijímal funkciu pre efekt; zúčastňoval sa pravidelne na schôdkach; praktický v debatách išiel až na dno predložených otázok; rozvážny, neupadol nikdy do prázdneho hovorenia; disciplinovaný podroboval sa vyšším rozkazom, aj keď nesúhlasil s rozhodujúcimi dôvodmi. A keď bolo treba konať, bol vždy na svojom mieste, vždy hotový, vždy celý jednoliaty, či bolo treba brániť svoju vieru proti útokom školských kamarátov alebo chrániť zástavu jeho krúžku proti zúrivosti guardie regie, ktoré mu ju chcely vtrhnúť z rúk v Ríme, v septembri 1921, za národného sjazdu talianskej katolíckej mládeže, sjazdu päťdesiat tisíc mladých katolíkov v Koloseu, lebo ho zakázala talianska vláda z dôvodov verejného poriadku.

„Ja som mal zástavu krúžku“, povedal istému priateľovi, „keď sa na nás vrhly gardy... Ale nepustil som ani zlomenú žrd ani roztrhanú zástavu.“

Rovnako bol zapísaný do konferencií svätého Vincenta z Pauly. Jeho jediným cieľom bola absolútna kresťanská láska. Keby sa o tom pochybovalo, radšej bol veľkodušný v pomoci, i keď sa bál, že ho oklamú. Lebo jeho pravidlo bolo: dávať je krásne, ale ešte krajšie je naučiť pracovať a hospodáriť. On, ktorý bol vrúcny

obdivovateľom Ozanama a ktorý bol až k slzám pohnutý pri počúvaní rozprávania, že zakladateľ Konferencií svätého Vincenta chodil po dennom svätom prijímaní navštíviť Boha v osobe najúbohejšieho zo svojich chudobných, on sa zaujímal z celej duše o svojich chránencov a ako by nemal dosť im pomáhať, hľadel vypátrať ešte ďalších; toto volal *robiť úrody*. Pre nich často obetoval svoje voľné chvíle, svoje úspory. Pokladal ich za rovnocenných a povzbudzoval ich slovami, ktoré vychádzajú zo srdca. A keď istý vojnový slepec, otec piatich detí, nemal prostriedky, aby zaplatil svoje presťahovanie, neváhal s ostatnými priateľmi — i keď bol synom senátora, majiteľa jedného z najväčších denníkov *La Stampa* — prenajať dvojkolesnú káru a zapriať sa do nej, dozerajúc pred sebou na päť malých a prejsť takým spôsobom skoro celý Turín. Tak isto v predvečer svojej smrti, keď ochrnutie veľmi rýchle postupovalo, spomenul si, že toho dňa, v piatok, by mal navštíviť svojich chudobných, a trasúcou rukou načmáral niekoľko slov skoro nerozlúštiteľným písmom, aby poprosil priateľa, žeby zanesol injekčné ampulky istému nešťastníkovi, ktorý ich potreboval, a obnovil z jeho vlastných úspor nájomné inému chudobnému, ktorý to nemohol urobiť sám.

Zúčastňoval sa na nočných adoráciách celým zaničením svojho srdca. A jeho usobranie bolo také úplné, že raz v noci, kľáčiac na stupňoch hlavného oltára, nezbadal, že mu kvapkaly zo sviec husté kvapky roztopeného vosku na vlasy, čelo, kabát. Bolo ho treba viac ráz upozorniť, aby si ich odstránil.

Bol dominikánskym terciárom a vyvolil si meno fráter Hieronym na počtu obdivu pre Brata Hieronyma Savonarolu, v ktorom najsilnejšie cítil typ reformátora ľudových mravov. Rád striedal modlenie svätého ruženca s recitáciou malého officia na počtu svätej Panny podľa do-

minikánskeho obradu, a ak stretol na ceste daktorého spolubrata, použil ho na to, aby modlil sa s ním bez ohľadu na chodcov. Raz mu chcel istý terciár ponúknuť aperitív v bare celkom blízko kostola svätého Dominika v Turíne. Pier Giorgio mu ukázal kostol a odpovedal: „Poďme si ho vypiť do tamtoho baru.“ Druh nezachytil smysel tejto odpovede, ale viacej nenalieval. Vošli do kostola a po niekoľkých minútach modlitby, idúc okolo pokladničky milodarov, Pier Giorgio zastavil svojho priateľa: „A aperitív, nevypijeme si ho tu?“ Spolubrat pochopil a vhodil do pokladničky svoju almužnu. Podobne urobil Pier Giorgio a pri vkladaní peňazí vravel: „Teraz je na mne rad, aby som ti tiež zaplatil!“ I v najbezvýznamnejších okolnostiach vedel ostať verný pravidlám, ktoré si pred-savzal.

*

* *

Pravda, po svojom zamestnaní využíval i voľné chvíle. Miloval rieky, vidiek, more, vý-tvarné umenie, maliarstvo, poéziu — najmä Danteho, z ktorého recitoval nazpamäť celé spevy — a divadlo; a keďže miloval to, čo je ctnostné, dával prednosť klasickému divadlu, zvlášť milujúc *Hamleta*. S obľubou vesloval, jazdil na svojom krásnom Parcifalovi; robil dlhé cesty na bicykli a viedol voz svojho otca ako skúsený riadič; podobne miloval biliard a tak isto jednu vec, ktorá je nie drahá, ale ktorá vyžaduje dobré zdravie a solídne pľúca: huk. Oh! ako sa mu oddával so srdečnou radosťou. Bola to náhrada ticha štúdií. So svojimi dôver-nými priateľmi, nevelmi početnými, ale ozaj vernými, založil krúžok *Hrôzy*, v ktorom bol . . . *Robespierreom*. Všetky vyhlásenia, všetky listy, adresované *občanom* končily sa „výstrelom z dela“. Skutočne, nemohly jestvovať hrmot-nejšie pozdravenia. A raz sa stalo, že keď Pier

Giorgia rodičia neboli doma, dali si u neho občania schôdzku na obed. Tu byly všetky úlohy rýchle rozdelené: medzi inými bol Pier Giorgio šéfom v kuchyni a najelegantnejší občan, premenovaný na *arbitra elegantiarum*, umýval riad. Cez tieto sviatky študentskej radosti Robespierre si dovoľil výnimku: pil víno.

Ale rozptýlenie, ktoré miloval nadovšetko, byly hory. V kresťanskom srdci Pier Giorgia predstavovaly hory so svojimi nepoškvrnenými kupolami, so svojimi cestami, so svojimi vrcholcami, ktoré vypínajú sa k nebesám, s nesmierou samotou svojho ticha, ktoré sa chveje neurčitým šumením bystrín v údoliach, *nec plus ultra* športov. Bolo to zdravé cvičenie tela, bola to disciplína vôle; bolo to ako spôsob adorácie. Bol alpinistom a lyžiarom. Keby to bol chcel, bol by sa mohol stať svojou krásnou statočnosťou členom akademického združenia talianskeho alpinizmu. Nechcel to. I keď urobil niekoľko výstupov, ktoré by mohli byť rátané vyššie ako za priemerné, dával prednosť výletom oveľa ľahším, aby podopieral, aby povzbudzoval tých, čo začínajú. I v tom chcel vždy *dávať*. Nikdy neodišiel do hôr bez toho, žeby sa v nedeľu nebol zúčastnil na svätej omši a nebol prijímal. Ak to bolo možné, rád mal sväté prijímanie na vrcholoch, pravda, vystupujúc hladný. Tam hore, pred najkrajším, najveľkolepejším zázrakom prírody, kde sa cítime takí malí, také *nič*, tam sa mu vydral z hĺbky srdca pridusený výkrik obdivu, vďaky, čistoty, pokory: Anjelské pozdravenie. A byly to hodiny skutočnej blaženosti.

Či sú nie hory pozdvíhnutím zeme, ktorá sa modlí?

*

* *

Veľmi oddaný svojim rodičom správal sa k nim vždy ako dieťa: výsledok vrúcnej vnú-

tornej bujarosti a veľkej jednoduchosti. Keďže bol veľmi citlivý na priateľstvo, nemal len priateľov, ale aj priateľky, kamarátky zo štúdií a športu: bol im bratom, ktorý od nich žiadal pomoc príkladom a modlitbou. Pretože bol odmeraný na slová, nikto ho nepočul vysloviť jediné menej korektné slovo, ktoré by mohlo ponížiť niektorú prítomnú osobu alebo uraziť neprítomnú; smysel kresťanskej lásky, hlboko skutočný u neho spôsobil, že jeho inteligencia dosiahla dokonalosť. Keďže bol vždy stopercentný, nepripustil nijaký kompromis so svedomím, ale priímal disciplínu svojej viery najprísnejším spôsobom a vo všetkých okolnostiach; keď sa rozhodol, sledoval rozhodnutie vytrvale, bez váhania, stoj čo stoj až do konca. Ako nepriateľ každej pózy mal vo zvyku hovorievať to, čo cítil, a až potiaľ, pokiaľ to cítil. Hoci bol bohatý, chcem povedať, aby som bol presnejší, syn bohatých rodičov, vôbec sa nezaujímal o ich bohatstvá, konal, ako by mu nepatrily. „Kráčal uprostred bohatstva ako chudobný duchom.“ A predsa by bol mohol byť oslňujúcou osobou, stať sa pyšným a odmeraným. Naopak, bol pokorný krajnou jednoduchosťou, takou veľkou a hlbokou, že ho skoro ani nezbadali. Istej študentke, ktorá sa ho pýtala pri kongrese *Pax Romana* v Ravenne, kde sa naučil nemecky, odpovedal: „V Berlíne, kde je môj otec úradníkom.“ V skutočnosti bol jeho otec úradníkom talianskej vlády v Berlíne ako vyslanec.

Ako veriaci nebol nikdy bigotným, so sohnutým krkom, sklonenou hlavou a sklopenými očami; jeho náboženstvo nebolo povrchové: sídlilo v jeho duši. Prísne zachovával predpísané pôsty. Bol vždy čistý, ale bez kajúcneho rúcha. Jeho brnením, jeho obrannou zbraňou bola modlitba; modlil sa, koľko mohol, všade: doma, na ulici, po cestách a chodníkoch v horách, v útulniach, pred priateľmi aj pred neznámymi; bez ľudských ohľadov; prechodiac popred kostoly,

prežehnal sa veľkým znakom kríža, usobraný, tak prirodzene, že sa tomu nikto nemohol diviť. Miništroval pri svätej omši a prislúhoval vždy, keď mohol, spolu prijímal najsvätejšiu Sviatosť ako Kristov vojak; a keď prijímal, tvár sa mu premeňovala.

Jeho obľúbenými autormi boli svätý Pavol, potom svätý Augustín a chystal sa čítať svätého Tomáša. Keďže bol prirodzene veselý, nepripustil, aby bol niekto smutný. „Áno, možno byť niekedy zarmúteným“, napísal, „ale smutným nikdy. Musíme byť veselí aj v bolesti.“ Jeho radosť živila sa predovšetkým zo slepej dôvery v bezbrehú Prozreteľnosť božiu, z jeho priamosti a z vífazstiev nad telom, ktoré — keďže bol veľmi silný a zdravej prirodzenosti — odnášal si možno povedať so dňa na deň. S božou pomocou mal radosť z vlády nad sebou samým, ktorá zračila sa v jeho svetlých a žiarivých očiach. Dostal bezpochyby dobrú výchovu; zaiste žil v zdravom prostredí; ale hlavná zásluha, že nasledoval cestu Kristovu, patrí výlučne jemu za jeho stálu spoluprácu s milosťou. Mal detské srdce s charakterom muža. Mal vieru a disciplínu, kresťanskú lásku a činnosť. Bol viacej ako súladom, bol pravou jednotou prirodzenosti a náboženstva. Telo, ktoré stalo sa chrámom.

„Nieto veľkosti bez obety.“ Tak isto to bolo aj pre Pier Giorgia, ktorý poznal bolesť odriekania. Zriekol sa politickej dráhy, keď bol raz sklamaný ľudovou stranou talianskou, ktorej dal celý svoj súhlas, skromný, ale oddaný a činný spolu. Prv ako dostal diplom, zriekol sa kariéry banského inžiniera, ktorú by bol mohol dosiahnuť v Amerike, a to pre apoštolát medzi baníkmi. Ale pre manželstvo svojej sestry, ktorá mala opustiť Taliansko, a pretože vôbec nechcel nechať rodičov samých, rozhodol sa neodísť pred skončením skúšok. Napokon zriekol sa i sna svojho srdca. Z opatrnosti nevyjavil

svoje tajomstvo deve, ktorú miloval, lebo najprv želan si poznať stanovisko svojej matky. Ale aby nepôsobil nijaký nátlak na ňu, rozprával jej o tejto deve, ako by nešlo o neho. Matkin dojem sa neukázal veľmi sľubným pre podradné dôvody.³ Pier Giorgio sa v tichosti sklonil. Bez plaču. Tušil to už. Nechcel založiť novú rodinu na bolesti svojich rodičov. To bola najťažšia rana, ktorá mu dožičila odniesť si posledné a najkrajšie víťazstvo. Postavil sa ako kresťan pred poslednú obeť. To bola jeho posledná skúška. Aby potom celkom patrilo Bohu ako čistý plameň kresťanskej lásky.

A Boh ho povolal.⁴

*

* *

Prekvapuje teda, že na jeho pohrebné obrady bolo vidno, ako slieva sa dav bohatých a chudobných, vysokých osobností aj ľudí z ľudu, zamestnancov a študentov? Udivuje to, že akýsi starý slepec, jeden z chránencov Pier Giorgia, dal sa doviesť k rakve, dotkol sa jej chvejúcimi prstami a urobil znamenie kríža? Je to divné, že od smrti Pier Giorgia až do júna 1931 dvesto päťdesiat krúžkov alebo rozličných dobročinných spoločností v Taliansku prijalo jeho meno, že dvadsaťtisíc pútnikov pokľaklo nad jeho hrobom?⁵ Že kniha jeho života bola preložená do

³ Bolo by zbytočné, keby ma k tomu nenútila úzkostlivá presnosť, dodať, že pani Frassati nemohla preniknúť otázku, ktorú jej dal *bez jej vedomia*. Bola zjavne veľmi ďaleko od toho, aby si predstavila vzniknutý výsledok. Ale všetko, čo je urobené pre dobro, smeruje k dobru.

⁴ Po troch dňoch choroby zomrel Pier Giorgio na zápal miechových povrazcov, ktorého základné známky sú rázu paralytického a ktorý znášal podivne jasne. Mal len 24 rokov.

⁵ To je významnejšia podrobnosť, ako by sa zpočiatku zdalo, lebo pre návštevu Pollone (Biella, Piémont), kde odpočíva smrteľná schránka Pier Giorgia, treba prekonať ťažkú cestu, keďže Pollone je kraj odľahlý od veľkých tratí.

poľštiny, nemčiny, francúzštiny a angličtiny? Že pripisujú Pier Giorgiovi Frassatimu dosiahnutie milostí, najmä duchovného rázu, konverzie, a že sa pýtajú, či tento kresťanský študent, výnimočne príkladný, nebude povýšený na slávu oltárov?⁶

Poviem len, že niekedy volali v rodine Pier Giorgia *sviatočné dieťa*. lebo narodil sa, ako som povedal, na Bielu sobotu a priniesol so sebou úsmev do domu, ktorý bol ponorený do smútku smrti za malou dcérkou. Myslím, že nebolo možno viacej byť prorokom. Bol naozaj synom kresťanských sviatkov, synom viery, synom Kristovým. Rozumne. Mohol teda povedať — to, čo opakoval svojim priateľom: „Deň mojej smrti bude najkrajším dňom môjho života.“

Preložil Ján Koválik.

Dezercia náboženská.

Prof. Ján Haranta.

Po zime r. 1926 v ôsmom semestri svojich štúdií vrátil sa z ľubľanskej univerzity poslucháč filozofie Srečko Kosovel, chorý, domov do Tomaja, aby naprával svoje ťažko skúšané zdravie. Vracal sa so smútkom i s nádejami. Priatelia ho posilňovali: uvidíme sa znova na slavistike, na romanistike, budeš zasa naším milým spoločníkom v študentskom živote...

Srečko Kosovel bol básnikom. Videli ho v krúžkoch kultúrnych, literárnych, počuli ho rozprávať inak trochu ako vycvičení rečníci, čítali jeho básne, hlboké, smutné, úprimné, a tešili sa z jeho vzácneho nadania. Malý slovinský národ bude mať po Župančičovi najlepšieho svojho básnika. Povie svetu o jeho bolestiach slovom, ktoré nezničia nijaké úklady času.

No Boh učinil, že sa Srečko na fakultu via-

⁶ J. Exc. arcibiskup turínsky Mgr. Maurillo Fossati dal rozkaz začať informatívny diecézny proces.

cej nevrátil. V mesiaci kvetov — v máji 27. r. 1926 pochovalo Slovinsko v Tomaji najkrajší kvet svojej mladej lyriky Kosovela, v plnosti májového veku: dvadsaťdvaročného. Po jeho smrti Alfonz Gspan s krúžkom priateľov vydal v Lublani jeho „Pesmi“.

Čo báseň, to pieseň, ale pieseň smutná. O smrti, uvädľom živote, pochovanej kráse a nádeji a najmä o biede sveta a človečenstva:

*Priď, dobrý Otče, Spasiteľu,
medzi nás, zajatých v tragédii sveta,
ktorí umierame biedni...¹*

Ale koniec, ten koniec jeho knihy nás zamrazuje. Básnik prorokuje Europe smrť. Všetko márne, stará, zhníla Europa ide v ústrety zániku:

*Na európskych umrlcov zlaté lúče
siaľ bude pokojné slnce.²*

*

Nebo a zem pominú, ale slová moje nepominú, povedal Kristus Pán. Europa môže zahynúť, ale Kristus a jeho slová budú naveky.

Je to predsa len smutné, že z kultúrnej Europy stáva sa svetadiel smrti. Asi preto, že Europa zrádza. Alebo zrádzajú mnohí Europania, a to je doista jedno. Dezercie náboženské sú tými najsmutnejšími. Zrádzajú istotne mnohí, aj celé národy. Čím menej takýchto zrád, tým istejšia bude Europa. Jej poslaním bolo od počiatku: strážiť kríž Kristov a roznášať jeho žiaru iným dielom sveta. Teda kríž!

Príčiny tejto dezercie sú rozličné. U študenta môže ju vyvolať zmena prostredia. Keď človek opúšťa miesta, kde sa narodil, rástol, a ide do nového sveta, opúšťa veľa ráz aj náboženstvo, kostol, spovednicu, oltár...; nájde si nových priateľov a priateľky, život sa mu pozdáva celkom iným. Nie div, že zradí, lebo

¹ Modlitba, str. 62.

² Extáza smrti, str. 92.

nevie, že „všade sme Pánovi“, patríme všade Kristovi. Sám cíti, ako ho upozorňuje všetko, aby sa spamätal... (Vycítite, že narážame na univerzitné prostredie, hoci ono, najmä dnes už, keď katolícka akcia má hojných apoštolov, môže byť pravým požehnaním pre študenta.)

A tu sa nám zachce pýtať, hoci sa pritom červenáme: *na akom dôkaze stavia vlastne človek svoju neveru*, keď dezertoval? Čo našiel krehkého na veľkej budove kresťanstva? Zbabelcov, požívačnikov, kariéristov, veľkých pánov vytvárame z tejto dišputy. Tí nám nikdy vecne neodpovedia. Ale tých sa pýtame, čo si myslia, že Cirkev nie je dosť solídna, pevná, že *nestihne pomôcť trpiacemu ľudstvu*, boja sa, že sa jedného dňa zrúti a ich zatlačí, pýtame sa, ako odôvodnia túto svoju zaujatosť? Bezpochyby si myslia, že nové učenie, ktoré nasledujú, je zo železobetónu, že prekoná storočia a že je pre človeka jedinou záchranou, nezničiteľnou a neprekonateľnou. Úbohí ľudia!

Človek sa musí všelijako uspokojovať, aby nové chválil a staré hanil. Kresťanskej morálke, ktorú kedysi vznešene praktizoval, sa teraz nehanblivo vysmieva, pretože nijako nelahodí režimu slobodného rozkošníctva. Taký človek, ako málo spokojné musí mať *srdce*, aby sa mohol naň spoliehať. Lebo srdce, vzácní páni, je viac než rozum, viac ako kapitál, viac než hodnosti. Mnoho otázok sa tu kladie. Ako odpovie na ne človek? Vždy si musí trpkou priznať, že sa mýlil, že ten nový smer vo viere neveští dobrú úrodu.

Našiel taký človek šťastie? Lebo chceme veriť, že k ochladeniu duše priviedla ho zaiste prudká túžba po šťastí. A pritom nevidí, že tancuje na kraji dosky. Biela zástava na okraji pušky zriedkavému prináša šťastie. Spokojný je študent v nedeľu večer, keď ponavštevoval všetky možné zábavné podniky, ale na kostol zabudol? Spokojná je jeho duša, keď treba

skladať účty? Je viacej šťastia v hrubom rehote ľahkomyseľného človeka ako v jemnom úsmeve vážneho človeka? Je nebo vždy belasé nad novým životom, v novej oblasti? Zameniť chrám za kino, dobré čítanie za zlú knihu, krásu za kozmetiku, nežnosť za prehnaný flirt, je to radosť? Radosť, čo nesklame? Úprimne: neľutuje človek, čo stratil? Keď porovná to, čo našiel, s tým, čo mal, či sa mu netrhá srdce trpkosťou? Tohto šťastia nežičíme. Lebo najväčšie nešťastie je, keď človek nemá ľútosti nad sebou samým.

Čím sa stáva náš hrdina na ceste dezercie náboženskej? Opustil Boha, Cirkev, vieru, dušu. Neopustil tiež svedomie? Neprestajne sa rúti ďalej... Kde sa zastaví? Kedy? Za rok — kde ho hľadať? Ďaleko vari, veľmi ďaleko!

Preháňame? Výkriky Renanov, Combesov v novom veku sú len ozvenou starých Juliánov: Tu vicisti... Márne kladieme peknú fasádu na zhníly dom bez základov. Vysmejú sa nám. Márne si namýšľame, že nový svet, v ktorom sa pestuje opretek nevera alebo ľahostajnosť vo viere, je zdravá, je zemou úsmevov, šťastia, nie hriechov, lebo to je neznámy pochop..., no sotva zemou bez utrpenia a beznádeje.

Okrem pravej vlasti nevinnosti, viery, milosti a lásky božej všade je len vyhnanstvo.

Odvažujeme sa dúfať, že nášho študenta takáto dezercia nezláka. Už bolo dosť hanebných pokusov v minulosti dávnejšej aj bližšej nahraďiť vieru čímsi iným a našlo sa dosť, čo sa dalo zlákať. Stavajme svet nový statočne. Správu vonkajších vecí prenechajme tomu, kto má na to od Boha dar a poslanie, ale správu duší prenechajme Cirkvi, viere Kristovej, obroditeľke Európy. S hodnotami vnútra sa nekupčí. *Pax et bonum* svätého Františka nech svieti nad obzormi, ktoré sa dlho chumelily dymom a prachom od ohňa toľkých skáz!

Preblahoslavená Panna je Bohorodičkou.

Svätý Ján Damascenský.

Svätú Pannu vo vlastnom slova smysle a pravdive vyhlasujeme za Bohorodičku. Ako je totižto ozajstný Boh ten, ktorý sa z nej narodil, ozajstnou Bohorodičkou je tá, čo porodila pravého Boha, ktorý prebral telo z jej tela. Hovoríme, že Boh sa z nej narodil, nie ako by božstvo Slova čerpalo z nej začiatok bytia, ale samo Slovo Boha, ktoré sa zrodilo z Otca pred časom, pred vekmi a bez počiatku a večne je s Otcom i Duchom, pre našu spásu bývalo v jej živote, berúc si telo z jej tela a narodilo sa bez svojej zmeny. Svätá Panna nezrodila iba človeka, ale pravého Boha. Nie číreho, ale vteleného, ktorý si nepriniesol telo z neba a cez ňu prešiel ako cez potrubie, ale z nej si sobral telo, tej istej podstaty ako naše a v sebe ho urobil svojbytným. Ak by si to telo bol priniesol z neba a nebolo by nadobudlo našu prirodzenosť, načo by potom bolo zčlovečenie? Vtelenie Božieho slova sa preto stalo, aby prirodzenosť, ktorá zhrušila, padla a bola porušená, zvíťazila nad klamným tyranom a tak bola vyslobodená zo záhuby, ako hovorí apoštol boží: Keďže skrze človeka smrť, skrz človeka aj vzkriesenie. Keď je prvé pravdou, je i druhé.

Z gr. prel. Š.

Vôľa Božia — naše pravidlo.

Svätý Augustín.

„Kým spravodlivosť neprejde v rozsudok a všetci, ktorí sú priameho srdca, nebudú s ňou (Ž. 93, 15) ... Ktorí sú priameho srdca? Iste tí, ktorí chcú to, čo chce Boh. On šetrí hriešnikov; ty chceš, aby ich už zatratil. Keď iné chceš ty, iné Boh, vtedy si krivého srdca a zlej vôle. Potom i Boh chce šetriť zlých, ty nechceš šetriť; Boh je zhovievavý voči hriešnikom, ty ich nechceš zniesť. Ale ako som už povedal, iné chceš ty, iné Boh. Obráť svoje srdce a prived' k Bohu, lebo Pán rovnako trpel aj za slabých. Vo svojom tele, to jest vo svojej Cirkvi videl slabých, ktorí sa zpočiatku pokúšali plniť svoju vôľu, ale keď zbadali, že vôľa božia je iná, donútili seba aj svoje srdce k tomu, aby prijali a plnili vôľu božiu. Nechci prispôsobovať vôľu božiu svojej, ale svoju uprav podľa vôle božej! Vôľa božia je ako by pravidlo. Hľa, napríklad, prestúpil si pravidlo. Podľa čoho sa máš opraviť? Pravidlo ostáva neporušené, pravidlo je totiž nezmeniteľné. Pokiaľ je pravidlo stále, máš sa kde obrátiť a podľa čoho opraviť svoju chybu, máš podľa čoho

napraviť to, čo je v tebe krivé. Čo však chcú ľudia? Nestačí, že svoju vôľu majú zlú, ale podľa svojho srdca chcú prevrátiť aj božiu vôľu, aby Boh činil, čo oni chcú, hoci by mali oni konať to, čo Boh chce. Prel. Fr. P.

ŽIVOT.

Cirkev ako prvok stálosti v dnešnom svete.

Nedávno zomretý americký štátnik Newton Baker, svojho času sekretár vojny za Wilsona, povedal raz z príležitosti slávnosti na počesť dosadenia Msgr. Mac Faddensa za svätiakeho biskupa do Clevelandu ako nekatolík pozoruhodný úsudok o katolíckej Cirkvi ako o činiteľovi autority a stálosti. Povedal vtedy: „Ak dnes pozorujeme okolo seba život, objavime zmenu v toľkých veciach, že by človek skoro mohol veriť, že v živote podstatným je zmena. Niekedy mi tak prichodí, ako by rieka odhodila svoje koryto a nenechala nič, v čom by mohla tiecť. Myslím, ak chceme udržať svoju civilizáciu a zlepšiť svoje verejné zriadenia, musíme mať ako najdôležitejšiu podmienku dačo veľkého, čo sa nemení, istý druh majáka, na ktorý, ak nás zmietajú vlny životného prúdu sem-tam, by sme mohli pohliadnuť a zakývať mu i povedať: Chvála Bohu, ten ešte stojí pevne! — Pretože Cirkev v rozličných odstupňovaniach (a predovšetkým vaša Cirkev) má skoro 2000 rokov a vo svojich podstatných prvkoch ostáva tá istá, nezmenená a nezmeniteľná, môžeme vidieť, že vlastným a najvlastnejším prvkom nášho života je jej mravouka. Ak na nás môže niekedy prísť úzkostlivosť a tesnosť, čo sa týka našich moderných časových prúdov, potom nám môžu dať tie staré (vyskúšané) osvedčené zásady o práve a nepráve, osvedčené školenie svedomia, skutočnosť nesebeckosti, verného odovzdania a prítulnosti, ktoré vyplnili cirkevný kalendár vždy nespočetne novými svätcami, zábezpeku, že v tých starých náukach možno nájsť pre to zlo a nemoc našich dní liečivý prostriedok a uzdravenie. Ak štúdiom ľudského duchovného a mravného života poznáme od začiatku kresťanskej doby výšku, hodnosť a istotu, ktoré sú v kresťanstve, potom dobre sa bude vodiť svetu.“

A. L.

Košický dóm.

Pýchou našich Košíc je impozantný gotický dóm! Naši Košičania menujú ho jednoducho Veľkým kostolom. Hej, je to Veľký kostol! Veľký, lebo hlása slávu a velebu veľkého Boha. Keď pri ňom stojíš, keď dumáš pod jeho klembami, strácaš fyzický pochop výšky a šírky, všetko je pre teba veľké, všetko ňa priľa-

huje k čomusi veľkému, všetko v ňom ťa dvíha do neznámych výšav... Umelecky stvárnená hmota dvíha ťa k veľkému Bohu... Mohutné balvany rukou umelca stratily akosi svoju farhavosť, ťažkosť, a všetko v našom Veľkom kostole tak ľahučko, jemne a príjemne stúpa hore a ako by vpravelo: Ešte vyššie, len stále, stále vyššie... Pod klembami Veľkého kostola cíti sa človek strašne malý. V jednej chvíli má akýsi čudný strach, že sa na neho tie ozrutné výšky zrútia, že pod nimi zahynie; a keď nespelo zodvihne oči k mohutnej klembe, ovláda ho vedomie, že všetko vo Veľkom kostole dvíha ho z prachu zeme k veľkému Bohu.

Košícký dóm, hľa, zduchovnený obor-apoštol, ktorý postavili naši katolícki predkovia, aby nás stále dvíhal k veľkému Bohu. Müller.

Čo je kresťanstvo?

Kresťanstvo prakticky je podrobenie sa Kristu v osobe najvyššieho kňaza, pápeža, a pastierom, čo sú s ním spojení; podrobenie rozumu ich učeniu, podrobenie vôle ich rozkazom. Táto cesta je najbezpečnejšia, lebo Kristus ostáva so svojimi apoštolmi až po skončenie sveta a prosil za Petra a jeho nástupcov, aby nikdy neprestala ich viera. C. Marmion.

Tajomstvo pokroku.

Či poznáte túto poviedku?

V pustom lese zablúdl poľovník; ustatý sadol si na skalu nad širokým búrlivým potokom. Sedí a hľadá do temnej hlbiny, i počuje, ako ťateľ stále klope a klope na kôru stromu. I začalo byť poľovníkovi ťažko na duši. „Ako v lese, i v živote som osamotený, myslíš si, a dávno som už zblúdl s cesty na rôzne chodničky, a niet pre mňa východiska z týchto blúdení. Osamotenosť, útrapy a záhuba! Načo som sa narodil, načo som prišiel do tohto lesa? Aký mám úžitok zo všetkých zverov a vtákov, čo som pobil?“ — Tu ktosi sa dotkol jeho pleca. Vidí shrbenú starenu, aké sa obyčajne vyskytujú v podobných prípadoch — vyzíabla a farby ako uležaný carihradský struk alebo ako nečistené hole-nisko. Oči mračné, na rozdvojenej brade dva chumáčky šedivých vlasov trčia, a odetá do drahých šiat, lenže celkom starých, samé handry. „Počuj, dobrý junák, tam na tej strane je miestečko, samý raj! Keď sa tam dostaneš, na všetky žiale zabudneš. Jedinec cestu ani za celý život nenájde, ale ja ho rovnúčko zavediem; sama som z tých miest. Len ty mňa prenes na ten breh, ináč budem musieť od únavy kdesi vprostred prúdu zaostať, i tak ľedva nohy vlečiem, div že dušu nevypustím, a umrieť — to — ach, ako sa nechce!“ Poľovník boľ

chlapec dobrosrdečný. Hoci slovám stareny o rajskom mieste vôbec neveril a do prúdu ísť cez vzdúvajúci sa potok nebolo lákavé, ba tiež starenu ľahať nie je príliš lichotivé, no pohliadol na ňu, — zakašľala, celá sa trasie. „Kdeže sa podeje, myslí si, starý človek! Asi sto rokov jej isto bude, koľko farchy cez svoj vek odniesla, — treba tiež pre ňu napäť sily. — Nože, babička, vylez na chrbát a kosti svoje stiahni si dovedna, lebo sa rozsypeš — vo vode sa neposbieraš.“ Vyškrabkala sa mu starena na plecía, a pocítil takú veľkú farchu, celkom tak, sta by bol truhlu s nebohým na seba zvalil, ledva mohol vykročiť. „No, myslí si, teraz už cúvnuť bola by hanba!“ Stupil do vody, a zrazu ako by nebolo tak ťažko a ďalej na každom kroku stále ľahšie a ľahšie. I marí sa mu, ako by tu nebolo dačo v poriadku. On však kráča priamo, hľadá dopredu. A keď vystúpil na breh, tu sa ohliadol: namiesto stareny pritúlila sa k nemu neopísateľná krásavica, ozajstná cárska deva. Priviedla ho do svojej vlasti, a on sa viac nežaloval na osamotenosť, zverine a vtáctvu nekrivdil a cestu v lese nehľadal.

V nejakej obmene každý pozná túto poviedku, poznal som ju i ja ešte za detstva; no len dnes som za ňou vycítil nijako nie rozprávkový smysel. Súčasný človek v honbe za bežnými chvílkovými dobrami a odlietajúcimi fantáziami stratil pravú životnú cestu. Pred ním je temný a nezadržateľný potok života. Čas ako ťateľ nemilosrdne odpočítava stratené okamihy. Clivota a osamotenosť a vpredu — temnota a záhuba. No za ním stojí svätá starena tradície — och! v akých nepríťažlivých formách — no čo na tom? Nech len si pomyslí na to, čím jej je zaviazaný; nech vnútorným srdečným pohnutím *uctí si jej šedinu*, nech sa *zľutuje* nad jej nemohúcnosťou, nech sa *hanbí* odmietnuť ju pre takýto stav. Namiesto toho, aby nadarmo vyhľadával z oblakmi zdanlivé vily, nech sa pousiluje preniesť posvätené bremeno minulosti cez ozajstný potok dejín. Veď to je pre neho jediným východiskom z jeho blúdení — *jediným*, pretože každé iné by bolo nepostačujúce, nedobré, nečestné: kde sa podeje starodávny človek!

Súčasný človek neverí rozprávke, neverí, že ošumelá starena obráti sa na cársku devu. Neverí — tým lepšie! Načo viera v budúcu odmenu, keď treba si ju zaslúžiť ozajstným úsilím a cestou sebazaprenia? Kto neverí v budúcnosť starej svätyne, predsa si musí spomenúť na jej minulosť. Hľa prečo neponesie ju z úcty k jej starodávnosti, z ľútosťi k jej úpadku, z hanby byť nevďačným. Blahoslavení veriaci: stojac ešte na tom brehu, vidia už zpoza vrások ošumelosti záblesk nepoškvrnenej krásy. Ale aj tí, ktorí neveria v budúci obrat, majú tiež

výhodu — *neočakávanú radosť*. I pre tých aj pre druhých je jedinou vecou: ísť napred, vezmúc na seba všetku farchu stariny.

Ak ty, súčasný človek, chceš byť človekom budúcnosti, nezabúdaj v čmudiacich rozváľaninách otca Anchíza a rodných bohov. Oni potrebovali bohobojného hrdinu, aby ich preniesol do Itálie; no len oni mohli dať jemu a jeho rodu vládu nad svetom. A naša svätyňa je mocnejšia než trójská, i naša cesta s ňou vedie ďalej, ako je Itália i ako všetok pozemský svet. *Zachraňujúci zachráni sa*. Hľa tajomstvo pokroku; iného niet a ani nebude.

V. S. Solovjev.

LITERATÚRA.

Dr. ZDENĚK WIRTH — Dr. FRANT. KOP — Dr. VACLAV RYNEŠ: *Metropolitní chrám svatého Víta*. K 600. výročí katedrály. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1945. 120 strán, po 112 Kčs. — Šesťstoročné výročie polozenia základu pre novostavbu svätovítskeho dómu, pripadajúce na 21. november 1944, bolo vzácnou príležitosťou pre vydanie jubilejnej publikácie, venovanej starodávnomu metropolitnému chrámu, najposväťnejšiemu miestu a symbolu českosti. Práca troch autorov súladne spojila sa v tejto dôstojnej téme, a hádam môžeme len vítať, že vojnové pomery takmer symbolicky zdržaly o rok vydanie publikácie, žeby dielo, pri počiatkoch ktorého stály dve z najvýznamnejších osobností českého stredoveku: Otec vlasti Karol IV. a arcibiskup Ernest z Pardubic, bolo dôstojne oslávené už v oslobodenej vlasti. Umelecko dejepisná časť z pera Dr. Zdenka Wirtha, zasväteného vykladača architektonických a figurálnych pamätností veľchrámu, je plastickým obrazom stavebného vývoja tohto drahocenného klenotu českého národa. Dr. František Kop podáva vyrovnaný prehľad vnútornou aj vonkajšou históriou svätovítskeho dómu aj kultúrnym a spoločenským ovzduším, z ktorého vznikaly jednotlivé obdobia dostavby. Stať historika Dr. Václava Ryneša venovaná je zaujímavému prehľadu vynikajúcich osobností, ktorým sa svätovítsky dóm stal miestom posledného odpočinku. Publikáciu, pre ktorú Dr. Bohumil Opatrný, kapitulný vikár pražského arcibiskupstva, napísal zanietený predslov, pietne a vkusne vyzdobil Arch. Václav Kubašta a doplnil ju mnohými dokumentárnymi a dejinnými, väčšinou málo známymi ilustráciami. Toto vzácne dielo odporúčame najmä milovníkom klasického umenia.

P. H. HURTER, SJ: *Exercície pre kňazov a laikov*. Vydal SSV v Trnave 1945, str. 299. Cena neudaná. Exercičné hnutie má u nás hlboké korene. V posledných ro-

koch sme videli, že o exercíciie prejavujú nevšedný záujem aj tie najširšie vrstvy ľudu, a to najmä zásluhou našich horlivých kňazov (exercičný dom v Bardejove). Na exercíciách vychovávajú sa praktickí katolíci, teda statoční občania. Preto exercičnému hnutiu musíme venovať mimoriadnu pozornosť. Badali sme však to, že chýba nám exercičná spisba, teda primerané knihy duševným usobraniam. Túto medzeru zaplňuje kniha P. Hurtera. Je sostavená podľa exercícií svätého Ignáca; no jej aktuálnosť vidím v tom, že Ignácove duševné zážitky aplikuje na praktický život a majstrovsky vie vyzdvihnúť klady a straty zo života podľa príkazov božích alebo proti nim. Hoci je písaná pre duchovenstvo, poslúži aj laikom. — im.

Dr. BOHDAN CHUDOBA: Španělé na Bile hoře. 288 strán, 24 dokumentárnych obrazových príloh. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe; po 115.— Kčs.

Chudobovo dôkladné dielo o Španieloch na Bielej hore patrí do veľmi zaujímavej kapitoly českých dejín, ktorú by sme mohli výstižne nazvať „Čechy a Európa“. Je to tá podivná skutočnosť, že sa v českých zemiach v istých dejinných chvíľach rozhoduje o osude celej Európy. Mladý historik Bohdan Chudoba vybral si z týchto historických zvrátov obdobie, ku ktorému sa českí dejepisci znova vracajú, a osvetlil s nového stanoviska belohorskú katastrofu, veľký medzník, kde sa triedia duchovia v minulých časoch aj dneska. V belohorských udalostiach nešlo predovšetkým o českú vec, ale na prvom mieste o európsku vec, aj keď tieto udalosti mali rozhodujúci vplyv na české dejiny. „Boj na Bielej hore znamenal predovšetkým veľký úspech španielskej politickej myšlienky a španielskeho imperializmu v strednej Európe“; to je veľmi dôležité poznanie tejto práce, ku ktorému treba dodať, že znamenala spolu aj zastavenie sústavného germanizačného náporu z Nemecka. Dozaista dvojaké nebezpečenstvo bolo v tejto hre, ktorej javiskom boli Čechy a Morava, nebezpečenstvo španielskeho imperializmu a severskej germanizácie; ale španielske imperium nemalo už po vysilujúcich bojoch silu na podstatné zásahy do českých zemí a nebezpečenstvo germanizácie bolo odstránené. No tam, kde nezasiahla politika, preniklo umenie a kultúra vôbec. Vlna španielskych vzorov v literatúre, umení, v hudbe a vede, zanechala v Čechách veľmi výrazné stopy. To všetko Chudoba zachycuje vo svojej knihe s neobyčajným darom pre individuálnu charakteristiku španielskych vládov a všetkých zúčastnených osobností ako aj s jemným smyslom pre široké duchovné a politické dobové prúdy. Utvoril obraz doby, z ktorého dýcha živá minulosť. Knihu odporúčame najmä záujemcom dejín.

Zakončujeme piaty ročník. Tento rok bol pre mnohých rokom veľkých skúšok. Mnohých ťažko sa dotkla ruka božia. No za všetko vzdávame synovské poďakovanie nášmu Otcovi, ktorý je na nebesách. Ďakujem tiež všetkým spolupracovníkom Smeru, lebo aj v ťažkých časoch našli si chvíľočku usobrania, aby našim čitateľom napísali slová útechy a povzbudení. Teraz, v čase pokoja a konsolidácie tiež ich prosím, aby vytrvali pri náboženskom usmerňovaní ducha katolíckej inteligencie.

Zmeny adres. Hláste ich čo najskôr administrácii.

Apoštolujete? Pokladajte si za katolícku povinnosť získať aspoň jedného čitateľa a odberateľa revue Smer.

Odkaz smeristickej rodine. Písomný styk redaktora so smeristickou rodinou bol prerušený. No pomery sú už usporiadané, preto vás prosím, aby ste mi písali na moju novú adresu. Zaujímam sa o každého z vás, preto píšete. Ale časy sú ťažké, nuž pripojte známky na odpoveď.

Knižné novinky edície Veritas. Všetkých vás zaujíma, čo nového vyšlo v našej edícii. Vydali sme zaujímavú teologicko-mystickú štúdiu „*Eucharistické Srdce Ježišovo*“, ku ktorej dogmatický úvod napísal P. Garrigou-Lagrange. Je to prvá kniha tohto druhu na Slovensku. Náš spolupracovník Dr. Chladný Hanoš slovensky spracoval vlastný životopis blah. Angely z Foligno. Je to tiež novinka v slovenčine. Ďalšie preklady aj vlastné práce postupne vám budeme posielat. Ak ste nedostali naše knihy, napíšete to administrácii, ktorá bude od Nového roku v Košiciach, Mäsiarska 6.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú slovenskí dominikáni. Zodpovedný redaktor *Dr. I. Müller*. Používanie novinových znáмок povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod č. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín.
Tlač: Nár. správa V. ČELKO, Trenčín.